

МИКИТА

МАНДРИКА

ЮВІЛЕЙНИЙ ЗБІРНИК

у відзначення 85-річчя його життя та 65-річчя його
поетичної, суспільно-політичної та культурно-
наукової діяльності.

1886–1971

**85th ANNIVERSARY
OF
Mykyta I. Mandryka**

**POET, SCHOLAR, CULTURAL
AND SOCIAL LEADER**

(1886 - 1971)

**ACCOUNT OF JUBILEE CELEBRATIONS
AND
ESSENTIALS OF HIS LIFE AND WORKS.**

Edited by
M. H. MARUNCHAK

1973

**Winnipeg, Man., Canada
Published by the Celebration Committee**

Микита Іванович Мандрика

ЮВІЛЕЙНИЙ ЗБІРНИК
у відзначення 85-річчя його життя
та 65-річчя його поетичної, суспільно-політичної
і культурно-наукової діяльності.

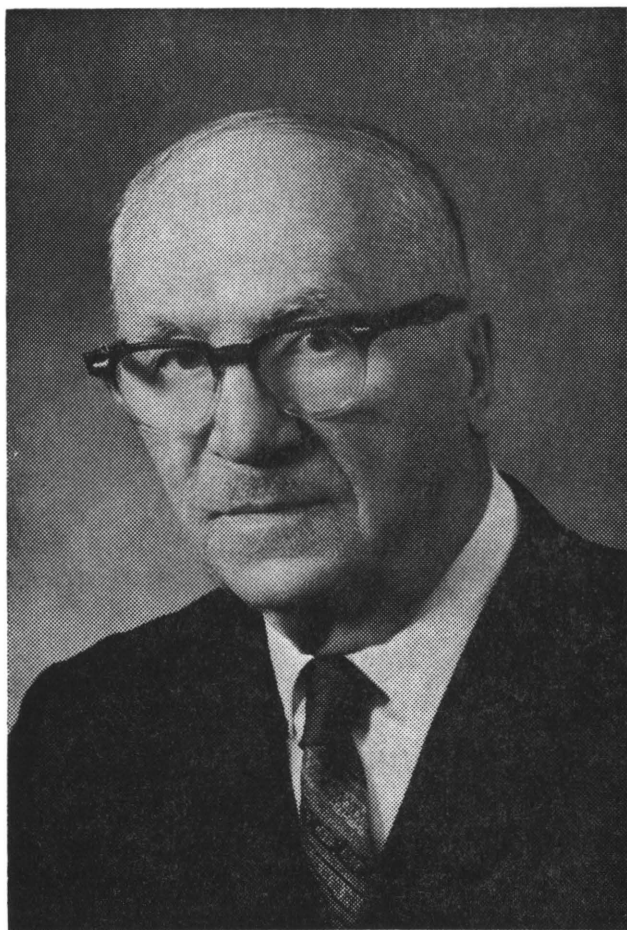
(1886 - 1971)

За редакцією д-ра М. Г. Марунгака

1973

Вінніпег, Ман., Канада

William F. Perry

ВСТУП

Комітет для вшанування д-ра М. І. Мандрики в його 85-річчя життя вирішив видати цей збірник не тільки як пам'ятку про ювілейні відзначення нашого, за словами проф. Яра Славутиза, „патріярха” української поезії в Канаді й далеко поза Канадою, але й для того, щоб подати в ньому матеріяли, які висвітлюють і характеризують багатогранну й оригінальну творчість Ювілята.

Тому у збірнику відведено поважне місце критичним статтям та рецензіям на твори М. І. Мандрики за роки його найбільш творчої активності. Читач знайде тут оцінки поезій Ювілята поверх п'ятнадцяти авторів-критиків. На жаль, більш ранніх рецензій і критики, як напр. видатного літературознавця й поета Миколи Зерова, ми не могли роздобути.

В цьому пляні збірника ми відійшли від більшості традиційних упляновань подібних ювілейних збірок. Але ми певні, що зитач буде вповні задоволений нашим пляном, який дає повніший та виразніший образ нашого 85-літнього корифея української літератури у вільному світі, який творив повне півстоліття поза межами України, не відступаючи ніколи від найвищих її ідеалів і вважаючи себе, уже тісно зв'язаного з новою адоптованою батьківщиною у вільному світі, вірним сином України.

Малося на думці помістити в цьому збірникові нові твори Ювілята, написані в останні роки, але це могло переважати збірник і відібрати від нього, бодай застинно, його властивий характер.

Сподіваємося, що наш Ювілят зможе незабаром обдарувати нас новим шостим томом своїх творів.

У п р а в а К о м і т е т у :

М. Г. Марунзак

А. Казор

М. Л. Боровський

ПОЧЕСНИЙ ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ

- Проф. К. Г. Андрусишин** — Голова Славістичного Департаменту Університету Саскачеван.
- Проф. К. Біда** — Голова Департаменту Славістичних Студій Оттавського Університету.
- Проф. Е. Вертипорох** — Голова Наукового Товариства ім. Т. Шевченка.
- Д-р Ізидор Глінка** — Учений дорадник Уряду Канади в ділянці хемічної аналізи збіжжя.
- Д-р В. Т. Жила** — Професор Тексаського Університету.
- Проф. Ватсон Кирконнел** — Колишній Президент Університету Акадія. Літературознавець, а спеціально етнічних літератур.
- Проф. П. В. Ковалів** — Був. проф. Київського Університету, проф. Українського Вільного Університету.
- Проф. Г. Костюк** — Голова Спілки Українських Письменників „Слово”.
- Проф. О. Кульчицький** — Проф. Українського Вільного Університету. Один з чільних діячів Централі Українського Наукового Товариства ім. Т. Шевченка.
- Мітрат о. д-р В. Кушнір** — Президент Комітету Українців Канади.
- Проф. О. Оглоблин** — Колишній проф. Київського Університету, б. член Української Академії Наук у Києві. Президент Української Вільної Академії Наук в Нью Йорку.
- М. Понеділок** — Видатний письменник.
- Проф. Я. Б. Рудницький** — Голова Славістичного Департаменту Університету Манітоби.
- Проф. Яр Славутич** — Професор Університету Альберти. Поет.
- Сенатор П. Юзик** — Професор історії в Оттавському Університеті, б. професор Університету Манітоби. Член Сенату Канади.

ХРОНІКА ВІДЗНАЧЕННЯ ЮВІЛЕЮ

I

Перше відзначення Ювілею д-ра М. І. Мандрики відбулося на спеціальній сесії **Президії Централі Комітету Українців Канади** точно в дату народження Ювілята, 28 вересня 1971 року, о год. 8-ій веч. Це відзначення було заплановане, як несподіванка для Ювілята, який був також членом Президії. Напередодні і в день засідання Президії, д-р С. Я. Кальба, Екзекутивний Директор Комітету повідомив д-ра Мандрику, що засідання буде важливе і попросив його обов'язково прийти.

Після короткого перебігу чергових справ, була проголошена спеціальна сесія для вшанування Ювілята з святочним прийняттям. Президент Комітету о. д-р В. Кушнір, в своїй теплій промові привітав Ювілята і відзначив його заслуги, як довголітнього члена Президії Комітету, з незначними перервами в бігу часу, як політичного й громадського українського діяча взагалі, а також у Канаді, та як письменника, журналіста й поета.

Як дарунок признання, була вручена Ювілятові, під дружні оплески й gratуляції, книга-альбом Івана Кейвана „Тарас Шевченко — образотворчий мистець”, з такою дедикацією:

„Високодостойному д-рові М. Мандриці, Членові Президії КУК, у день Його 85-ліття, з найкращими побажаннями і в глибокій пошані вписались (слідують підписи):

о. Д-р Василь Кушнір, Президент КУК
Ю Гвоздулич, Координатор КУК
А. Павлик, Генеральний Секретар
О. Каліцинський, від К.Ц.У. Шкільних Рад
Д-р Михайло Марунчак, УКТ
А. Загарійчук, С.Г.Д. С. Романів, БУК
Петро Олійнийський, С.Г.Д.
Люба Чайковська, Комітет Українок Канади
Із. Глинка
Іван Роберт-Ковалевич
Борис Я. Генгало
А. Яремович, СУКВ
С. Я. Кальба
Анна Вах

II

Українська Вільна Академія Наук присвятила, в тому ж дні, д-рові Мандриці, своєму президентові, окрему закриту сесію, в якій взяли участь члени УВАН та співпрацівники музею, архіву і бібліотеки УВАН. Сесією проводив проф. Я. Рудницький, який дав коротку сільветку заслуг Ювілята, починаючи від його членства в Українській Центральній Раді в Києві та його віршів, які друкувалися ще перед революційним здвигом українського народу. Ювілят служив в дипломатичній місії Української Держави, а на еміграції в Європі та поселенні в Канаді був завжди на громадському фронті, присвячуючи свої таланти поезії, літературі та науці.

Д-р М. Марунчак прочитав привітання д-ру М. Мандриці, які наспіли від членів Почесного Комітету та одночасно склав привітання від Ділового Комітету. Ювілята вітали ще діловоди поодиноких ресортів та секцій УВАН, як інж. А. Качор, Ольга Войценко, С. Мухин, інж. М. Боровський, проф. К. Антонович, проф. І. Любинська, проф. І. Тарнавецька, І. Піп та інші. Д-р Марина Рудницька зачитала привітання поетів і письменників „Слово” з Нью Йорку.

На закінчення сам Ювілят, у хвилюючій та дотепній формі, зобразив фрагменти свого 85-річчя та висловив подяку найближчим установам, з якими він зв'язався працею довгих літ.

(Звідомлення в „Свободі” 15. X. 1971 р., „Нашій Меті”, „У.Г.”, „Н.Ш.” і ін.).

III

ПУБЛІЧНЕ ВШАНУВАННЯ

Улаштування ювілейного свята на ширшому публічному форумі було відложено, з причин технічного характеру, на 26 листопада 1971 р. Діловий Комітет розіслав тоді запрошення на свято такого змісту (в скороченні):

Оцим маємо честь запросити Вас і Вашу Рідню на Ювілейний вечер д-ра Микити Івановича МАНДРИКИ. Нашому Ювілятові сповнилося 85 років життя в дні 28 вересня ц.р.

Щоб вшанувати гідно цю многогранну постать української спільноти, створився Почесний і Діловий Комітет, який в дні 26 листопада ц.р. в Мармуровій та Клюбовій залах КУК при 456 Мейн вулиці влаштовує вечер, яким вшанується Ювілята не тільки як поета, але теж як суспільного діяча, літератора та науковця.

— — —

Вечір пройшов з надзвичайним успіхом в поважній, але дружній сердечній атмосфері. Участь взяло близько 150 осіб добірної публіки — культурних діячів, науковців, представників організацій й установ та із ширшого засягу поважних громадян.

Програма почалася вступною промовою господаря вечора, д-ра Михайла Марунчака, численні привітання прочитав член ділового комітету інж. Андрій Качор, наукову доповідь проф. В. Жили прочитав бібліотекар Манітобського університету, п. С. Мухин, деклямації вибраних поезій ювілята виголосили студенти університету — Богдан Боднарчук і Дмитро Фаркавець, а також п. С. Мухин.

Формальна частина програми була закінчена словом самого ювілята, д-ра Мандрики.

Вступна промова д-ра Марунчака була виголошена блискуче, з глибоким почуттям і сердечністю.

Його промову присутні привітали рясними оплесками і вітали ювілята, вставши з своїх місць.

Після того інж. А. Качор читав привітання. Попередніх привітань, які наспіли від почесних членів Комітету, не прочитано через обмеженість часу. Вони були, між іншим, від Президента Української Вільної Академії Наук в ЗСА проф. О. Оглоблина, від НТШ — проф. Е. Вертипораха, проф. Ватсона Кіркконела, кол. Президента Університету Акадія, проф. К. Андрусишина з Саскачеванського університету, проф. К. Біди з Оттавського університету, проф. О. Кульчицького з Франції (НТШ), проф. Я. Славутича з Албертського університету і ін.

Всіх привітань інж. Качор не мав часу перечитати, лишень спинявся на деяких та називав імена організацій та осіб. Він прочитав вповні лист Президії Спілки Українських Письменників у вільному світі „Слово” (Нью Йорк) за підписами письменників: Г. Костюка, І. Керницького, Докії Гуменної, Уляни Люболич, Осипа Тарнавського, Святослава Гординського і ін., лист громади при Українській Бібліотеці в Берліні (Зах. Німеччина) підписаний полк. І. Карбовським, проф. о. Златко, протоєр. о. М. Гільтайчуком і багатьма іншими; від Українського Музею в Клівленді, Літературно-Мистецького Клубу в Міннеаполісі, Осередку Української Культури й Освіти. Інші привітання були лише названі. Серед них від Ректора Українського Вільного Університету проф. В. Янева, поетки Ганни Черінь з Чикага, письмениці О. Костюк, письменника М. Петрівського з Торонта, Г. Гордієнка з Філядельфії, д-ра М. Гуцуляка з Ванкуверу і ін.

Від урядових осіб надійшли телеграми й листи: від Прем'єра Канади П. Е. Трудо, сенатора Павла Юзика, Прем'єра Манітоби Едварда Шраєра з дружиною, лідера Ліберальної Партії Манітоби І. Аспера, лідера Консервативної Партії Манітоби С. Співака.

Останнім було слово ювілята. Він сказав, що любов до життя і природи, до їх вічної краси, зробили його співцем радості й щастя, а любов до свого народу наказала йому поставити своє поетичне Слово на його сторожі в обороні його свободи, гідности й величі.

Після того присутні розглядали виставлені книжки ювілята, підходили до нього, вітали особисто й діставали від нього автографічні присвяти на вибраних його книгах.

Загально решта вечора пройшла в дружніх розмовах та вільному обміні думок під час перекуски та кави, яку приготували пані Іванна Качор, Євгенія Оброца та Ольга Сабара, з допомогою інших.

ПРОМОВА Д-РА М. Г. МАРУНЧАКА

Коли перегортати нашу пресу, то зауважуємо, що численні ювілеї відмічуються у нашій спільноті, але коли приложити до цих ювілеїв справжній громадський критерій — заслуг ювілята для громади — то зауважимо, що тих заслужених для спільноти ювілеїв у нас не багато. Буває, на жаль, і таке, що заслужені громаді ювіляти відходять від нас непоміченими, і щойно по смерті говориться в голос, яка це була хороша людина, а до цього ще з громадськими чеснотами та іншими суспільними заслугами.

Відмічуючи ювілейні дні 85-річчя д-ра Микити Івановича Мандрики, бажаємо надати того рода датам властивий характер.

Ми вшановуємо нашого ювілята не тільки за його несторську дату 85, але передусім за те, що ту благословенну 85-ку не змарнував, але поставив її на службу своїй спільноті. Ми не тільки раді наголосити, що наш ювілят в доброму здоров'ї стрічає своє 85-річчя, але стрічає його з заковченими руками при суспільній, поетичній, науководослідній праці.

Наш ювілят, під цю пору президент Української Вільної Академії Наук, є також заслужений член Президії Комітету Українців Канади, теж заслужений член і був. діючий голова Дирекції Осередку Української Культури й Освіти. Він — автор частих статей у пресі на політичні, громадські і літературні теми, а ще частіше вноситься

на своєму поетичному Пегасі, щоб словом краси та ідеї збагачувати нашу літературу. Три роки тому з-під його пера появилася перша історія української літератури в Канаді в англійській мові. В своїй трудолюбивості для рідної спільноти Микита Іванович ніколи не спочивав на лаврах і не бажав себе канонізувати, і це теж та риса індивідуальності ювілята, яку ми сьогодні підносимо.

Годиться, щоб в такі, так сказати — історичні дні ювілята дати хоч кілька основних дат його життя та зупинитися над його важливішими стопами.

Ювілят, з козацького роду, прийшов на світ 28 вересня 1886 року в Києві. Виростав він, коли в Україні, під московською займанщиною стало помалу прибиратися на світанок, і в цьому світанку він брав активну участь як студент — громадянин. Належав він до таємних українських революційних гуртків, а коли загоріли революційні вогні української свободи, в 1917 році, наш ювілят, уже в короткому часі, стає виборним посланцем народу до Української Центральної Ради в Києві та до Загально-російської Конституанти в Петрограді, в числі інших делегатів від України. До цієї гідності доходить він теж наслідком своєї наполегливої праці, поряд з участю в „нелегальному” українському русі, в легальній суспільній діяльності, особливо в ділянці кооперації, як її організатор в масах та організатор й інспектор Київського Союзу Кредитових Кооператив, і в кінці один з директорів цього союзу, що мав коротку назву „Союз-Банку”, до 1916 року, коли був покликаний до війська.

З вибухом революції 1917 р., настав час, як пише д-р Мандрика в своїх споминах, коли день рівнявся тижневі, а місяць рокам. Відбувався організаційний процес української влади й ліквідація російської. У всіх ділянках цього процесу — адміністративній, судовій, господарській, шкільній і ін. та народної репрезентації наш ювілят брав енергійну участь. Позатим пізніше був він теж представником нової української влади поза кордонами України, в ділянці дипломатичної служби — на Кубані, в Грузії, на Далекому Сході — в Японії і сумежних землях, в Туреч-

чині — Константинополі, в Болгарії. Ділив він також долю України під білими й червоними навалами та під німецькими союзниками (в 1918 р.). Про це розкажуть його спомини, коли будуть надруковані.

В 1922 р. задержався наш ювілят надовше в Софії, в Болгарії, де продовжував свої університетські студії під керівництвом його київського професора П. М. Богаєвського. В 1925 р. він, як доторант, переїжджає до Чехословаччини, до Українського Університету в Празі, здобуває академічний титул доктора права, а в 1927 році, після габілітації, одержує права доцента на виклади міжнародного права і правових дисциплін взагалі. Його наукова праця на докторат була на тему „Національні меншини в міжнародному праві”, а на габілітацію — „До історії консульських інституцій” і в той же час праця на науковий з'їзд у Празі була на тему „Міжнародне право і політична сваволя”. В ті самі часи перебування в Празі наш ювілят був членом Українського Соціологічного Інституту (Інституту Громадознавства), викладачем і науковим його секретарем та одним з редакторів наукових збірників Інституту „Суспільство”. Головним предметом його викладів були студії про „Суспільні антагонізми та їх ролі в історичному процесі”. Обширні лекції з цих студій залишаються в міміографічному записі.

Роки 1928 і 1929 стають межовими в житті д-ра Мандрики та його дружини Ганни, з якою він взяв шлюб в Києві, в 1918 р., під час облоги Києва московськими червоними ордами й бомбардування міста, і яка стала його супутницею на все своє життя. Найперше він, а опісля й його дружина, виїжджають на постійне до Канади.

Їхав сюди з великими плянами та завданнями організувати український університет, що йому доручили й про що просили його деякі старші українські професори, та дати фінансову допомогу українським установам в Європі. Це було якраз перед великою депресією в Канаді і Америці — час і обставини мало відповідні. Вправді, наш ювілят університету не зорганізував, але зорганізував вищі освітні українські курси та об'їхав Канаду в 12 лекційних

турах, від океану до океану. Став активним в політично-національному та культурному житті. Зорганізував і редагував певний час часопис „Правда і Воля”. Інспірував та організував з діячами того часу, як проф. К. Андрусишин, ред. В. Біберович, С. Скобляк, А. Господин і ін. „Українську Національну Раду”, Товариство Української Культури і ін. Два згадані товариства стали прототипами центральних репрезентацій в українському громадському та науковому житті. Написав і видав низку більших і менших праць з історії, економічної політики, літератури і т. п. Згадати тільки „Анталогію Української Літератури в Канаді”, кілька брошур на теми — організації держави, московського большевизму, робітничого питання, економіки, кооперації і ін.; зокрема „Теорію господарської демократії”. Ця остання, книга на 160 сторін, написана ювілятом, як збірка його публічних лекцій впродовж року в Вінніпегу, під час великої депресії 1930 і пізніших років. Ці лекції були перекладені на англійську мову в канадському парламенті послом М. Лучковичем, на правах рукопису, для політичних провідників.

Але Мандрика вважає своїм головним покликанням і своєю головною вкладкою в скарбницю української культури свою **поетичну творчість**, як поет за гаслом Т. Шевченка — стояти словом на сторожі свого народу.

Він почав писати поезії 70 років перед цим. Першу збірку (двох авторів) випустив у світ в 1907 р. До неї увійшли лише „благодійні” вірші. Більшість його віршів була „неблагодійною” з погляду російської влади, під спеціальним поліційним доглядом якої він був уже з 1905 року. Більша збірка „Пісні про Анемону” вийшла в Києві в 1917 році. Вона розійшлася за місяць. Рецензії на неї писали: Дм. Дорошенко (Жученко), М. Зеров, О. Слісаренко і інші. Окремі поезії друкувалися на сторінках журналів. Наступний 1918 рік був останнім перебування Мандрики в Києві, і взагалі в Україні.

Наступила перерва на 7 років. Аж у Празі в 1926 році наш ювілят дістав змогу давати регулярно до друку свої поезії (журнал „Нова Україна”).

Одначе, „втрачений” час. не був втраченим зовсім, бо все таки він не переставав писати, а потім надолужив поетичними творами в Канаді. Тут він видав першу збірку „Мій Сад” в 1941 р., а після того п’ять більших томів: **ЗОЛОТА ОСІНЬ, РАДІСТЬ, СИМФОНІЯ ВІКІВ, СОНЦЕ-ЦВІТ, ВИНО ЖИТТЯ.**

Також видав окремо більші поеми: „Канада”, „Мазепа”, „Україна”, „Мандрівник”, „Вік Петлюри” і інші.

У своїй багатій поетичній творчості, яку жертвував для української людини в Україні та Канаді, знаходив синтезу своїх почувань і навіть тоді, коли в поемі „Канада”, писав:

О воля! Святощі людини!
Ми б і молитись не могли;
Коли б тебе ми з України,
Канадо любя, не знайшли.

Один із кращих знавців мистецького слова, д-р К. Г. Андрусишин, в рецензії на „Симфонію Віків”, так висловлюється про творчість ювілята:

„М. І. Мандрика є одним з чільних українських поетів сучасності. Треба надіятися, що визначна частина його літературної творчості буде перекладена на англійську мову, щоб його ідеї та ідеали знайшли найбільше поширення. Бо він заслуговує на студії та пильну увагу всіх тих, хто, хоч і є меншістю, все ще віддають перевагу Духові над Матерією.” („Новий Шлях”, ч. 8. 1962).

До цих гідних побажань, висловлених в цитаті, прилучуємось всі ми, Ваші друзі та приятелі, що зібралися сьогодні привітати Вас з цим Вашим славним 85-річчям. Своїм несторовим віком та своєю постаттю в’яжете нас з початковою добою нашого національного відродження. У Вашій приявності ми стаємо значно сильнішими, бо бачимо перед собою того, що в найважчих хвилинах свого народу не здавався і з вірою в свій народ голосить його воскресення.

Вас, Достойний Ювіляте, наділено Шевченківською медалею від Комітету Українців Канади, срібною, також Шевченківською, медалею від Української Наукової Ради та Почесною Грамотою міста Вінніпегу. Ми сьогодні при-

носимо Вам наші серця глибоких почувань та найкращих побажань, які передаю Вам латинським **Fiat! Crescat! Floreat!** та українським: **Будьмо! Будьмо в доброму здоров'ї! Будьмо в дії для народу! Будьмо творчими — як досі!**

ФОТОГРАФІЇ З ЮВІЛЕЙНОГО ВЕЧОРА

(зроблені ласкаво п. А. Кузівим)

- I. Господар вечора д-р М. Г. Марунчак складає гратуляції Ювілятові після закінчення своєї промови.
- II. Член Ювіл. Комітету інж. А. Качор читає привітання.
- III. Бібліотекар університету С. Мухин деклямує вибрані уступи з поеми „Мазепа”.
- IV. Студент Богдан Боднарчук деклямує поезії Ювілята.
- V і VI. Д-р М. І. Мандрика виголошує своє „Слово”.
(За столом господар вечора д-р М. Г. Марунчак, з фронту; студент-декляматор Дмитро Фарковець в кінці з лівої сторони).
- VII і VIII. Ювілят приймає поздоровлення від присутніх. Автографує вибрані ними свої книжки.
- IX. Чайне прийняття.
- X, XI і XII. Гості розглядають книжки Ювілята на виставових столах.
- XIII. Фото одної з сесій УВАН, на якій д-р М. І. Мандрика доповідає. На фоті (з ліва) о. д-р В. Кушнір (в окулярах), проф. Я. Б. Рудницький (під портретом Т. Шевченка і вікном) і інші.

Далі йдуть, від стор. 24 до стор. 44, ювілейні привіти.

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

XII

XIII

DR M I MANORYKA
C/O DR M H MARUNCHAK
116 NOBLE AVENUE
WINNIPEG 5, MANITOBA

I AM TOLD BY GERALD COBBE, MEMBER OF PARLIAMENT FOR
PORTAGE, THAT ON NOVEMBER 26TH YOU WILL BE HONOURED AT
A TESTIMONIAL DINNER.

YOUR FRIENDS, COLLEAGUES AND ADMIRERS HAVE CHOSEN A
FITTING MANNER IN WHICH TO RECOGNIZE YOUR LONG AND
OUTSTANDING CONTRIBUTION TO YOUR NATIVE UKRAINE, TO THE
CAUSE OF UKRAINIAN IMMIGRANTS IN CANADA AND TO CANADA
AS A WHOLE.

I JOIN WITH THEM IN OFFERING YOU MY CONGRATULATIONS
AND BEST WISHES.

PIERRE ELLIOTT TRUDEAU.

OFFICE OF THE PREMIER

WINNIPEG 1

R3C OV8

November 25, 1971

Dr. M. I. Mandryka
c/o Dr. M. Marunchak
116 Noble Avenue
Winnipeg, Manitoba
R2L 0J6

Dear Dr. Mandryka:

My wife and I are privileged to be able to offer our felicitations on the occasion of your 85th birthday on November 26th.

May you be blessed with good health and
"Many Happy Returns of the Day."

With all good wishes,

Yours sincerely,

Edward Schreyer

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

EXECUTIVE COMMITTEE
OF THE UKRAINIAN NATIONAL COUNCIL

EXEKUTIV-KOMITEE
DES UKRAINISCHEN NATIONALRATES

MUNCHEN 2, Dachauer Str. 9/11, Germany - Tel.: 55 25 81

Мюнхен, 26 січня 1972

Високоповажаний Пан

Доктор Микита Іванович

М а н д р и к а,

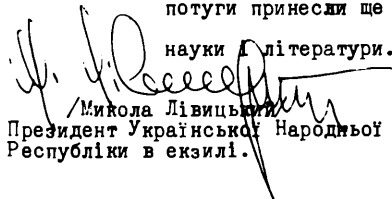
Вінніпег, Манітоба, Канада

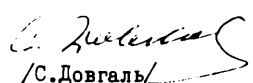
Високоповажаний і Дорогий Пане Докторе!

Президент Української Народньої Республіки в екзилі і
Виконавчий Орган Української Національної Ради
широ вітають Вас із Вашими славними роковинами та
бажають Вам повних сил і дальших творчих успіхів у діяль-
ності української науки й літератури.

Державний Центр Української Народньої Республіки з по-
чуттям глибокого вдовolenня слідкує за Вашими творчими
зусиллями й досягненнями та при цій нагоді висловлює
Вам своє признание і подяку за вклад до української
науки і мистецтва творів Вашого потужного інтелекту і
літературного таланту.

Просимо прийняти від нас сердечне вітання та найкращі
побажання на майбутнє, щоб Ваша сила зростала і творчі
потуги принесли ще більші здобутки для української
науки і літератури.

Микола Лівіцький
Президент Української Народньої
Республіки в екзилі.

/С.Довгаль/
Голова Виконавчого Органу
Української Національної Ради.

В. Н. Т. Президенту УВАН Канада
Д-рові М. Мандриці

Госкопобавський Пане Докторе,
Дорогий Президенте УВАН!
Ваш 85-літній ювілей дає нам нагоду (мені
і моїй Дружині) висловити на Ваші і мої
нашу щирою пошаною до Ваших заслуг
і нашу любов до Вас як до невідомого
діяча, що з подивовідною витривалістю
кладає все нові й нові цеглини в будо-
ву української культури.
Те, що Ви переконані, має великий суспіль-
ний інтерес, було б надзвичайно важли-
во, якщо Ви розповіли про передреволю-
ційні та революційні часи у своїх спо-
гадах окремого книжоту, а якщо це не
можливе, то хоч серією статей на сто-
рінках газети.

Бажаємо Вам сил, здоров'я. Знайте,
що наша інтелігенція цінує Ваші
заслуги і черпає в цьому опти-
мізм і віру у вічність.

Ваш Н. і Л. Бобків

Присвячується з нагоди 85 річчя
дорогому М.І.МАНІПРИКИ

VV

В серцях юнацьких молодих
Перлину красну доглядайте,
Готуйте втіху для старих,
Любити рідний край навчайте.

Коли посіяли дзерно,
Сухе поле поливайте,
Нехай росте у нас воно,
Для насіння вибирайте.

Меч та спис чужої долі,
Голос вигнанця в недолі,
Веселість, радість чумака,
Побідня пісня козака.

Привіт співочої весни,
Світлої орані лан,
Музичної країни
Кохання рідної України!
Проміння гіркого страждання,
Святої думки порівання,
Живий В а ш голос для навчання,
Пісня джра для кохання!

Іван Карбовський

дорогий наш мчесний член
Української Бібліотеки в Західно-
му Берліні, дорогий ПОТЕШНИК
та ІВАНОВИЧУ
МАНДРИКА.

Дозвольте В А С привітати в
дні 85 Р І Ч Ч Я і побажати
щастя і здоров'я, щоб дочекати

1 С О річчя і Б а м відвідати
поетичні місця Тетерева, ніпра,
і нехай і С О Ж Е благословення
дасть змогу на чільному місці,
в кожній хаті, в Україні, бачити
і читати поезії великого сина
України - М И К И Т И Івановича
М А Н Д Р И К И.

Безмежне поле-поезії- душа віль.
ного козака.

Многі літа !!!

Слава

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Карболовский Л. Р.

Почесний Член 30

профессор В. Златков.

Почесний член. Леськомайч

Доч. член М.

2) прот. Г. И. Тайников 44.02.11

20. 10. 1917

✓ 206124K

5274-1-1

1200 10280 10000

0-727-19820-6

Page 3 of 3

1. 1644

12/2/61

Dr. Wm. A. Yeager

... 1947

Rocky, Wierse

10-TH-1000

24. 1112 F11112

Підписи: І. Карповський, інж. Сидор, Н. Ковальчук, Євгенія Х. Стеф. Паславський, проф. протоєрей Златко Латкович, о. Лескович, о. М. Гільтайчук, Проць, Кравчук, Гнатяк, Луговий, Сіябер, Горбань, К. Горбань, Галай, Бобко, Вілеченок, Пічник.

ОСЕРЕДКО УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ Й ОСВІТИ

UKRAINIAN CULTURAL and EDUCATIONAL CENTRE

МУЗЕЙ і БІБЛІОТЕКА — LIBRARY and MUSEUM

835 Main Street — Third Floor — Phone WH 3-3045

Mailing Address: P. O. Box 722 Winnipeg 1, Man., Canada

Вінніпег, 25 листопада 1971.

Вельмишановний і Дорогий Пане Докторе,

Від теперішніх і колишніх Ваших співробітників-членів дирекції і всього членства Осередку Української Культури й Освіти передаємо Вам наші сердечні привітання з Вашим вісімдесятип'ятілітнім ювілеєм.

Виходячи з громадських заłożeń, люди діляться на заангажованих і незаангажованих. Заангажованих, природно, завжди менше. Але й ці діляться на дві групи: ті, що ангажуються для себе і ті, що ангажуються для громади. Ваша громадська активність, ми переконані, виходила від інтересів громади і тому вітаємо Вас не ювілейно, а зі щирими почуваннями, без поповнення гриха.

Ви багато вклали в розвиток нашої інституції і далі продовжуєте це. Пробачте, що не пишемо багато про це, але хіба це так важно, важніше, щоб була добра робота.

То ж кріпиться, пане Докторе, на тілі, бо на душі Ви кріпкі. Медалі ніякої від Осередку не даємо Вам, бо не маємо, але складаємо Вам, натомість, наші теплі і дружні вітання.

Багато Вам ще літ!

За дирекцію Осередку

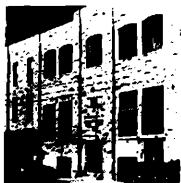
Української Культури й Освіти

Ярослав Розумний

Ярослав Розумний, голова

Володимир Клишків

Володимир Клишків, заступник

Ukrainian People's Home in Toronto
Т-ВО "УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ В ТОРОНТО"
191 LIPPINCOTT ST., TORONTO 4. ONT.
PHONE: W.A. 1-8263

Торонто, 23 листопада 1971 р.

Вельмишановний Ювіляте!

Товариство "Український Народний Дім" в місті Торонті, як найстарша українське культурно-освітнє установа з присмиством довідались про відзначення Вас Вельмишановний Ювіляте, що українське суспільність міста Вінніпегу влаштує відзначення з нагоди Вашого 85-річчя трідожнього хиттатя зором літньої суспільно-громадської і пишменницької праці.

Ми прислнуємо і свої голоси привіту до тих чисельних голосів, що вітатимуть в цей день Вас Вельмишановний Ювіляте.

Наше членство складається з дегніше замешаних у Торонті українців і представників останньої еміграції які були свідками багатогранної суспільно-громадської праці Вельмишановного Ювілята та його літературного дорібку в останньому чвертьстолітті.

Ми, старше членство нешого Т-ва пам'ятасмо ті часи, і з вдячністю згедусмо, коли Вельмишановний Ювілят був з своїми преціневими доповідями у нас в Торонті, що дєвали нам неомагу до дальшої праці на палі української культури, гуртували нас і підбадьорували в ті нелегкі часи для нас.

У цей день ми всі думками з Вами.

На знак глибокої пошани і вдячності Вам Вельмишановний Ювіляте за всю Вашу дотеперішну працю, ми просимо прийняти наші найщиріші побажання нескрещого здоров'я і такої ж наделі плідної праці для добра українського народу тут у Канаді і в Україні.

На многі Літа!

За Управу Українського Народного Дому

Іван Бєнке
Іван Бєнке - голова

М. Муха
М. Муха - в.з. секретаря

THE UKRAINIAN ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES

in the U. S. A., Inc.

206 West 100th St., New York, N.Y., 10025

25. IX. 1971. Ludlow

Високоповажаний Пан
Д-р Михайло Марунчак,
Вінніпег.

Високоповажаний і Дорогий
Пане Докторе!

Сердечно дякую Вам за ласкавого листа з дня 9 ц. м. Дуже приємно було мені довідатися, що УВАН (Канада) має відзначити заслужений Ювілей ВП. Пана Доктора М. І. Мандрики. Я глибоко шаную п. Д-р Мандрику й високо оцінюю його наукові праці, а його гарні вірші широко люблю. Тому з великою приємністю приймаю Ваше запрошення ввійти до складу Почесного Комітету.

Прошу повідомити мене про час вшанування Достойного Ювілянта, щоб ми мали змогу своєчасно надіслати йому gratulatii й поздоровлення від імени УВАН у США й Світової УВАН.

З глибокою пошаною до Вас

(Підпис) Ваш *О. Оглоблин*
(Президент УВАН у США).

ПРОФ. ОЛЕКСАНДЕР КУЛЬЧИЦЬКИЙ, САРСЕЛЬ, ФРАНЦІЯ (НТШ)
(З листа до д-ра М. Г. Марунчака, з 24 вересня 1971 р.)

„Тому, що знаю д-ра Мандрику особисто з часу мого перебування у Вінніпезі 1966 р. та маю у моїй бібліотеці деякі його твори, що із них такі, у яких бренть космічне світо-вірування автора, упрямляються моїй пам'яті, коли ці слова пишу, — прошу Вас особисто передати Високошанованому Ювілятові мої найщиріші побажання дальшої плідної діяльності на ниві поезії, у яку він багато не проминального”.

УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕКА ІМ. С. ПЕТЛЮРИ В ПАРИЖІ

(З листа до д-ра М. Г. Марунчака з 25 жовтня 1971 р.)

„З великою приємністю ми постараємося, по силі наших спроможностей, відзначити ювілей нашого заслуженого п. Д-ра Микити Івановича Мандрики, щасливим осягненням його 85-ліття.

Як одержимо від Вас готові матеріали для доповідей, — книжки з творами ювілянта ми маємо в нашій бібліотеці, які з цієї нагоди, будуть використані, — то вживемо всіх заходів, щоб не тільки в Парижі, а і в більших скупченнях наших людей у Франції, був відмічений ювілей Д-ра Мандрики.

Із щирим привітом і глибокою пошаною до Вас
(підпис) *П. Йосипишин*.

ПРОФ. В. Т. ЖИЛА
Лоббок, Тексас

18 вересня 1971

(Лист до Д-ра М. Г. Марунчака)

Вельмишановний Пане Докторе!

Щиро дякую за Ваш цінний лист від 9-го вересня ц. р. З почуттям гордості приймаю Ваше запрошення у члени Почесного Комітету для вшанування д-ра Микити І. Мандрики, заслуги якого в ділянці поезії, літературної критики та громадської праці широко визнані в Канаді і за її межами. Енергія, працьовитість, ерудиція М. І. Мандрики невичерпні. У його творчих зусиллях зріє багато нових цікавих засобів та прийомів.

Від широкого серця побажаємо йому до 85-річчя з дня народження великих поетичних завершень.

З правдивою та глибокою до Вас пошаною

Ваш (підпис) *Володимир Жила*

I. A. ASPER
Leader of the Liberal Party in Manitoba
667 Ellice Avenue, Winnipeg 10, Manitoba

November 24, 1971.

Dr. M. I. Mandryka,
250 Scotia Street,
Winnipeg, Manitoba.

Dear Dr. Mandryka:

On behalf of the Liberal Party in Manitoba and myself personally, I send you warm personal greetings and affections on the occasion of your 85th Birthday which is being celebrated at the Testimonial Dinner on November 26th.

You have made a major contribution both nationally and provincially through your educational work with new Canadians and your efforts to promote and develop strong citizenship.

As well, I salute you on your outstanding contribution to international law and your continuing contribution to the Ukrainian Academy of Science.

Canada has been richer for your efforts and it is fitting that you should be honoured with this special tribute on the occasion of your 85th Birthday.

Please accept our good wishes for continued health and happiness. Kindest personal regards.

Sincerely,

I. H. Asper,
Leader, Liberal Party in Manitoba.

ПРОФ. БАТСОН КІРКОННЕЛ
Волфвілл, Нова Скошия

13 вересня 1971

Dear Dr. Marunchak, —

Thank you for your letter of the 9th.

I shall be most happy to be an honorary member of the Organizing Committee that is planning to honour Dr. Mandryka on his 85th birthday. It was kind of you to think of me in this connection.

Yours sincerely,

Watson Kirkconnell.

ВАДИМ СВАРОГ
Монтерей, Каліф.

14 вересня 1971

Вельмишановний Пане Докторе!

Прошу ласкаво поставити моє ім'я в список членів Почесного Комітету для вшанування Д-ра М. І. Мандрики.

Прошу також передати вельмишановному ювілятові, високий ідеалізм і працездатність якого я завжди подивляв, мої щирі побажання ще довгих років здоров'я й творчої праці для нашої спільноти на чужині!

Щиро Ваш (підпис) *В. Сварог*

КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА ПІВНІЧНОГО ВІННІПЕГУ
Вінніпег, 26 листопада 1971

До Ювілейного Комітету.

Високоповажані Пані і Панове.

На Ваші руки пересилаємо наш найщиріший привіт для д-ра Микити І. Мандрики, вельми заслуженого літературно-наукового і громадського діяча, з нагоди його 85-річчя.

Нам окремо мило вітати Шан. Ювілята, як довголітнього члена нашої установи та колишнього кооперативного діяча на рідних землях.

Бажаємо Шан. Ювілятові ще многих літ життя, багато сил і здоров'я, щоб міг далі успішно продовжувати свою корисну громадську працю для добра українського народу.

За Кредитову Кооперативу Північного Вінніпегу (підписи):

А. Господин — голова

А. Качор — управитель

Ф. БОГДАН
Ванкувер

29 жовтня 1971

(До д-ра М. Марунчака)

Вельмишановний Пане Доктор!

У відповідь на Вашого листа в справі вшановання Д-ра М. І. Мандрики, з нагоди його 85-річчя, літературним вечором, запевняю Вас, що щоб не переривати ланцюга між Тихим океаном і Атлантиком, при першій нагоді улаштуємо такий вечор.

З глибокою пошаною до Вас,

(Підпис) *Ф. Богдан*

ПРОФ. ЯКІВ ЗОЗУЛЯ
Бруклін, Нью Йорк

Помимо мого особистого пошановання д-ра Мандрики і навіть мого особистого задовження перед ним, я в сучасну добу не можу виявити ніякої ініціативи. Тепер я нікудишній. Мій стан здоров'я є такий, що краще не згадувати. Мав я два мозкових удари. Останній в грудні 1968 р. залишив мені частково спаралізований лівий бік тіла й одно осліплює око...

Остаюсь з щирою до Вас пошаною,

(Підпис) *Проф. Д-р Яків Зозуля*

DR MANDRYKA
458 MAIN ST WPG

**ON THE OCCASION OF YOUR 85TH BIRTHDAY IT IS AN HON-
OUR FOR ME TO OFFER CONGRATULATIONS. I JOIN WITH
YOUR MANY FRIENDS AND ADMIRERS IN CELEBRATING
YOUR POETIC ACCOMPLISHMENTS AND YOUR CONTRIBU-
TION TO THE CULTURAL VALUES OF THIS COUNTRY.**

SIDNEY SPIVAK
Leader
Progressive Conservative Party
in Manitoba

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Мюнхен 80, Ляплясестр. 24

В дорозі — Таннербей,
18 листопада 1971

Високоповажаний Пан
проф. д-р Мандрика,
Президент УВАН в Канаді.

Високоповажаний Пане Президенте!

Напередодні виїзду з Вінніпегу ввечері довідався я про Ваш Ювілей і спішу привітати Вас з цим Вашим Днем, що є одночасно святом української науки в Канаді, та побажати Вам Многих-Благих та Творчих літ у дальшій постійній службі для української культури...

У найглибшій пошані та постійнім ширім відданні,

(Підпис) *Володимир Янів*,

Ректор Українського Вільного Університету.

Високодостойний Пан Професор
Д-р Микита МАНДРИКА
в Вінніпегу,
Канада

Нью-Йорк, Н. Й.
28-го вересня 1971 р.

Високодостойний і Дорогий
Пане Докторе!

Я довідався про те, що 28-го вересня 1971 року сповнилося 85 років Вашого трудолюбного життя. Це великий відрізок часу, який свідчить, що доля судила Вам прожити й виконати велику місію на політично-громадському і науковому полі.

Ви, як один із перших членів Центральної Ради, брали участь у творенні української держави і були активним діячем тієї епохи. А виїхавши за межі України, Ви стали одним із старших українських активістів у вільному світі.

Більшу частину свого творчого життя Ви прожили в Канаді, де проявили себе на громадській, літературній і науковій праці. Зокрема Збірки Ваших поезій є великою прикрасою Вашої творчої діяльності. За наукову працю Ви гідно й заслужено зайняли пост Президента Української Вільної Академії Наук.

З нагоди Вашого Ювілею я сердечно вітаю Вас, Дорогий Пане Докторе, і бажаю Вам здоров'я та многих літ життя і такої ж невтомної праці на добро української культури і науки.

З щирою відданістю і глибокою пошаною,

Ваш проф. д-р *Пантелеймон Ковалів*

UNIVERSITY OF SASKATCHEWAN
Saskatoon, Canada

19 вересня, 1971

Вельмишановний Пане Докторе Марунчак!

У відповідь на Ваше ласкаве запрошення взяти головство і прочитати промову на ювілею Д-ра М. І. Мандрики, мушу Вам, на жаль, заявити, що до кінця року я буду так перетяжений додатковою працею, яку університетська адміністрація на мене наклала, що не матиму зовсім часу на будьякі інші справи і підприємства.

Одне що можливо зробити, а це — щоби Ви прилюдно передали мої компліменти Д-рові Мандриці за його досконалий талант в поезії з його пера. Вона мені незвичайно імponує, і про неї я не раз з одушевленням висловлювався в деяких журналах.

Бажаю йому всього кращого, многих літ ще прожити, і активно причинюватися до культурного добробуту українців у Канаді.

Бажаю Вам якнайкращих успіхів в цьому ділі.

З дружнім привітом,

Кость Андрусин

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

Торонто

26 вересня 1971 р.

Високодостойний Пане Докторе!

З нагоди Вашого 85-ліття творчого життя просимо прийняти від нас якнайкращі побажання здоров'я і многих успіхів у Вашій цінній і корисній для українського народу праці.

З сердечним привітом і пошаною.

За Управу К. НТШ:

(Підписи:)

Проф. д-р Євген Вертипорох (голова)

Д-р Б. Стебельський (секретар)

Філадельфія, 31 жовтня 1971

ВИСОКОДОСТОЙНИЙ ЮВІЛЯТЕ!

ДОРОГИЙ ЗЕМЛЯЧЕ!

З нагоди Вашого 85-ліття прийміть від мене щирий привіт та найкращі побажання Вам побільше здоров'я, радості з корисно прожитого творчого життя та лагідних днів Вашої життєвої осени.

Нехай Ваші „Пісні про Анемону” навівають Вам найкращі сподоби далекої прекрасної весни, Вашої особистої та НАШОЇ ВСЕНАРОДНЬОЇ ВЕСНИ, активним учасником якої і Ви були.

Щасти Вам, Боже, на все добре.

З глибокою пошаною.

(підпис) *Г. Гордієнко*

(Проф. інж. Гаврило Гордієнко)

ПРОФ. ОЛЕКСАНДЕР ГРАНОВСЬКИЙ
Сент Пол, Міннесота

Вельмишановний та Дорогий Друзе!

Прошу прийняти щирі привітання і gratulacii з приводу Вашого 85-ліття... (а я позаді Вас на один рік)... і нехай Провидіння тримає Вас у своїй ласці ще на многи щасливі та плідні літа.

Щиро Ваш (підпис) *Ол. Неприцький Грановський*

Нью-Йорк, 12 вересня 1971

Високодостойному Докторові
М. Г. Марунчакові,
Голові Ділового Комітету
на пошану Доктора М. І. Мандрики.

— Високодостойний Пане Докторе!

— Глибоко зворушений, що Ви, Пане Докторе, запросили мене до Почесного Комітету для вшанування 85-ліття одного з найбільших наших діячів у царині будови Нашої Держави та розвитку рідної культури — великого Громадянина-Патріота-Українця, доктора М. І. Мандрики.

Приймаю запрошення з великою радістю і честю — і при цьому бажаю Комітетові, який Ви очолюєте, повного успіху, а дорогому Ювілятові ще довгих і довгих літ здоров'я і творчої праці на добро нашої вимріяної віками Меті.

Микола Помеділок

Міннеаполіс, 20 листопада 1971

Дорогому Ювілятові Микиті Івановичу Мандриці, невгнутому співцеві України та любови до людства, пітьові радощів кохання і краси, — найкращі побажання.

(Підписи:)

Олександра Костюк

Оксана і Микола Брині

(3 листа:) „Вчора увечері, хоч і без Вас, а вшанували ми Вас у нашому літ. мистецькому клубі, з нагоди Вашої юної зрілості та відзначення подивугідної працездатности, чого кожен з нас і собі побажав після того, як склали Вам привітання. Картка руки Я. Гніздовського припала всім до вподоби, як символ Вашої постаті — міцний дуб, здатний витримати всі бурі та ще й листя не скидає..”

(21 листопада 1971)

КОМІТЕТ УКРАЇНОК КАНАДИ

Відділ у Вінніпегу

Листопада 23, 1971

(3 листа до Ділового Комітету)

З нагоди 85-ліття ювілята д-ра М. І. Мандрики, Комітет Українок Канади, відділ у Вінніпегу, складає gratulacii і побажання доброго здоров'я на много літ продовжати літературні праці і включуватись в громадські дії, чим українська спільність дорожить в особі д-ра М. І. Мандрики.

З поважанням до Вас

За Управу Відділу КУК (підписи:)

Г. Білоус — голова

М. Костюк — кор. секр.

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНОК КАНАДИ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

Відділ Ст. Бонифас

26 листопада 1971

Вельмишановний Пане Докторе!

Дорогий Ювіляте!

Наша Організація — Відділ ОУК у Ст. Бонифас — Вам дуже близько знана, як і Ви знані і близькі нам Вашою багатогранною громадською діяльністю та поетичною творчістю.

Ми щиро шануємо Вас і глибоко цінімо Вашу працю і Ваші твори.

З 85-літтям Вашого життя сердечно вітаємо Вас від нашого Відділу та бажаємо Вам ще багато років доброго здоров'я і дальших багатоплідних успіхів у Вашій праці.

За Відділ ОУК у Ст. Бонифасі:

(Підписи:) *Лєся Каптії*, голова

Маруся Климків, секретарка

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ-АРХІВ У КЛІВЛЕНДІ

Клівленд, Огайо, 44109, ЗДА

19 жовтня 1971

Високоповажаний Пане Докторе!

Управа і співробітники Українського Музею-Архіву в Клівленді пересилають Вам найкращі побажання з нагоди Вашого 85-ліття життя.

За Ваше життя Ви зробили багато доброго для української культури, освіти та науки. Ви можете бути гордим, що зробили все, що лише змогли, для української слави.

З правдивою до Вас пошаною.

За Управу Музею (підписи:)

Мирослава Козловська, секретарка

Леонід Бачинський, голова

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КЛЮБ

в Міннесоті, ЗДА

Міннеаполіс, 20 листопада 1971

Високодостойний Пане Докторе і Пііто!

Вшановуючи Вас, з нагоди Вашого 85-ліття та 70-ліття Вашої плідної праці для добра України, ми всі, зібрані тут сьогодні, бажаємо Вам міцного здоров'я і сил для дальшої праці та здійснення Ваших (і наших) мрій — Вільну і щасливу Матір-Україну в майбутньому. Щоб Ваше слово дійшло до сердець і розуму молодших поколінь та скерувало їх на світлі шляхи Добра і Правди.

Президія Клубу:

(Підпис:) *Сергій Єрмоленко*

Олександра Костюк

ПРОФ. В. Т. ЖИЛА

Університет

в Лабок, Тексас, ЗДА

22 вересня 1971

Високоповажаний та Дорогий Пане Докторе!

У день Вашого щасливого 85-ліття дозвольте побажати Вам доброго здоров'я та нових поетичних звершень. Ваша різностороння й плідна праця на ниві української літератури викликає у кожного, хто Вас знає, подив. Не можна промовчати Вашої надзвичайної працездатності, Вашого літературного хисту та доброго вміння впливати на громадську думку. Ваші твори з погляду ідейного і мистецького — це значні здобутки української поезії. В них поетичне слово, дорогий пане докторе, звернене до людини і як таке завжди знаходитиме гарячий відгук у людських серцях.

Щасти Вам, Боже!

Щиро Ваш (Підпис) *Володимир Жила*

Телеграма від УКРАЇНСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ТОВАРИСТВА

в Кенорі, Онтаріо

26 листопада 1971

(Переклад з англійської мови)

Приєднуємося до багатьох інших в цей день, щоб висловити наші поздоровлення й ширі побажання на цій щасливій оказії Вашого 85-ліття. Хай тішить Вас добре здоров'я й щастя на багато ще років.

За Товариство (підписи:)

Н. Зварич, голова

Артур Цуркан, секретар

ПОЕТ Д-Р ІВАН КМЕТ-ІЧНЯВСЬКИЙ

Філадельфія

Високошановний та доброзичливий Друже-Поете Микито Івановичу. Прийміть мої сердечні, найкращі побажання на День Вашого Народження.

Ваш (підпис) *І. Кмета*

ВАСИЛЬ ДЕМБАЧ

Вінніпег

26. II. 1971

Високоповажаний пане Докторе Мандрика!

Великий жаль, що не годен бути на Вашім Ювілею 85 років Вашого життя і Ваших переживань, в яких Ви нігде не сплямили нашої української справи. Щиро Вам дякую за Ваші труди і зичу Вам ще до 100 років прожити. Я не можу з хати виходити і посилаю сина Василя. Многая і Благая Літа!

(Підпис) *Василь Дембач*

МИХАЙЛО ПЕТРІВСЬКИЙ

Торонто

Дорогий Колего!

Сердечно вітаю Вас з Вашим щасливим 85-літтям та з великими досягненнями на різномірних ділянках Вашої активності — громадській, науковій, політичній і літературній, а спеціально в поезії. На все добре — на довгі ще роки нових успіхів.

Щиро Ваш

(Підпис) *М. Петрівський*

КООПЕРАТИВНА ГРОМАДА

Вінніпег, Манітоба

Вінніпег, 26 листопада 1971

Високоповажаний Пан

Д-р Микита І. Мандрика

Вінніпег, Ман.

Високоповажаний Пане Докторе!

В ім'я „Кооперативної Громади” у Вінніпегу передаю Вам, з приводу 85-ліття Вашого многогранного й творчого життя, щиросердечний привіт і подяку за Вашу літературно-наукову, громадську й кооперативну працю для української спільноти на рідних землях і в діаспорі.

Українські кооператори високо оцінюють Вашу працю і бажають Вам ще багато сил, здоров'я та всього добра, на Многая і Многая Літа.

За „Кооперативну Громаду”

А. Качор — голова

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ

Вінніпег, 24 листопада 1971

Вп. Пане Др. Мандрика!

Заряд Українського Народного Дому у Вінніпегу засилає Вам найширші побажання з нагоди Вашого 85-ліття трудового життя, Вашої культурної й письменницької праці для добра Української справи.

Нехай Всевишній наділяє Вас і надалі КРИЖИМ ЗДОРОВ'ЯМ, Щастям та всяким добром на Многі і Многі літа.

(Підпис:) *Гр. Соломон*, президент *В. Казанівський*, секретар

Ванкувер, 17 жовтня 1971

Вельмишановний Пане Президенте!

Прошу прийняти від мене сердечні бажання прожити нам ще довго в здоров'ї та задоволенні.

На многі літа, Пане Президенте.

Ваш (підпис) *Д-р М. Гуцулак*

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Відділ Вінніпег

Вінніпег, 26 листопада 1971

Високоповажаний Пане Докторе!

Управа Відділу Комітету Українців Канади у Вінніпегу висловлює Вам найщиріші побажання з приводу 85-ти річчя Вашого народження. Складаємо Вам ці побажання, як Людині, що все своє життя присвятила службі для свого Народу та успішно працювала як політик, кооператор, громадський діяч, а головню як письменник. Бажаємо Вам щастя, доброго здоров'я і дай, Боже, Вам, щоб Ви, Високостойний Пане Докторе, ще довго вели корисну працю для добра нашої спільноти і для загального добра Українського Народу.

За Управу Відділу КУК

(Підпис:) *М. Снівак*, голова *А. Суриский*, секретар

КАРПАТІЯ КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВНА СПІЛКА

Вінніпег, 26 листопада 1971

Вельмишановний Пане Докторе!

Дирекція, Управа та членство Ощадно-Кредитової Спілки „Карпатія” сердечно вітають Вас з нагоди 85-літнього ювілею життя, вповні доцінюючи Вашу поетичну і громадську працю. Одночасно зі щирого серця бажають Вам кріпкого здоров'я та багато літ прожити для добра української спільноти в Канаді.

(Підпис) *С. Радчук*, голова

REV. P. M. MAYEVSKY
4019 Melrose Ave., Tel. 667-2124
Los Angeles, California.

Дорогому Микиті Івановичу, в день 85-тих іменин, сердечний привіт щастя, здоров'я та многих літ бажають — з любов'ю
о. Петро й Олександра Мавєські

ПРОФ. ЯР СЛАВУТИЧ
Едмонтон

22 вересня 1971

Дорогий Земляче!

Ще раз вітаю з нагоди Вашого 85-річчя й бажаю доброго здоров'я та нових творчих успіхів. Нехай запорозька кість буде міцною основою для бадьорого духа Ваших цінних поетичних творів.

Щиро Ваш Яр Славутич

В-поважаний Пан
Др. М. Мандрика —
Вінніпег, Ман.
Канада.

Шікаго, 15 червня 1971

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ ПАНЕ ДОКТОРЕ!

Управа Українського Православного Братства ім. Митрополита Василя Липківського складає Вам щиро-сердечну подяку за створення прекрасної і глибоко надхненної поеми — „БЛАЖЕННІ ЧИСТІ СЕРЦЕМ” — присвяченої Відродженню Рідної Церкви — Церкви-Мучениці — Української Автокефальної Православної Церкви в Україні, 1921 р.

Поема — глибиною опису страждань Церкви і її віри в перемогу добра над злом — проникає в душі читачів й викликає в них не тільки незатерте співчуття страдникам за Церкву, але й скріплює в них переконання, що в Церкві їх є дійсно правдива наука Христова про любов до Бога і свого ближнього, перш за все до ближнього із свого народу.

Ваші прекрасні стихи вже гомонять в деклямаціях підчас святкувань 50-ліття Відродження Церкви, і стануть постійним заклик до гуртування біля рідної Церкви-Матері для спасіння Українського народу.

Молимо Бога, щоб подавав Вам сил для творення й інших подібних поем та зберігав Вас „На Многі Літа!”

З правдивою пошаною —

За Управу Братства

Аркадій Яременко, голова

Андрій Жарський, секретар

ДОПОВІДЬ Д-РА ВОЛОДИМИРА ЖИЛИ,
професора Тексаського Університету
в Лоббок.

(Виголошена С. І. Мухиним на прохання автора)

ПОЕМА М. МАНДРИКИ „МАЗЕПА”

Ганьбив тебе поет „кафтанний”,
Віки кляли тебе попи, —
Я ж восхвалю тебе, Гетьмане,
Хоч на похвали я скупий.
Я воскрешу забуту славу
І блиск твоєї булави...
Гетьмане, зодчий дух держави,
На труд мене благослови!¹

З такими словами звертається Мандрика до великого гетьмана Мазепи, шукаючи у нього натхнення, щоб змалювати його постать у світлі невідомої історії. Ці слова також вказують на високий настрій душі поета, що увібрав у себе страждання та горіння гетьмана та відтворив їх у поемі.

„Мазепа” — вершинний твір М. Мандрики, окраса і гордість української літератури на чужині. Ця поема — це поетичний документ про великого державного мужа — політика і дипломата. Здається, якби Мандрика нічого більше не створив, крім „Мазепи”, ми мали б повну підставу вважати його одним з кращих наших письменників.

Літературна історія поеми „Мазепа” непроста. Як і в кожного поета, у Мандрики цілком природно виникла потреба сказати слово правди про великого гетьмана. Потрібен був твір, здатний показати історію українського народу невідомою, а справжню. Дозрівання задуму і його реалізація припадає на кінець 1959 та на початок 1960 років. У 1959 р. українці на чужині відзначали мазепинський рік.² У цей час відбувалися академії, концерти, доповіді, вистави, присвячені пам’яті великого гетьмана. Поет, без сумніву, був під великим впливом цих подій. Вони активізували його поетичну думку та створи-

ли сприятливу атмосферу для написання цього твору. Здається, що значний вплив на Мандрику зробила також історична студія О. Оглоблина „Гетьман Іван Мазепа та його доба”.³ Цю працю поет часто цитує у своїх примітках. Найважливішу причину до написання твору знаходимо у передмові Яр. Рудницького до поеми „Мазепа”.⁴ Цей український літературознавець пише: „Свідомий свого завдання й глибоко переживаючи кривду, нанесену пам’яті великого Гетьмана великодержавними поетами в роді Пушкіна, чи цареславно-православними попами, він (Мандрика — В.Ж.) мужньо протиставить свою поему їхнім посяганням на стару козацьку славу”.

З уваги на своє окреме значення, твір „Мазепа” увібрав у себе глибокі історичні роздуми поета над постаттю гетьмана у світлі історії. Мандрика створив мистецьку поему, сперту на історичну правду, бо до болю дорога йому доля рідного народу. У поемі він виступив з високо розвиненим почуттям патріотичного обов’язку сказати своє слово про Мазепу.

Таким чином, основним літературним джерелом аналізованої поеми є історія. Для Мандрики гетьман Мазепа — „князь, державний муж”; життя та діяння якого послужили джерелом творчого натхнення. Поет в своїй поемі не коментує історії, не старається „відбронзовувати” постаті Мазепи, а творить оригінальний поетичний твір. Його мета у поемі ідейно-творча. Історична тема знаходить нове трактування, в кондесованому вигляді, поет передає низинні та вершинні моменти в змаганні Мазепи, проникаючи глибоко в його життя та в історію українського народу.

Центр мистецької уваги у поемі Мандрики перенесений на два основні пункти сюжету: заперечити легенди, що їх витворила людська фантазія, чи злоба віків, та дати мистецьке зображення постаті Мазепи: змалювати його розум, енергію, а найосновніше розказати про його глибокі переконання, що він творив завітну справу, сприяючи визволенню українського народу на його шляху до самостійного державного життя.

„Мазепа” — це твір етапний, що складається з 30 коротких розділів, прологу й епілогу. Кожний розділ — це завершена поема з окремим заголовком. В цих коротких розділах поет не з'ясовує подій, ані не старається накинути читачеві своєї думки. Він просто змальовує постань Мазепи, напр., в розділі „Мазепа в Україні” він пише:

„Від нині клятву я складаю
Служить святій моїй землі
До смерти... доки шаблю маю,
На страх царів і королів”.⁵

У цьому самому розділі поет по-мистецькому уводить читача у світ легенд про Мазепу та здивовано питає:

Де ж той Мазепин дикий кінь,
Що десь степами пролітає
Вже кілька людських поколінь?
На нім Мазепа у знемозі
Нагий, прив'язаний, як сніп...⁶

Такий романтично-легендарний образ Мазепи знаходимо приблизно в двадцятьох творах європейської літератури англійською, французькою, німецькою та італійською мовами, в відомих поемах „Мазепа” Лорда Байрона та Віктора Гюґо.⁷ На цей запит поет відповідає не спростуванням, а вказанням на справжній історичний шлях:

Я ж читача повести мушу
Мазепиним важким шляхом.
На Чигирин з Білої Церкви
Мазепу понесе мій кінь,
Через поля і села мертві,
І людських тіл жахливу тлінь,
До Сонця — Лицаря Руїни
(Надій зів'ялих України) —
Старого гетьмана Петра
На правім березі Дніпра.⁸

Це протиставлення романтичному надуманому сюжетові вийшло у Мандрики оригінально та наскрізь помітно. Поет використовує документи життя і в такому світлі змальовує Мазепу. Він також рішуче заперечує історичні перекручення, напр., арешт і заслання Самойловича:

Старшинський вибух — заговор
І Самойлович у кайданах
Через Москву пішов в Сибір.⁹

Поет свідомий історичної кривди, що її заподіяно Мазепі:

Не був Мазепа в тім повинний,
Не зрадив гетьмана — мовчав,
Та не перечив він старшині,
Свої думки про себе мав.¹⁰

Це новий доказ, що Мандрика не годиться з перекрученням дійсности, не терпить звинувачень, на які Мазепа не заслужив. Тому він з місця реагує, використовуючи історичні факти, щоб заперечити матеріали, що виникли в наслідок обставин, які мали за ціль знецінити велику історичну постать. Поет рішуче заперечує перекручування особисто-інтимних моментів з життя Мазепи, як також політично-стратегічних заходів. Він бачить у цих перекрученнях злобу, щоб підірвати авторитет Мазепи як людини та як гетьмана, щоб заперечити велич його розуму та його підготовки до керування державно-політичним життям. У цих перекрученнях видно московську роботу. Знущалися над гетьманом московські історики, ганьбив його й поет Пушкін, проклинали його цареславні попи у цілій московській імперії.

Отже поема Мандрики — це твір про Мазепу як національного провідника. У ньому є мова і про український народ і його історичну долю. Образом Мазепи поет не затіняє народу:

Він (Мазепа — В.Ж.) лагодить
[життя козаче,
Наводить на державний шлях.
Він Володимира Святого
Бере за провід, за зразок,
Щоб Русі віку золотого
Вкраїна стала образок.¹¹

Мазепа — невід'ємна частка українського (козачого) народу, виразник його прагнень. Увібравши в себе енергію та духа свого народу, Мазепа злітає до висот:

З'єднать всі землі України
За правим берегом Дніпра
І в слухну, добрую годину
Прогнать зрадливого Петра.¹²

У цьому духовому піднесенні приходиться гетьманові переживати великі кризи, спричинені нещастям сваволі:

Людське море хвилювалось
В вітрах анархії й нужди,
Бо люди змучені не знали,
За ким іти їм і куди...¹³

Тимчасом наростає конфлікт між Мазепою і Петром, бо „цар зрадливий не дрімає”, він лютує і „думкою уже мандрує від финських вод і за Дніпро”. Його гра стає хитрою і хижацькою, він викидає козацькі полки з України і кидає їх на каналські роботи:

А цар зрадливий не дрімає —
„Давай, давай йому полки!”¹⁴

Серед таких обставин, Мазепа не зневірюється у досягненні мети, він шукає нової розв'язки. Поет створює своєрідне композиційне обрамлення, в якому образ Мазепи набирає окремої виразності. Він поступово готує читача до розв'язки конфлікту:

Мазепа певний у старшині,
У генеральній булаві.
Не можуть бути в цій годині
Незгоди й зради...¹⁵

Мазепа стає опорним пунктом композиції автора. Рівночасно з'являється новий образний центр — шведи з їхнім королем:

Вже з Шведом він (Мазепа —
[В. Ж.) в таємній згоді...¹⁶

Дія твору швидко наближається до кінця. Поява нового центру прискорює розрив між Мазепою і Петром. Окреме композиційне місце в творі займає „Маніфест Мазепи”. Це не звичайна поема, її не можна порівняти з попередніми. Вона розкриває нам нову грань духового світу Мазепи після того, як він перейшов „Рубікон” в змаганні

„За волю й щастя України”. Тому сильно звучать слова поеми:

Тепер або ніколи вдарить
Прийшла нам віщая пора.
Уже не будемо лукавить —
Підем на зрадника Петра.¹⁷

Жодна сила вже не може притупити розуму великого гетьмана, ні погасити вогонь його душі. На помилки шведів він реагує з болем серця. Зневіритися в такий важливий і відповідальний момент він не може, бо це означає зрадити загально-народній справі. Поет уважно слідкує за духовим настроєм Мазепи. Він не проявляє слабкості духу, ані не зневірюється в кращому майбутньому свого народу. Не розлучається він навіть на хвилинку із святою вірою в непогасну зорю свого народу.

Мазепа разом з Карлом XII програли битву під Полтавою, що автор віддзеркалив у поемі. Але „для козаків гетьман залишився живим символом свободи та незалежності України”.¹⁸ Мандрика глибоко відчув усю трагедію ситуації та у закінченні поеми дав вияв високої патріотичної віри: „Мазепа духом переміг”.¹⁹ Ця віща правда поета домінує над цілою поемою.

У „Мазепі” поет змалював також і тему народу та зв’язав її з проблемою провідника. Мистецьке зображення цього не сучасне, а повністю витримане у вимогах XVIII сторіччя. Мазепа, зображений як патріот і великий громадянин, що виступає як глибокодумний учитель, праведний суддя та самовідданий слуга свого українського (козацького) народу. У його постаті поет втілює найкращі прикмети духу й розуму та протиставив їх Карлові XII та московському цареві Петрові І. Постає Мазепа змалювана зручно та сильно, без прояву „культу героя” і тому його роля в поемі постійно зростає.

Свою поему Мандрика писав насамперед для українського народу й правдиво передав у ній завітні мрії великого героя, що був патріотом своєї батьківщини. Перед Мазепою ясно стояла завітня ідея одноцільної України, вільної від Росії та від Польщі.

Мандрика у поемі „Мазепа” виступає як глибоко національний поет, в уяві якого воскресла героїчна боротьба рідного народу. Цією поемою він зміцнив віру своїх земляків у майбутнє України.

Спростовуючи романтичні легенди про Мазепу, він надав своїй поемі також вселюдського значення. Хоча це значення в дечому приглушене національними справами, воно все ж таки проривається та набирає окремого характеру.

Незабутньо звучать слова епілогу до цієї поеми. Вони стали ліричним саморозкриттям поета та голосом його віщої душі:

Як будеш вільний в Україні,
В державі Радости й Добра,
Ти будеш честить, як святиню,
Мазепи пам'ять і діла.
Як же ж ти будеш ще терпіти
Чуже пановання і гніт,
То буде, як зоря, горіти
Тобі Мазепин заповіт.²⁰

ПРИМІТКИ

- ¹ М. І. Мандрика. Мазепа. Передмова Яр. Рудницького, Вінніпег, 1960, стор. 13.
- ² Там же, стор. 5.
- ³ Ця студія появилася в ЗНТШ, том 170. Нью Йорк, 1960.
- ⁴ Мандрика. Цитована поема, стор. 6.
- ⁵ Там же, стор. 16.
- ⁶ Там же.
- ⁷ І. Борщак — Р. Мартель. Мазепа. Передмова Михайла Рудницького. Львів, 1933, стор. VIII.
- ⁸ Мандрика. Цитована поема, стор. 17.
- ⁹ Там же, стор. 30.
- ¹⁰ Там же.
- ¹¹ Там же, стор. 39.
- ¹² Там же, стор. 47.
- ¹³ Там же, стор. 44.
- ¹⁴ Там же, стор. 45.
- ¹⁵ Там же, стор. 61.
- ¹⁶ Там же.
- ¹⁷ Там же, стор. 68.
- ¹⁸ Борщак — Мартель. Цитована праця, стор. 133.
- ¹⁹ Мандрика. Цитована поема, стор. 82.
- ²⁰ Там же, стор. 83.

СЛОВО ЮВІЛЯТА

Один з моїх авторитетних критиків, професор В. Кірконнел, підрахував, що я написав і пустив у люди 35 тисяч рядків поезій. А я порахував, що я прожив на світі поверх 31 тисячу днів.

Спитаєте: чому я все те писав і ще пишу?

Моя відповідь: Я любив і люблю життя. Життя для мене — радість. Я любив і люблю Природу, весь Божий світ. А мені ще часом дорікають, що я люблю самого себе. Це правда. Я люблю себе, і я завжди казав і кажу всім: Любіть і поважайте себе. Той, хто не любить себе, не буде любити й поважати інших. Навіть Христос сказав: „Любіть ближнього як самого себе”. В цьому є синтез розумного егоїзму з альтруїзмом. Далі, великий німецький філософ Кант признавався, що найбільше його дивує й захоплює велич Всесвіту, зоряних просторів неба і рівно ж велич Одвічного Морального Закону в душі людини.

Велич Всесвіту завжди чарувала мене, а Одвічний Закон Моралі став основою мого життя. Одвічний Закон Моралі, який дає нам змогу відрізнити Добро від Зла, наказує нам, примушує нас любити себе й шанувати... шанувати той безцінний дар, яким є життя. Той же закон наказує, примушує нас любити свою родину, свій рід, своє плем'я, свій народ. Він є основою, на якій творилися й творяться та існують окремі народи, нації. Він є основою патріотизму і тієї найвищої любови, яка стає, за Святим Письмом, найбільшою жертвою за друзі свої — жертвою життям.

Як я сказав, я любив і люблю життя, природу, Світ — в їх безсмертній красі. І тому я пішов за поетичним покликанням. Я не міг і не хотів боротися проти нього. Це покликання приносило мені велику радість. Ідучи за ним, я не був ніколи самотнім. Я оспівував красу і радість життя у всіх його проявах. Я оспівував красу Природи — вона для мене жила. Це моя лірика. А поряд з тим я пішов за наказом Морального Закону в моїй

любові до свого народу. Пішов за огненним словом великого Шевченка:

Возвеличу малих отих,
Рабів німих.
Я на сторожі коло них
Поставлю Слово.

Шевченко поставив Слово на сторожі пригнічених і окрадених людськими правами, на сторожі окраденого й поневоленого українського народу. І він дав заповіт усім правдивим українським поетам на всі часи: служити своїм даром, своїм Словом, великим ідеалам свого народу, найкращим ідеалом людства. За ним пішов Франко — цей каменярь Слова. Леся Українка взивала: „Слово, будь мечем моїм!” За Шевченком пішли й ті поети, яких знищила московська жорстока рука — ЧЕКА. За ним ідуть і тепер в Україні.

Поетичне слово — це велика сила. Воно часто бувало й буває сильнішим за наукові історичні аргументи, за історичну документацію. Поезія — це еманация, відблиск душі народу. Початок її — пісня. Поезія не є забавкою, вигранкою блазнів-легкодухів. Колись казали: „Поезія є мовою богів”. А наш видатний науковець і богослов, Митрополит Іларіон (Огієнко), який наново переклав на українську мову Біблію, каже, що мовою пророків була поезія. Дійсно, в його перекладі Біблія повна поезії.

І тому і я поставив своє скромне Слово на сторожі свого народу, на обороні його соняшної душі, його гідності й величі.

Тому мої 35,000 рядків поезії я наповнив гомоном віків і сучасности: дзвоном княжих мечів Русі-України, криком половецьких і татарських навал, іржаннями їх коней, ревом верблюдів і скреготом коліс під мурами старого Києва, Чернігова, Галицьких городів. Я наповнив їх співом козацьких шабель... громом гармат... піснями радості визволення й перемог... і сльозами — морем сліз та ріками крові, пролитої через всю історію нашого народу — до останніх днів. Це моя поема „Симфонія віків”, це моя поема „Мазепа”, поема „Вік Петлюри”, пое-

ма „Блаженні чистії серцем”, яка присвячена мученикам за віру народу.

Деякі з моїх критиків думали, що я написав поему „Мазепа” одним махом, з нагоди „Мазепинського року” в 1959 році. А в дійсності я виношував в своїх думках і серці ідею цієї поеми майже півстоліття. Бо була затерта, затоптана пам’ять нашого великого гетьмана, придушена тяжкими каміннями ворогів української суверенної державности. Треба було вишукувати затерті сліди, чекати доки не розіб’ється залізна брама петербурзьких архівів, за важкими замками якої були поховані „мазепинські” документи. Як цареславний російський поет Пушкін з насолодою писав, сто років після смерти гетьмана Мазепи: „Пройшло сто літ . . . хто в горах пилу шукав би гетьмана могилу?”, далі оспівав прокляття, яке всі ті сто років і до повалення останнього царя, виголошувала московська церква над душею Мазепи: „Лише в урочистій святині на рік один раз і понині собор в анфемі гримить”.

Я щасливий, що дав українській історичній поезії „Мазепу”, якого в ній до цього часу не було. Признаюся, що, пишучи цю поему, я боявся, щоб не померти, не докінчивши її.

„Симфонію віків” навів мені твір великого фінського композитора Сібеліуса. В його симфонії „Фінляндія” шумлять ліси, гомонять водопади, гегичуть гуси, пролітаючи над озерами — проходить історія його країни . . . Чому ж наші композитори не створили чогось подібного? Я чекав, бо вірив, що хтось з них дасть нам симфонію „Україна”. Не дочекався. Тоді я написав свою „Симфонію віків”, яка є властиво симфонією України.

Ще й досі дзвенять у моїх вухах залізні колеса, тяжкі колеса нашої історії. Дзвенять кайдани наших гетьманів — Полуботка, Самойловича, Кальниша . . . Проходять передо мною тіни замучених мільйонів народу . . . Не я вже буду про них писати.

І от оце мої п’ять томів — головні мої книги, — що лежать отут перед вами . . . Вони спокійні й мовчазні. Але вони наповнені піснями радості й щастя, гомоном великої

Природи, музикою життя й стихій... бурями війн і революцій; ріками крові й сліз, вогнями пожеж...

Це моя спадщина поколінням. Я кажу це сміливо, бо все, що ми пишемо у вільному світі про Україну й для України, неминуче піде в Україну... Воно вже й тепер протікає туди.

Я щасливий, що маю цю спадщину і маю що залишити.

Один японський поет, Міномото, який помер 750 років тому, написав таку прощальну поезію перед смертю.

Як я піду і дім мій спорожніє,
Сливу моя, що цвітеш над дахом моєї хати,
Не забудь весни...

Беру з нього приклад і кажу: Як я піду (але не скоро!), мої пісні, мої думки, залишайтеся живими в українських домах, в українських родинях, в українських серцях, в українських поколіннях!

Закінчую своє слово так, як я закінчив свою „Симфонію віків”:

*Померлим Слава, а живим життя!
Минулому не буде вороття —
Прийдуть нові, невідомі ще дні;
І виростуть нові вже покоління,
Вже не такі, як ми, напевно ні,
Але з того ж дідівського насіння.
Угасне ненависть і рани заживуть,
І буде вільна й радісна людина,
І Божим раєм всі краї назвуть
Той край, що зветься Україна!*

МЕТАФОРА В ПОЕЗІЇ М. І. МАНДРИКИ

Яр Славутич

Поетичні засоби в кожного правдивого поета такі різноманітні, такі своєрідні, що тяжко вкладаються в якусь одну загальну схему. Проте в літературному світі вже усталився термін *м е т а ф о р а* (грецьке слово — „перенесення”), що в перекладі означає такий образний мовний зворот, за допомогою якого одне явище переноситься на інше. Завдяки цьому в уяві читача постає виразніший малюнок, що впливає на сприймання прочитаного тексту. Наприклад, творчість Т. Шевченка дуже багата на образні вислови: „Зареготався дід наш дужий — аж піна з уса потекла!” (мова йде про ріку Дніпро), „Хати біленькі виглядають, мов діти в білих сорочках у піжмурки в яру гуляють...” Отже, метафора виконує важливу роль зорового образу. Пластичні, рельєфні метафори звичайно залягають у пам'ять; пронизані ліричною наснагою, вони допомагають емоційно впливати на читача.

Рання поезія Микити Івановича Мандрики, датована початком нашого сторіччя, не рясніла метафорами. Але що пізніше, то частіше цей засіб мистецького вислову проявляється в творчості поета, а в останніх двох книгах — **Сонцецвіт** (1965) і **Вино життя** (1970) — стає складовою частиною його природної оригінальності. Майже в кожному вірші поет застосовує цей засіб, переплітаючи його порівняннями, добираючи свіжі епітети тощо.

У вірші „Містерія ночі” йде мова про незбагненність космосу, в якому молодик названо „перстень небесний”. Сузір'я *В о з а* „виїздить у дорогу *Ш л я х о м Ч у м а ц ь к и м*”. Отак, справді, „твориться таїнство” ночі. Удень же

Вчений хробак б'є в стіну головою,
В камінь наук, що не знає чудес.

(Сонцецвіт, стор. 8)

Вживаючи буденної мови, журналіст сказав би: „Науковець досліджує”. А в нашого поета — „вчений хробак...” Скільки сказано в цих двох коротких, не без іронії, словах! І далі: „б'є в стіну головою, в камінь наук...” Тут і кількість праці, і обмеженість людського інтелекту перед нерозгаданою таємницею всесвіту, і труднощі в дослідженні, і неспроможність пробити „камінь наук”. Так постає мистецька сила слова.

Ще більше позначають метафори останню книгу поета **Вино життя** (до речі, сама назва — також метафора). Взагалі кажучи, ця збірка поезій найкраща в М. Мандрики, 85-річний поет довів, що він росте, що він у силі свого поетичного розквіту. Явище рідкісне, надзвичайне; вживаючи ненашого слова, феноменальне! Вдумаймося в ось цю строфу:

Такі сніги!.. Такі сніги, як хмари,
А хмари горбились над ними, як сніги.
Немов горіли десь в льодах пожари
І вітри гнали крижані дими.

(Вино життя, стор. 124)

Тут і своєрідний епітет „крижані” до іменника „дими”, і доречне порівняння „сніги, як хмари”, але вислови „хмари горбились” і „горіли десь в льодах пожари” — це ті золоті перлини, без яких не існувала б ця гарна, поетична строфа, що творить образ-малюнок. Заради тропам, пробачаємо авторові навіть ненормативний наголос (вітри замість правильно вітри). В іншому разі рецензент не проминув би нагоди й пустив у рух добру хворостину, одночасно показуючи „Словник наголосів” М. Погрібного, куди й ми радимо заглядати щодня кожному поетові, а також промовцеві на „народних вічах”.

Різноманітне багатство метафор у М. Мандрики росте з ґрунту його поетичної своєрідності. Роздумуючи над своїм, поважним уже віком, автор вірша „Відродження” каже:

Ще ні! Ізнов Весна іде снігами,
Що вже лежать, як скошені полки

Дошами куль, посічені мечами
В бою останнім . . .

(Вино життя, стор. 63)

Як гарно допасовані „дощі куль” і сніги, що „лежать,
як скошені полки”!

У поезії „Вітер” М. Мандрика грайливо малює чудову картину; вітер „пригортає легку спідничку безсоромно до білих колін” берізки.

А над шляхом стоять осоки,
Сивоусі старі козакі,
І кивають до вітру з докором:
„О не будь же напасний такий!”

Враз не стерпіла горда тополя
І вчепилася вітрові в чуб:
„Не давай ти рукам своїм волі!”
— Так йому! Так! — обізався і дуб.

І зігнувся вітер попід лози
Та й побіг поміж пруття гнучкі.
А береза пустилася в сльози:
„І чого ж ви недобрі такі!”

(Вино життя, стор. 58)

Скільки тут української цнотливості й молодецького, запорозького завзяття, що їх щедро черпає поет із народної творчості, перепускаючи крізь призму свого сприймання! І це подано яскравими мазками зорового образу.

Михайлина Коцюбинська назвала метафору „поезією поезії” (Дніпро, 1967, ч. 3, стор. 146), слушно стверджуючи зворот в українській літературі шістдесятих років до метафори — після нищівного викорінення її за темної, сталінської доби. Будучи ізольованим від України, живучи в Канаді, М. Мандрика свідомо чи не свідомо крокує в ногу з поезією та м., із кращими осягами наших братів і сестер. Справді, в його особі маємо сучасного поета не лише тематично, але значною мірою і з погляду поетичальних засобів, образного вислову. Щоправда автор **Вина життя** далекий від модернізму, від експериментів і карколомності, формально він таки традиційний поет, мовно не завжди на належному рівні (якби це не був ювілей,

дісталось б йому за неправильний наголос — вітЕр!), що треба пояснити лише, наслідком довгої відірваності від українського мовного материка, зате мистецькими осягами — справді сучасний поет! Говорячи про місяць та астронавтів, він висловлюється:

Прибитий віспою небесних епідемій,
Приймак Землі...
(Вино життя, стор. 39)

Оця метафора — чудова, оригінальна знахідка М. Мандрики. Хай живуть і творять поети, що ш у к а ю т ь і з н а х о д я т ь! А ми бажаємо славному вінніпежцеві добро-го-предоброго здоров'я і нових творчих успіхів. Українська література радо приймає і прийматиме все те краще, що вже створив і ще створить наш Ювілят.

Вересень, 1971 р.

ЖИТТЯ В ПОЕЗІЇ

(М. І. Мандрика. Вино життя. Поезії. 1970 року)

Елегантно оформлений 5-ий том поезій М. Мандрики, присвячений 85-річчю поета, має назву „Вино життя”. Під цією назвою стоїть „Вибране для вибраних. З поезій за 1965-1969 роки”. З усього свого поетичного набутку за чотири роки поет вибрав те, що вважає найістотнішим і найвиразнішим для свого світовідчування, для своєї поетичної біографії.

Оригінальною прикметою цього тому є те, що все в ньому дано у факсиміле самого автора. Це, звичайно, трохи утруднює читання, але надає збірці інтимного тону, робить її збіркою віршованих листів, адресованих від автора кожному з його читачів-друзів зокрема.

„Вибрані” — це ті, що поділяють авторове світовідчуття, його естетичні смаки, ті інтимні емоції, що відзначають поетове людське й творче „я”, його філософські роздуми над долею людей, світу і далекої батьківщини.

В осередді поетового світу — природа, глибокий органічний зв'язок з якою виповнює роздуми над долею людей, світу і далекої батьківщини.

В осередді поетового світу — природа, глибокий органічний зв'язок з якою виповнює естетичним змістом усі розділи збірки. На лоні природи поет стоїть, як у храмі:

Там, де ніхто, лиш ти, пісок і небо,
Лиш Божества усещедротний храм,
Де сповіді приймають тихі верби,
Дають відпущення вітри гріхам.

Рука Вічності голубить поета — за його власним образом. Творчі життєпроцеси й благословення Вічності поет вбачає в кожному деталі навколишніх краєвидів. Картини чужинної природи будять у ньому спогади про рідне лоно української природи.

Тут лотоси і жовті фльор-де-лі,
Чи півники у тихих вод затоках
На озері чужому... а мені
Мое дитинство, що в далеких роках,
Забилось в серці...

(Спомин)

Зі схвильованими, на серці зігрітими словами поет звертається до різних сил і явищ світобудови, пише про золотокосу осінь (свою вісімдесяту), що

рясна й золотокоса,
така лагідна, як кохання стигле,
прийшла в мій сад...

У віршах нашого поета фігурують сонце, місяць, море, ліс, луки; весняна, літня, осіння, зимова природа; вирує грозова буря, грає громовими мелодіями перун; після зими знову ясніє весна — щоразу нова юність світу. Разом із мінливими порами року міниться всіма кольорами поетова душа; і „натюр морт” і „натюр вівант” (і жива природа і неживі речі) однаково п'янять поета вином життя.

Другий розділ збірки так і називається „Вино життя”. Насолода життям набуває в цьому розділі своєї найяскравішої форми у відвічних і навечно нових емоціях кохання, найчудеснішого життєвияву, яким обдаровано людину. Тому в цих віршах поезія кохання так тісно переплітається з поезією природи.

Поетове серце квітне багатим розмаїтом емоцій — чеканням, мріями, надіями, радістю побачень і замилювань, болем розлуки...

Тебе нема і стали дні беззвучні,
І дім наш теж беззвучний, мовчазний;
І ходить гість за мною нерозлучний —
Похмурий сум, старезний і німий...

Сум розлуки, небажаний гість у недавно щасливому домі, тепер нерозлучно супроводжує поета, старить його, запечатує йому уста, відділяє його від усього світу. Але голоси природи знову відживляють, загоюють ніби вже завмерле поетове серце, і в поетові переживання знову вплітаються звуки й картини живої природи.

Уже цвіте азалія чудесна,
Тобою вибрана в мої непевні дні, —
Твого кохання символ безсловесний
Про тебе цвітом повіда мені...

(Азалія)

З іншого вірша:

Так довго ждати збудження землі,
І так повільно тягнуться години!...
Ти там сама... а в мене на столі
Не спить, сумує квітка конюшини...
(Квітка конюшини)

Інтимні емоції людини впливають в музичне життя природи, людина стає невід'язною часткою природи, всіх її людей, її рослин, її тварин. Так у поезіях М. Мандрики виростає й розвивається її натурфілософський лейтмотив. Все творче активно й творче пасивно являє собою

одне вселенське ціле, і життя нашого поета — лише один з багатьох виявів життя Всесвіту.

Ідуть роки, вирве життя людське і відкладається в серці поета безліччю спогадів. Тому цілком природно третій розділ збірки називається „Ін меморіам”.

Це спогади про людей, зустрінутих і не зустрінутих, а вірніше — про письменників, що їх зустрів поет на сторінках їх книг, — про Симоненка, Данте, Бернарда Шов і деяких інших. У своїх віршах поет говорить з пам'яттю померлих, тлумачить сам для себе їхні думки, філософує над їхньою долею та долею їхніх мислей-книг.

„Его іпсе” (Я сам) — так називається четвертий розділ збірки. У ньому —

Я встаю, як пустельник, зарання,
Не молюся, а славлю Тебе,
Перечитую власні писання —
І читаю самого себе...

І знову цілком послідовно цей розділ самоаналізи й рефлексій переходить у наступний: „Ляпіс філософорум” (філософський камінь).

Центральним у ньому, мені здається, вірш „Земля моя”. Це поетичний, космічно задуманий, якщо можна так висловитись, вірш.

Земля моя, оспівана вселенна,
Із білими і чорними людьми,
Блакитна водами, дібровами зелена,
З усім, що бачим і не бачив ми...

Знайшлися ми в твоєму лоні
На весь космічний світ самі, одні, —
І хочеться комусь у космогоні
Шукать собі далекої рідні,

Щоб ми не чулися такі самітні
В безмежному просторі, в морі зір, —
В нічній пільмі підкинутими дітьми
Байдужим батьком під ворожий двір...

А один з наступних віршів поета-українця називається, звичайно, „Україна Універса”. У ньому поет пише про дві України — одну уярмлену, що лежить за дальніми

землями й водами, і другу, що не має меж і кордонів, узятих на замок, бо ця універсальна, духова Україна, живе в серцях українських людей, розсіяних по всіх світах. Про нас поет говорить урочистими словами:

Ми, як Ізраїль, у світах —
Пророки божеських законів;
Безмірний сум несе в серцях
І гнів закутих мільйонів...

Так починається, розвивається й замикається в межах цієї збірки поетична сповідь автора, його „де профундіс”, у якому він після довгого життєвого досвіду огортає допитливим поглядом своє минуле й каже сам собі, що він ніколи не від’єднувався ні від природи, ні від людей, а жив спільним з инми життям — то сумним, то щасливим, але ніколи не байдужим.

Вибагливий читач може закинути цій збірці відсутність оригінальних чи вишуканих образів і словесних експериментів; може відзначити її конвенційну філософію, наявність традиційних поетичних загальників. Певна частка правди в цьому буде, але наш поет і не прагнув до надуманої оригінальності, і його читачі такої оригінальності мислей і образів від нього не хочуть.

Зате в цій збірці б’ється живе, щире серце людини, що просто й дохідливо висловлює сокровенні думки й настрої багатьох — людини, що, не мудруючи лукаво, присвятила весь свій вік безкорисливому служінню вічно прекрасній Дамі — Поезії.

В. Сварог

ОСТАННІ ДНІ МОЄЇ ДРУЖИНИ

Світлій пам'яті Ганни Мандрикової
(† 5 червня 1957)

Серце її все більше й частіше втомлювалось — цілу зиму. Але ніхто того не бачив, мало хто чув: вона з'являлася серед людей ніби в повному розцвіті сил — весела, як весна... Лише перша велика атака в році 1948 поклала її до лічниці на довший час, — та про те забули. Але серце її було весь час у тривозі.

І коли врешті серце її розбилося, здавалося так несподівано, я згадав її давній щоденник, з року 1921. Вона не ховалася з ним, і мене вразив один її запис, який непереможною силою надхнув мене висловити те віршом тоді, в 1921 році. Ось він:

В серці моїм, як у клітці тісній
Крилами б'ється чарівная птиця...
Як вона б'ється! Як тяготно їй!
Серце злама... Мое серце не криця.

Вона чула, тридцять і шість років тому, як та чарівна птиця б'є її в серце. Але тоді вона мала силу думки, яку вона назвала в щоденнику гадюкою, що перемагала ту чарівну птицю. І в цій частині мій вірш дає такий образ:

Крила, як світ..., Але нишком в цей час
Виповзе думка — гадюка лиха!
Бідная птиця стихає у-раз,
В серці моїм, як в труні затиха!
(23. XI. 1921. Див. „Мій Сад” стор. 39)

Яке трагічне передчуття! — „Серце злама... Мое серце не криця.”

Серце її було ніжне, і в часи її ранньої молодости її називали Анемоною — квіткою, що боїться самого ніжного дотику руки. І першу свою збірку поезій, яку видано в Києві в році 1917, сорок літ перед цим, я назвав тому „Пісні про Анемону”. Поет О. Олесь, почавши читати

Ганна Мандрика
(1894 - 1957)

цю збірку, запитував мене: чому „Анемона”, аж доки не дійшов до сторінки 129, до цього вірша:

Твоя родина — наші сни,
Зелений степ шовковий...
Ти усміх радісний весни,
Ти аромат степовий.
Ти народилася зі сном
У теплім лісу лоні, —
У лісі всі квітки кругом
Вклонились Анемоні.

І от це ніжне серце зламалось тепер... Гадюка-думка, як зусилля людського розуму і знання, не була вже в силі втихомирити чарівну птицю, вона — безсмертний дух — вирвалася з клітки; серцем заволоділа смерть.

Але й смерть була до неї добра. Вона сповістила її за вісім років, що вона прийде. Вона охороняла її від страждань, вона охороняла молодість її духа й тіла, вона шкодувала збити, зімняти ніжну квітку Анемони. І коли став наближатися останній термін, вона — смерть — відкладала його з осені на весну. А весну прислала рано і наказала, щоб всі трави шовками позеленіли, щоб всі дерева лист свій ніжний розпустили і щоб квіти раніше цвітом вкривалися... І слухала цього наказу мати-природа.

Під вікном у неї, моєї Анемони, мільйонами цвіту — рожевого й червоного — зацвіла, як ніколи, красуня яблуня, і коли вона примушена була відпочивати в ліжку, рясні пахучі віти яблуні, говорили до неї своїм шелестом, немов вимовляючи: ми цвітемо для тебе, бо любимо тебе.

А коли відцвітала яблуня, то побіч неї розцвілася рясним, рожевим цвітом жимолость, що ніби хотіла зрівнятися з яблунею і співати до вікна своїм медвяним шелестом: і я цвіту для тебе, бо і я люблю тебе.

А попід хатою з землі повибивалися, як білосніжні анголята, цвіти конвалій... І вона ставила їх в кришта левій чаші до свого покою, бо пахощами своїми вони говорили про Святошинські ліси під рідним Києвом, про її дитячі й молоді літа, про блакитне небо України, про білосніжні хмарки, що пролітали над катедрою Святого

Володимира перед її вікнами, куди приносився величний спів дзвонів Святої Лаври...

А інші квіти поспішали розкритися та не встигли, — вони вже прикрашуватимуть її вічну хатину... Бо прилетів ангел смерті.

Він прилетів в час її тілесного й душевного спокою, і рука його не була тяжка. А на ранок засвітило сонце в ясному, блакитному небі, як над Києвом, і тричі воно заходило й сходило на таку саму ясну, прозору блакить, щоб освітити їй її останню дорогу... І воно сипало свою золоту благодать на всипану квітами — символом любови до неї її друзів — її усипальницю, що вибрала собі місце на зеленому лузі під струнким і гнучким верболозом, як на Святошинських лугах.

А коли сонце сховалось, стало плакати небо дрібними та рясними сльозами; плакало вночі, щоб друзі, що прощали її в ясному сонці, носили те ясне сонце в своїх серцях про неї.

Наранок стояла сумною її улюблена хатина-лялька. Але кругом ішли розмови про неї:

Багряно - зеленолистий клен схилив свою кучеряву голову до сусідки смереки і оповідав їй про все, що сталося; гнучка рябина хилилася до білої стрункої берези і вдвох вони гомонили про неї, бо любили її, а вона їх. Бузок, що вже віддав їй свої запашні цвіти, розмовляв з жасмином, який не встиг ще розквітнути, а має дати свої пахощі до вічної хатини. Щебетали птахи — робіни, королики, жовті маленькі канарки і безліч інших, які виспівували їй цілу весну до сходу сонця великими капелями...

А от дві величні смереки, подібні до тих з повісти Кобилянської, про які вона оповідала колись тисячній аудиторії, ці дві смереки — одна під стінами хати, а друга вкінці саду, розпустили свої сріблясті ризи, як священослужителі, і почали відправляти свою службу Божу, а вітри прилетіли і нахиляли голови кленам, березі, малим рожам і високим берестам та в'язам. Ішла велична служба Божа живої природи, а небо знову почало плакати сльо-

зами-перлами, як плакали за нею друзі і я в своєму не-
втішному горі.

І знову ніч, а потім ранній ранок... І я пригадав свій
вірш, написаний до неї тридцять років тому, коли вона
від'їхала на Карпатську Україну, щоб побувати на найви-
щій горі України, Говерлі, і подивитись з неї на Галичи-
ну, на Буковину і на Велику Україну, що виднілися з Го-
верлі на північ, на південь і на схід.

От цей вірш („Мій Сад”, стор. 97):

В вікні чуть сходить ранок...
На світ благословить.
Так світло і п'ятьманно,
Так тихо... Рано, рано...
Твій спомин ніжний спить.

Твій спомин, тінь кохана...
А я живу — я річ...
Так тихо... Рано, рано...
Твій спомин — тінь кохана.
І ніч, безмовна ніч.

Але для неї ночі немає. На землі, в гробниці її, за-
лишилась лишень земна оболочка, яка вміщала в собі без-
смертний дух... Дух її, невмируща душа вітає тепер
в світлих просторах Одвічності.

М. Мандрика

(Передрук окремого видання з 1957 року).

ДЕЩО З ПРЕСИ

MANDRYKA HONORED BY GROUP

Ukrainian poet Dr. M. I. Mandryka has been honored by both the Ukrainian Canadian Committee and the presidium of the Ukrainian Free Academy of Sciences on the occasion of his 85th birthday.

A member of the board of directors of the committee and president of the academy, Dr. Mandryka was born in Kiev, Ukraine, and was a member of Ukraine Parliament in 1917 and 1918, a Ukraine deputy to the All - Russian Constitutional Assembly in 1918 and a member of the Ukrainian diplomatic service between 1919 and 1922 in the Near and Far East.

Dr. Mandryka came to Canada and settled in Winnipeg in 1928 and has been honored for his service in the Ukrainian Canadian Committee and the Ukrainian Free Academy of Sciences and for his accomplishments as a poet, social leader and author in the fields of law, literature and economics.

Free Press, 30. IX. 71

ВІШАНОВАНО Д-РА М. МАНДРИКУ

Вінніпег. Тут відбулася в приміщенні Міської Радниці церемонія відзначення творчого ювілею й 80-річчя з дня народження видатного українського поета, літературного критика й громадського діяча, віцепрезидента Української Вільної Академії Наук д-ра М. І. Мандрики. В імені міста вручив Ювілятові Почесну Грамоту Признання посади — мейор Степан Дзюба. Від Української Наукової Ради вітав д-ра Мандрику проф. Яр. Рудницький і вручив йому признану ще в березні Срібну Шевченківську Медалю. Дякуючи за ці відзначення, д-р Мандрика відчитав свою поему про Вінніпег і передав її разом із збіркою поезій Степанові Дзюбі, який обіцяв примістити працю д-ра Мандрики у новоствореному міському музеєві. В церемонії, крім радного С. Рибчука, взяли участь члени Президії УВАН і Наукової Ради: сен. П. Юзик, проф. М. Боровський, Ольга Войченко й д-р М. Марунчак, та інші громадяни Вінніпегу.

„Вільне Слово”, 10. VI. 1967.

З ДЕВ'ЯТОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Нагороджено 16-ох медалею Шевченка

Між ними Д-р Макита Мандрика, громадський діяч і публіцист, поет, автор кількох збірок поезії і недавно виданої в англійській мові історії української літератури в Канаді.

„Укр. Голос”, 23. X. 1968

UKRAINIAN WRITER HONORED

Dr. M. I. Mandryka, a member of the Board of Directors of the Ukrainian Canadian Committee, was honored on his 85th birthday for his participation in the committee since its foundation 30 years ago.

Dr. Mandryka, born on Sept. 28, 1886, at Kiev, Ukraine, settled in Winnipeg in 1928. He is a former member of the Ukraine parliament, and former deputy from the Ukraine to the All Russian Constitutional Assembled.

Besides his writing on economics, sociology and law, Dr. Mandryka is also a poet and has published more than five volumes of poems.

Tribune, 4.X.71

DR. MANDRYKA HONORED IN WINNIPEG BY MAYOR JUBA

WINNIPEG, Man. — Dr. M. I. Mandryka, noted Ukrainian poet, scholar and literary critic, was honored on the occasion of his 80th birthday with a Community Service Award presented recently by Mayor Stephen Juba in behalf of the City of Winnipeg.

Dr. Mandryka, a member of the Free Ukrainian Academy of Sciences (UVAN), has completed his centennial project entitled "History of Ukrainian Literature in Canada," and presented it to the Centennial Commission which had awarded a grant for the octogenarian's work.

Taking part in the ceremonies, in addition to Mr. Juba, were members of the Academy's presidium, Senator Paul Yuzyk, Prof. Jaroslaw B. Rudnykyj, Dr. M. L. Marunchak, Prof. M. L. Borovsky and Mrs. O. Woycenko, as well as Alderman S. Rebchuk.

During the ceremony, Prof. Rudnykyj presented Dr. Mandryka with the highest award from the Council of Learned Societies, a silver Taras Shevchenko medal, given in recognition of contributions and service to the Ukrainian scholarship.

On this occasion, Dr. Mandryka read a poem dedicated to the City of Winnipeg, from his collection "Canada" published in 1961.

"Svoboda" June 17, 1967

УВАН ВІДЗНАЧИЛА 75-РІЧЧЯ Д-РА М. МАНДРИКИ

Дня 29-го вересня ц. р. відбулося в приміщенні УВАН в Українському Народному Домі в Вінніпегу святкове зібрання УВАН для відзначення д-ра М. І. Мандрики, віцепрезидента УВАН у Канаді. Зібран-

ня відкрив коротким словом проф. Яр. Рудницький, вітаючи ювілята з його досягненнями на науковому й літературному полі й бажаючи йому ще багатьох творчих літ життя. Після цього складали йому побажання члени УВАН, а теж відчитано деякі новіші твори д-ра Мандрики. Наприкінці взяв слово ювілят і дякуючи на вияви признання за працю, поділився з привітними своїми спостереженнями в ділянці українського друкованого слова в діяспорі та українського культурно-наукового життя взагалі.

Д-р Мандрика є віцепрезидентом УВАН у Канаді від 1954 р. Він є теж редактором серій УВАН „Література” й „Українські вчені”. До Канади приїхав 1928 року й поселився в Вінніпегу. Літературну працю почав у 1900 році. В часі української держави був послом до Української Центральної Ради й послом до Всеросійських Конституційних Зборів. Був одним із організаторів української влади, уповноваженим Червоного Хреста, головою народної, земельної і продовольчої управ і т. п. Працював коло 15 років в ділянці кооперації в Україні, був членом дирекції київського Кооперативного Банку, керівником культурних відділів кооперативних союзів, опікуном будівлі шкіл, суддею й т. п. Був радним українських дипломатичних місій на Кубані й у Туреччині, консульським заступником в Грузії та дипломатичним посланцем Кубанського уряду в Японії й на Далекому Сході. На еміграції в Празі він був секретарем Інституту Соціології. Від 1917 р. був одружений з Ганною з козацького роду Боровицьких, з якою перебрав еміграцію й поселився в Канаді (померла в 1957 році). Після її смерті д-р Мандрика всеціло присвятився науковій і літературній праці. Крім наукових видань він випустив кілька томів поезій, а останньо велику збірку „Симфонія віків” (стор. 215, Вінніпег 1961).

Д-р Мандрика є генеральним секретарем Української Наукової Ради в Канаді, що об'єднує всі українські наукові установи в цій країні під головуванням проф. д-ра Є. Вертипороха з Торонта. Тепер д-р Мандрика працює над історією української літератури в Канаді; частину цієї праці читано недавно на Міжнародному Конгресі Порівняльної Літератури в Утрехті в Голляндії.

Б. Г. С-р

„Укр. Голос”, 11. X. 1961

Т. ШЕВЧЕНКО В БОЛГАРСЬКОМУ ПИСЬМЕНСТВІ

Від Редакції: Тут нижче друкуємо дуже цікаву статтю вченого літературознавця **Микити Мандрики**, який був свого часу науковим співробітником Української Академії Наук у Києві. Під повищим наголовком він оповістив довшу статтю в „Записках Історично-Філологічного Відділу” цієї академії (Київ 1925, книга п'ята). Ця стаття особливо актуальна в нас тепер, коли мафія, укрита за спиною „Вашинг-

тон Посту", веде некультурну кампанію проти Тараса Шевченка, між іншими аргументам також послуговуючися твердженням, що Тараса Шевченка і його творчості нібито ніхто в світі і тим самим в ЗДА не знає та що внаслідок того Шевченко ніби то не варт того, щоб його пам'ятникові було місце на публічній площі в Вашингтоні. Статтю містимо без ніяких скорочень і без зміни слів. Звертаємо увагу на термінологію в цій статті щодо північного сусіда України. В ній під національним оглядом цього сусіда називає автор Москалем, а не Росіянином. Це було можливе в наукових виданнях академії в тім часі тому, що тоді московсько-большевицька окупаційна влада, чи пак її партія, ще не мішалася багато у наукову працю академії. Це наступило шойно пізніше. Замітки редакції додані в гранчастих дужках.

(Далі передруковується стаття)

„Народна Воля”, 21. I. 1964
Scranton, Pa. U.S.A.

З РЕЦЕНЗІЙ І КРИТИКИ

I

З РЕЦЕНЗІЙ І КРИТИКИ НА „ЗОЛОТУ ОСІНЬ”

Д-р Я. Рудницький („Новий Шлях” 7-го лютого, 1958):

Д-рові Мандриці треба погратувувати за випуск цієї збірки поезій. Це подих свіжої молодости з його ранніх поетичних спроб (1905—1918), це поетичний супровід до його пригодницького життя в часі великої мандрівки світами в рр. 1919—1928 (Туреччина, Греція, Єгипет, Індо-Китай, Китай, Японія, Сибір, Палестина, Сирія, Грузія, Болгарія, Чехія, Франція, щоб назвати тільки декілька країн) та врешті це втеча в світ краси й добра після переселення на американський континент бізнесу й технології (1928—1957). Хоч ці три цикли виразно відбивають у собі відмінне довкілля (рідна Україна, еміграція й нова батьківщина — Канада), то це торкається виключно тематики, не форми. В цій останній автор виявив незвичайно тонку й характеристичну еволюцію від своєрідного „народництва” у вислові й мовистилі до зрілого, можна сказати „самостійницького” індивідуалізму й вишуканої, вибагливої форми. Отак у ранніх його поезіях переважає велике багатство фольклорних засобів (таких прикметних у тому часі й іншим поетам: Олесеви, Чупринці, Грановському), як напр. дрібно-пістливі форми в роді:

Дощик, як бісер — дрібненький, дрібненький...
Чом же не йдеш ти швиденько, швиденько?
Ждуть тебе клени, сплелися гіллями,
Стежку для тебе встелили листками.

Стань, моя мила, на бистрії ніжки!
В золото вбрались для тебе доріжки,
Ризи червлені кленки повдягали...
Як тебе, серце, вони покохали!

Мріють, хвилюються в муках чекання...
Кинь, моє серденько, слухать признання!
Скільки було їх!... Стань же на ніжки!
В золоті й барвах усі вже доріжки! (стор. 35).

Коли з цим порівняти дозрілу формально й (як досі) останню поезію з 22 листопада 1957 р.:

Я світ пройшов крізь океани
До Сходу Сонця й на Захід.
Де шлях проклали Магелани,
Там мій малий лишився слід.

А як Одвічності скрижалі
Завершать мій барвистий шлях,
Не буде жалю, ні печалі
По незмарнованих літах.

то чітко виринає перед читачем згадана вгорі еволюція форми й мовностилю. Це не значить, що перші поезії „гірші” від пізніших, а ці „кращі” від перших, але це вказує на напрям, в якому зростав і витончувався поетичний смак автора й подекуди — на загально-українську еволюцію поетичного слова в 20-му столітті. Хоч відділений морями й просторами, Мандрика не втрачає зв'язку з українськими розвитковими тенденціями поезії, засвідчує як не мога краще назаперечну істину, що для світу ідей і духа немає кордонів, немає перегород у творчому зусиллі й праці. Це в аспекті простору. Коли ж іде про другий основний елемент нашого існування — час, то які щасливі під цим оглядом поети, для яких не стає годинник із хвилиною їхнього виходу поза межі Батьківщини! Вони творять далі в співзвуччі поміж собою, хоч не завжди із довіллям, у якому їм волі-поневолі доводиться верстати життєвий шлях. Щодо цього Мандрика справді майстер: у його поезіях годі дошукатися канадійсько-американського бизнесового прагматизму й технологічного темпа. Вони залишаються поза порогом поетичної твердині автора й він створює собі зовсім окремий, відмінний від безпосереднього довілля світ — світ ніжної душі, мрій, ідей вищого порядку, світ поета смакуна змісту й форми. Можливо, що власне цей світ дозволив йому зберегти духову міць і молодість, свіжість відчуження й тугу за співзвучним серцем, яке він знаходить у своїй „анемоні” — Дружині й яка безжальним призначенням вищої сили кинула його на „склоні” літ. Власне завдяки відпруженню через перебування з нею в іншому світі його

„... дух не старів, не сівів,
І своїм серцем, ніги повним,
Я вічно полум'ям горів”.

І справді рідко зустріти можна поета, щоб на склоні літ зберіг стільки молодості й щоб не „мав жалю по незмарнованих літах”, бож як світ світом призначенням поетів було „нешасливе життя”, „розвіяні мрії” і традиційне „нешасливе кохання”. Тим часом у Мандрики читаємо про щось інше. Він не нарікає, а благословить:

„...літа, що радість, жаль і гнів несли”,

він дякує життю й долі:

„За все, що не повернеться вже знов...
за радість, щастя, огненну любов...
і за полинь, гірку полинь відраз...
за все, за все...” (стор. 126).

Як близько щодо цього стоїть він до одного з визначних поетів нашої доби Б. І. Антонича, що на порозі літ життя вітав „життя, що біль дає, і щастя, і красу, і сум, і горе”. Різниця тільки в тому, що Мандрика благословить це життя з перспективи пройденого шляху, коли Антонич захоплювався ним у молодості, тільки вступаючи на нього.

**
*

„Золота Осінь” Мандрики, це вартісна збірка ліричних поезій, що тонко віддає досвіди й реакції вічно-молодої ніжної душі на успіхи й удари життя. Дуже шкода, що автор видав тільки вибір із них, а не цілість. Зокрема треба жалувати, що не вийшли спеціальним томом авторові переклади болгарських поетів, „Гаявати” Лонгфелло й інших. Ті зразки, що їх вміщено в збірці, вказують на велику перекладницьку здібність Мандрики, крім його смаку, що вибирали для перекладу. Українська література ждатиме й на це — себто на окремий том Мандричиних перекладів. Треба думати, що не довго.

— — — — —

Проф. О. Івах („Український Голос”, 5 березня, 1958):

На початку цього року приніс мені листонош одного дня милу несподіванку — велику збірку поезій „Золота Осінь” д-ра М. І. Мандрики. На щастя, того дня був я в молодечо-поетичному настрою. Навіть щось веселого підспівував, коли почав оглядати нову українську книжку, — видану на початку 1958 р., і то в Канаді, у місті Вінніпегу. Книжка вже з самого вигляду обкладинки нагадує золоту осінь — барва обкладинки нагадує собою першу осінню прозолоть між листям на деревах, а барва самої назви книжки пригадує вже спадаюче листя... Формат книжки великий. Є що на полицю поставити. Але я її ще там не ставлю. Ні, я з цікавістю заглядаю всередину книжки. Ага, має 175 сторінок, з чого на самі поезії припадає 155 сторінок, а решта — на вступ, життєпис і тим подібне. Папір добрий, друк ясний, легко читати. Взагалі вже з самого зверхнього вигляду книжка робить миле враження. Ще й автографована. Друкована Видавничою Спілкою Тризуб.

**
*

Що ж, настрої у мене гарний, святочний, бо ж у день Різдвяних Свят прибукала оця „Золота Осінь” до мене. Різдво завжди мені пригадує оті мої перші роки, коли я ходив в товаристві інших дітей, попід вікна колядувати в українському селі, що розкинулось, між горами Медоборами, над рікою Збручем. Отам прожив я перших дев’ять літ свого життя — найщасливіших дев’ять літ. І тепер самий вже спогад про ці щасливі, молодечі літа ушасливорює мене — відмоло-

джує моє серце. І от в такому молодечо-поетичному настрою починаю я читати „Золоту Осінь” М. І. Мандрики. Насамперед читаю вступні слова автора, про його життя, кінцеві пояснення і прекрасний нарис про Ганну — ту квітку серця автора, яка в його поезіях названа Анемоною, яка увесь час, до минулої весни, була причиною самих вершин поетичного надхнення в автора. А тоді вже був готовий читати і самі поезії М. І. Мандрики, до якого я почав відчувати якесь близьке духове споріднення, коли довідався з його життєпису, що рід його із запорозьких козаків. Адже ж і мені мій батько розказував, коли я ще босоніж понад Збручем ходив, і рід Івахів у нашому селі походив із козака, що попав аж над Збруч по зруйнуванні Січі в 1775 р. і остався вільною людиною й надалі, в часі панщини, з тим тільки обов'язком, що помагав поміщикаві нашого села коней приручувати.

**
*

Як ви ще не читали поезій „Золотої Осени”, то і не читайте їх, коли ви в такому настрої, що вам чогось і в ногах поболіє і здається, що на плечі хтось поклав якийсь невидимий тягар, і голова якась несвіжа, і чомусь хочеться вам на когось терпке слово сказати... Ні, в такому старечо-черствому настрою не читайте ані „Золотої Осени”, ані інших поезій, ані навіть величнього Шевченківського „Кобзаря”, бо ви в такому прозаїчному настрої ніде не відчуєте поезії-краси, а тільки будете дивуватися, чому то є на світі такі непрактичні люди, яким хочеться писати вірші.

**
*

Ні, до читання поезій треба й поетичного настрою, інакше то поезії будуть у вас викликати несмак і вам захочеться і щось воркнути критичного на автора поезій, бо ж вам не схочеться критикувати себе за свій сіро-буденний настрій, але вам буде здаватися, що то авторові чогось недостає... Взагалі коли в серці людини замовкне звеніти надійна пісня молодости, а загніздиться привичка постогнувати та нарікати на когось або щось, то в серці такої людини вже не відізветься созвучна струна і при читанні найкращих поезій... Такий людині треба освіжитися, оновитися та знов відмолодніти серцем!

**
*

От на сторінці 21-й поет починає своїм серцем співати любовні пісні весни словами:

„У моїм серці, у душі, де поросли одні терни колючі, Тобі, Тобі одній, Зійшли й розкрилися квітки пахучі”; це початок довгої поемисимфонії кохання що називається „Пісні про Анемону”, яка складається із 110 пісень-поезій закоханого молодця, проспіваних в честь його любої дівчини, яку він поетично називає Анемоною-Квіткою, що її український народ називає і сон-зіллям. Це пісні-поезії радо-

щів, смутку, болю, і надії вічної, що живе в серцях у молодих, широко закоханих людей. Поет знає, як деколи переповнене серце закоханого сотками думок і відтінків глибокого чуття, але коли стріне він дівчину свою кохану, то стоїть він, мов зачарований, і може сказати милій своїй тільки: „О, коли б я сказати міг, що твориться в душі моїй! Головоньку до ніг твоїх схили, і скажу знов, що я тебе люблю...”

Поет може проникливо заглянути своїм серцем і в далеку минувшину свого народу і устами закоханого в поемі розказати дуже барвисто, як жили та кохалися українці і в ту давню добу, коли над Дніпром царили ще Перун та Ярило. Розказує він про ті часи яскравими мовними образами: „Там, на горі, Перун стояв і кидав блискавками, А тут Ярило-бог блував лісовими стежками, Серця дівочі чарував, Кохання чари вів. Живі істоти парували, Життя насіння сів, І Україна все росла І пуші оживали, на ріках, балках і ярах Оселі виростали”.

На початку книжки, під заголовком „Апотеози”, має автор кілька таких віршів, як от „Канада”, „Київ”, „Олександр Кошиць”, „Героям” та інші. І ці вірші присвяти гарні. Та в глибоко чутливого автора все ж таки виходять найкраще найсильніше чисто ліричні поезії — співи свого серця. А таких гарних лірик знаходимо багато і в розділі, що називається „Мій Сад”. Є там зворушливі вірші з часів будови української держави й війни в роках 1917—1919 і цикл віршів під назвою „На світових дорогах”. Та де тільки автор бував, і в Туреччині, і в Японії, в його серці ясно горів образ „розтерзаної” війською молоді української держави. Має він в тім циклі гарні поезії-лірики й на екзотично-східні теми. На вид арабської красуні пише він: „Аравійське сонце на твоїх щоках, Твої губи, як маки, розквітлі”. На вид Гонгконгу автор каже: „Гори отягли кожухи, Стали в сивих всі шапках. Загойдались моря духи, На скрипучих кораблях”. На вид молоденьких японських дівчат-школярок автор вже почав був мріяти, що було б якби він отак закохався в японочку та одружився з нею: „Будеш квітонькою сяти В шовках, злотних поясах, Будеш ти мені вклонятись. З добрим ранком безліч раз”.

В циклі „Осінні Ранки” автор пише вірші короткими словами, фразами, даючи тільки натяки своїх думок. От зразок таких скоролетних, імпресіоністичних поезій: „Вийди в степ... в ніч феєричну В царство тьми і зір; Ляж у постіль трав величну, Як лягає звір... Ти відчуєш, що для чогось Дишеш ти, живеш, Що у вічність ти для когось на зорі пливеш”. І чи ж можна гарніше висловлювати оте величне почуття, що сходить на людину, як от вона лежить у задумі на траві та глядить у небесну вічність зір?

Є багато гарного і в циклу віршів „Відгуки”. Є в тім циклу і переклади з віршів Леормонтова. Під кінець книжки є деякі частини з дуже милозвучного авторового перекладу відомої американської поеми Лонгфеллова „Гайявата”. Переклади поезій деяких болгарських поетів теж гарно звучать.

Надзвичайно цікаво стає, коли читаєш цикл поезій „Ранні Настрої”. Це вибір з поезій д-ра Мандрики, які він написав у своїх молодечих літах — від перших спроб поетичних на 19-му році його життя в 1905 р. до року 1915. В тому часі автор часто відзивався на події українського життя і на те, що діялось в світі. Хоч автор сам наддніпрянець, він ось з якою глибокою пошаною ставиться до українського культурно-національного відродження галицьких українців: „О, галицька країно! Ти серце України, Ти зірка серед хмар густих!” Радів молодий автор і національним відродженням Ірландії, бо те ірландське відродження ставало заохотою й для поневолених українців. Ось молодий поет у році 1908-ім звертається до Ірландії: „Тебе я в серці маю, Ірландіє, далекий краю! Бо ти Україні сестра, Ти розбудила нас, дала Велику радісну надію, Що вороги не подоліють, З лица землі нас не зітруть, Що пута тяжкої впадуть, Що прийде час — воскресним ми!” Ці поезії з циклу „Ранні Настрої” вказують, що міг би був д-р Мандрика написати й багато сильних поезій на громадські теми, якби не довелось було авторові опинитися серед тяжких умовин життя скитальщини, поза межами рідної країни, де щоденна боротьба, щоб хоч хліб насущний був і для дружини Ганни, з якою він одружився ще в 1917 р. у Києві, часто заглушувала пориви поетичні...

**
*

Можна б і багато більше подати цитат з поезій д-ра Мандрики, та ціль оцінювача книжки поезій є подати читачеві, мовляв, бодай хвилинку дихнути ароматом поетичного саду автора. Більше насолоди дістане читач, коли сам прочитає книжку „Золота Осінь”. Коли ж у якого читача пробудиться бажання не любитися квітами-поезіями в тому саду, але побігати по них та притоптати їх до землі, то, очевидно, його серце вже огіркло й не до поезії йому тепер... Таким читачам краще прозові твори надаються...

**
*

„Золота Осінь” — то поетичний доробок 71-літнього д-ра Мандрики. Тільки одна книжка поезій. Не великий то дорібок, але цінний. Поезії д-ра Мандрики — це співи його серця, що визначаються молодим запалом і милозвучною мовою. Автор пише добірною українською мовою, тільки тут і там вживає, для барвистости стилю деяких говіркових прикмет південної Київщини. Він ліричний поет великої краси.

Dr. C. H. Andrusyshen ("Free Press", March 1st, 1958; "Svoboda", May 3rd, 1958).

ZOLOTA OSIN (The Golden Autumn) by **M. I. Mandryka**,
Winnipeg, Trident Press.

The book which bears this title is a collection of poems in Ukrainian written by a man who in the course of his active life has been devoted not only to his Muse but also to the needs of the people from the midst of whom he emerged as one of their social and political leaders. For that reason his literary production is of interest, in the main, to the Ukrainians, and, to a certain extent, to their fellow-Canadians of other racial extractions, particularly those who follow the general trends of literary affairs beyond the confines of what is being produced in English or French.

The collection represents Mr. Mandryka's poetic output between 1905 and 1957. The result is as varied as it is uneven in style and value; but it must be considered on the whole as one of the greatest literary creation in the Ukrainian sphere of activity on the American continent for its sheer aesthetic reflection not only of the poet's personal feelings but also of the life of the Ukrainians throughout the vicissitudes of their painful national existence in the earlier decades of this century.

As an sensitive artist, he reveals himself in a long series of lyrics in which he glorifies his youthful love, under the symbol of *Anemone*, in a restrained erotic sense reminiscent of Petrarch and bearing some resemblance to Elizabeth Barret Browning's "Sonnet from the Portuguese."

The political and social upheaval in Ukraine following the first World War, particularly in 1918, is palpably revealed in Mr. Mandryka's shorter series of poems, which sound as turbulent as the period they depict. Here his sympathies are emphatically with the common man who bore the brunt of social injustice, war and revolution in a truly Promethean passion. As he consider Ukraine's plight in those tumultuous years, the author compares it to that of Ireland, which he calls "Ukraine's sister" in destiny; and as he evokes the vision of the great Parnell, one of the founders of Erin's freedom, he longs for an appearance of his counterpart in the land over whose fate he grieves.

Those events caused a turning point in the poet's life. Then began his seemingly endless trek across the Asian continent. As an involuntary exile, he gave vent to his feelings in the exotic poems describing his peregrinations. In style, breadth and depth, they are Byronic, and recreate faithfully the atmosphere of the places visited from the Caucasus through Arabia, India, China and Japan.

Since 1928 Dr. Mandryka (Doctor of Laws) has been residing in Canada where he has been taking a leading part in the life of the Canadians of Ukrainian origin, as well as in the Canadian life as a whole. In tribute to the country of his adoption he presents in this collection a poem in which he voices his gratitude for the peacefull and democratic haven it offered to all those who, like himself, sought refuge on its vast expanse, and who, 'like the grains of wheat from Ukraine, are now gilding the boundless fields' of this free land.

The appearance of this poetic work is a rare event in the record of Ukrainian literature in Canada; it demonstrates the contribution that a genuine artistic achievement, even is performed in a language other than English, can offer to Canadian letters in general. What is needed to make this and similar contributions influential in strengthening our common literary endeavor is an extensive and appreciative exchange of aesthetic ideas and values among the various linguistic groups that comprise the Canadian nation.

*C. H. Andrusyshen,
Dept. of Slavic Studies,
University of Saskatchewan.*

Dr. P. Yuzyk ("Winnipeg Tribune", Febr. 15, 1959):

ZOLOTA OSIN, Golden Autumn, by M. I. Mandryka.

Trident Publishing Company, Winnipeg.

The heart stirring of a Ukrainian politician and dyploamat now in Canada, far from his war-torn, subjugated native country, will command the attention of lovers of poetry. This collection of over 230 fine lyrics was written during the past 50 years by Mr. Mykyta Mandryka, who came to Canada after a hectic career in Ukraine during the revolutionary years of 1917-1920.

In his adopted country he has found peace and happiness but is unable to forget the sufferings of his kinsmen under the Communistic regime.

A wide range of human emotions is depicted in the "Songs of the Anemone," "Symphony of Love," and "My orchard". The poems of "The Apotheoses" convey a profound feeling of love for Canada, a pledge to defend freedom, admiration for the choral genius of Alexander Koshetz, a curse upon the Bolshevik oppressors of Ukraine and a dedication to the heroes who died for freedom's cause.

His indelible impressions of life in Japan, Ceylon, Hong Kong, Arabia and other Asiatic countries picture the wandering refugee as "A Guest from Ukraine."

Several translations appear at the end of the book, mostly of Bulgarian poets. The rendition in Ukrainian of Longfellow's *Hia-watha* is well done. "The Last Days of My Wife" (Anna) who passed away in Winnipeg last summer is, a moving tribute.

This book is a notable contribution to Ukrainian Canadian literature.

Prof. Watson Kirkconnell ("University of Toronto Quarterly", 1958, page 568):

"Another elderly Ukrainian poet, Mykyta Ivanovych Mandryka, has given us, in *GOLDEN AUTUMN*, a collected edition of his poetry of the past half century. Some of the contents have already been reviewed in these pages. Among the newer poems "Canada" (dated 1957) pays tribute to the land of his adoption. Its opening stanzas may be rendered thus:

Land beyond all human measure,
Lovely in thy race to come,
Thou to sufferers givest pleasure,
Thou to hapless souls a home.

Thou, like Mother Ukrayina,
Has received us to the breast;
Thou from suffering's arena
Hast redeemed us in thy West.

His deepest poetical feeling is to be found in a section entitled "Songs of Anemona"; "Symphony of Love," written between August 1916 and March 1917, where the author, then thirty years of age, pours forth a long sequence of amatory lyrics, Petrarchan in essence if not in form."

Д-р Яр Славутич („Овид", січень 1959):

Українська література на еміграції існує, либонь, із часу Михайла Драгоманова. Між двома світовими війнами вона зросла й скріпилася світоглядом. Жоден історик української літератури не може обійтися без імен Олега Ольжича, Юрія Клена, Леоніда Мосендза, Олени Теліги, Євгена Маланюка, Оксани Лятуринської та інших авторів, що створили блискучий період в історії української літератури взагалі. Ще багатшою й різноманітнішою стала українська літера-

тура на еміграції після другої світової війни. Імена поетів і письменників Михайла Ореста, Тодося Осьмачки, Уласа Самчука, Івана Багряного, Василя Чаплєнка та багатьох інших, імена літературознавців: Дмитра Чижевського, Володимира Державина і Юрія Шереха ніяк не можна оминати, аналізуючи саме цей період. Новоприбулі українці (маємо на увазі тих, що приїхали до Америки протягом останньої декади) навіть не підозрівали, що й тут, на американському континенті існувала вужча засягом, менша своєю літературною вартістю, але по-своєму цікава й цінна українська література. Ще дехто з новоприбулих міг читати твори прозаїка І. Киріяка, але імена поетів М. І. Мандрики, Ол. Неприцького-Грановського та О. Іваха навіть новоприбулим літераторам у більшості були невідомі. Тому дуже добре, що їхні твори тепер виходять друком. Маємо на увазі „Іскри віри”, „Осінні узири” Ол. Неприцького-Грановського й „Золоту Осінь” М. Мандрики. Варто б також перевидати твори О. Іваха. Ця трійця поетів, відмінна своїми уподобаннями, довгий час репрезентувала українську поезію на американському континенті та ще й тепер певною мірою її репрезентує, не зважаючи на великий доплив „свіжої крові” — великої кількості авторів, що залишили Україну в сорокових роках.

Зупинімося на творчості Микити Івановича Мандрики. Народився поет 1886-го р. Вчився в Києві, а потім уже на еміграції в Софії і Празі. Має ступінь доктора права. Був габілітований на професуру міжнародного права. Багато подорожував, зокрема відвідав Туреччину, Грецію, Єгипет, Сомалію, Цейлон, Індонезію, Японію та кілька західно-європейських країн. До Канади прибув у 1928-му році. Отже має багатий життєвий досвід. Коли зважити, що М. Мандрика написав також кілька наукових розвідок із ділянки права й літературознавства (зокрема цікаву студію про вплив Т. Шевченка на болгарську літературу), то це ще більше промовляє на conto його різноманітних зацікавлень. Варто також підкреслити, що окремі свої статті автор друкував французькою, болгарською, чеською, англійською й російською мовами.

На поетичну ниву М. Мандрика виступив ще десь наприкінці дев'ятсотих років. Це була доба, коли зростав Олесь і погасав мудрий Франко. Писати без певного впливу цих поетів могли тільки дуже великі індивідуальності. Нічого поганого не було в тому, що двадцятирічний Мандрика пробував висловлюватися, мабуть несвідомо, в стилістичній манері Франка, при чому не автора „Семпер тіро” й „Мойсея”, а саме „Галицьких образків”:

Цивілізатори прийшли
І цукроварні закурили —
Новії найми принесли,
Нову поезію створили...

І села брудом затекли,
Пташки із луків повтікали,
Річки у смороді згнили.
І очерети повсихали... (ст. 130—131).

Впадає в очі ще більша тематика й стилістична подібність між Б Грінченком і молодим Мандрикою:

Лани, лани! Широкі та розлогі!
Неорані, забуті перелоги
Чортополохом поросли
Та бур'янами зацвіли.
А ми — і голі, і голодні,
Спустивши руки, сидимо
І нудимось, не знайдемо —
Куди в житті своїм безпліднім
Нещасні дні свої убгать... (ст. 128).

У той же час можна простежити якусь ледве відчуту близькість до Олеся:

Люблю я осінь, як летить
З дерева листя помарніле,
І на полях широких, опустілих
Сім'я ворон кружляючись кричить.
Щось рідне є з моєю в ній душою
(так в автора! — Я. С.)
Щось любе є для серця в ній мого —
Вона корить печальною красою
і тихим смутком убрання свого. (ст. 130)

Хоч наведений вище вірш — уже поезія, все ж таки дев'ятсоті роки треба розглядати як учнівський період у творчості Мандрики. Тільки з появою збірки „Пісні про Анемону” Мандрика дозрів, знайшов себе в надхнених віршах, народжених, можна здогадуватися, щирою й великою любов'ю до особи, що стала пізніше дружиною поета. Звичайно, це не значить, що в Мандрики не було добрих віршів раніше, ще перед першою світовою війною. Вони траплялися й нерідко.

„Пісні про Анемону”, що вийшли окремою збіркою 1917-го р. в Києві, мають доречну підназву „симфонія кохання”. Справді, тут висловлено широку й мінливу гаму почуття автора. Надхненна радість чергується із смутком і тривогою. В образі Анемони — кохана поета, що стає узагальненням любови й пристрасти. Окремі рядки цього циклу справді повні вогняної прилjublности:

Як місяць з неба задививсь
В твої уста червоні!
Над білим личеньком схиливсь
Моєї Анемони.

Легкий навів еротики відчувається в деяких віршах цього циклу, але все це так одухотворено якимсь вищим неземним почуттям, що еротичний чинник нівелюється й зникає.

Велика різноманітність ритміки ще більше поширює враження від цієї книги. Просто не можна стриматися, щоб не зачитувати ці гарні рядки:

Дощ... Під краплями важкими
Шелестять листки...
Чи доріжками пустими
Завітаєш ти? (ст 27).

Або хоч би наступну строфу:

Стань, моя мила, на бистрії ніжки!
В золото вбрались для тебе доріжки,
Ризи червлені кленки повдягали...
Як тебе, серце, вони покохали! (ст. 35).

Але за щирістю й безпосередністю у вислові схована також наївність, а подекуди й звичайна сентиментальність, що тепер, через сорок років, значно знижує якість цих поезій, що свого часу становили помітне досягнення української літератури.

Друга збірка М. Мандрики „Мій сад” появилася 1941-го р., через чверть віку. Протягом цього часу талант і майстерність М. Мандрики зростали дуже повільно. Наївність і сентиментальність, на щастя, зовсім зникли. Натомість зросла пластичність, тобто зросло зорове сприймання поета. Подорожуючи, М. Мандрика висловлює своє враження в поезіях „Аравійське Сонце”, „Гонконг”, „Евкаліпти” та інші. В той самий час поет нерідко повертається до батьківщини, до її невдалої визвольної боротьби, до свого далекого рідного саду. При цій нагоді цікаво навести міркування поета про Кубань, що її відвідав ще 1919-го р. Приспана національна свідомість породжує в ньому гнівні рядки, де пульсує пристрасний осуд:

Не діти ви! Не лицарів сини!
І дідівської в вас немає чести...
Коли б з могил звелись тепер вони —
Ганьби від вас не всіли були б знести!

В полон взяли вас плавні і сади,
І ці лани гноїсті й луки...

Не думав той, хто вас завів сюди,
Що закопав в гної вас і багнюки! (ст. 86).

Звичайно, це подано в гостро публіцистичному пляні. Але в збірці „Мій сад” трапляються й роздуми над буттям людства. Є тут також гарні описові вірші, зокрема про осінню природу, напр.:

Свою світлицю сонце чепурить,
Як добра красна господиня...
На пазусі намисто променнь,
Яснить шовкола хустка синя.

А води! Трави!... Гомін з чагарів.
В зелених шумах стали гори,
І табуни прудких вітрів
Побігли травами в простори. (ст. 110).

Взагалі в цій збірці переважає тема дозрівання. Поет урівноважено міркує над творчістю, над залишеною батьківщиною та окремими явищами буття.

„Золота осінь”, надрукована у Вінніпезі 1958-го р., — це підсумок п'ятдесятирічної творчості М. Мандрики.

— — — — —

В. Л. („Вільне Слово”, Торонто, ч. 15, 1958).

М. І. Мандрика: „ЗОЛОТА ОСІНЬ” поезії (1905—1957).

Все скінчено. Але казки любови —
Безсмертні, і радісні пісні
Будуть горіть, дзвеніти в нашій крові
Крізь всі, непереможені ще дні.

Тихою мелянхолією погідної осені віє від збірки поезій М. І. Мандрики „Золота осінь”. Цікаво, що хоч збірка являється підсумком поетичної творчості автора за багато літ його життя, і обіймає поезії, датовані починаючи від 1905 р. до 1957-го, то все ж їх лучить один і той сам творчий патос філософічного спокою.

Благословенні будьте літа,
Що радість, жаль і гнів несли!

Чи в суб'єктивній любовній ліриці, якої у збірці найбільше, чи в кількох віршах з циклю „Аптеози”, чи в циклі патріотичної лірики „З книги гніву” завжди пробивається нотка оптимістичного світогляду і віри, висловлених із переконливою силою у словах:

І як в нерівній боротьбі
Сьогодні й крильми розіб'ється,

Так завтра вище ще здіймешся,
І світ весь вклониться тобі!

Книжка поезій „Золота осінь”, це поетичний образ тих шляхетних чуттєвих емоцій, що супроводили продовж більш як 70 років життєвий шлях проф. Мандрики, українського громадянина-патріота, політичного діяча, науковця і поета... Поета не тільки у слові, але й у серці, поета з матері-природи і з духових емоцій, які не зважаючи на можливі недоліки і недосконалости у формі творчости, завжди залишаються суттєвою прикметою кожної поезії.

В. Л(євицький)

II

З РЕЦЕНЗІЙ І КРИТИКИ НА „РАДІСТЬ”

ЖИТТЯ — ЦЕ РАДІСТЬ

(М. І. Мандрика, „Радість”, поезії, друком спілки „Тризуб”, Вінніпег, 1959, ст. 143).

Життя поета йде не математично-розмірено. Часом він напише цілу поему за одну ніч, часом сидітиме місяць над одним маленьким віршиком, що його вже здавна носив „мов цвяшок, у серце вбитий”, часом він замовкає на пару років — на злісну радість деяких критиків, що розтрубують тоді на всі лади, ніби то криниця вже вичерпалася. З видаванням ще більш примхлива справа, бо не завжди це від автора залежить. Багато авторів діждались видання своїх творів аж по смерті.

Видавання творів М. І. („І” означає ім’я поета по-батькові, в його транскрипції — „Іванович”) нерівномірне. Перша збірка, „Пісня про Анемону”, вийшла в 1917 році, потім нічого аж до 1941, потім знов перерва аж до 1957 року, коли автор вирішив зробити підсумок своєї творчости від 1905 року аж до 1957. Обіймаючи такий великий період, книжка „Золота Осінь”, поза відзначеними критиками позитивними якостями, не являється зразком гармонійности і єдности стилю. Але поет, досягнувши пори своєї „Золотої Осени”, мабуть, більше має змоги й часу присвятити підсумкам своєї творчости і життя, і лише два роки пізніше, в 1959 році вже вийшла ще одна збірка М. І. Мандрики — „Радість”. Ця збірка, обіймаючи лише дворічний дорібок поета, вражає єдністю стилю, стрункістю, прямолінійністю філософії і гармонійним настроєм радості і вдячности за Життя.

„Радість” могла б бути названа знов таки „Золотою Осінню”, коли б автор уже не назвав так попередньої збірки, бо радість свою поет бачить таки у своїй золотій осені. Скільки разів він споминає

(а з ним і читачі!) все те щастя, що людина зазнає від Богом даного життя, „радість і біль, і розкоші чуття — щоки рожеві, уста, чорні брови, мужню красу, дивні сили життя...” Все, що нам трапляється в житті, на думку Мандрики, тільки підсилює насолоду буття істоти думуючої, творячої і люблячої.

Немає радощів без сліз пролитих,
Як і кохання без хвилин гірких...
Щасливий, хто їх мав в літах прожитих,
І вбоге те життя, яке не знало їх.

Хоч і не можна все, писане поетом від імені „я”, приймати, як автобіографічні факти, проте всі такі вірші безумовно являються документом авторового світогляду. І ось, із головного принципу — що зміст життя — в його радощах, щасті, коханні, людяності, випливають стрункі обриси досить сміливої філософії Мандрики, за яку забобонні „святоші” могли б його суворо судити. Він виступає проти застарілих релігійних догм про жорстокого Єгови зі Старого Заповіту, який вимагав від людей покори, самозречення і суворо карав за гріхи, більшість яких Мандрика вважає не гріхами, а насолодою життя, влучно окреслюючи їх як „непорочні, радісні гріхи”.

Лише один закон я знав:
Одвічності й добра скрижалі —
Я ближнього за себе мав,
До себе брав його всі жалі.

Мандрика змальовує у своїм „Псалмі” новий образ Бога, Бога, що дає Людині всі дари життя, розум і правдивий рай на землі. Зі скептицизмом поет відноситься до забобонів і удаваної набожності, до палення елею й воску та биття підлоги головою. Натомість він каже:

Людська душа — це маленька перлина
Божого серця, чуття і душі.

Епіграфом для більшості віршів служить поміщений у книжці портрет покійної дружини поета, Ганни, вірної його подруги ще з 1917 року аж до останніх літ. Її він увіковічнив у образі ніжної анемони в раніших віршах, і для цієї збірки вона сяє маленькою зіркою, побіч місяця, якою вона стала, на думку поета, після своєї смерті. Проте, в інших віршах інтимно згадуються й інші жінки, якась бльондинка, якась замолода для автора істота, за почуття до котрої його справедливо чи несправедливо осуджує людське середовище. Поет часто переживає в душі багато більше, ніж у дійсності. Недаром же Мандрика пише, що він „ближнього за себе мав”...

Вірші Мандрики на теми кохання — ніжні, інтимні й еротичні в найліпшій розумінні цього слова. В його поважному, осінньому віці, вони написані так, що їх з успіхом може деклямувати закоханий юнак своїй дівчині („Не можу, ні, я стерти з уст моїх огню твого нестримного кохання”... „Лиш один раз вогонь палав між нами”... і багато інших). Найкращі ж із ліричних віршів — це ті, що виразно написані для Ганни або в пам'ять її. На кожному кроці згадує її поет, бажаючи зійти з рамців портрета в його обійми, і ввесь час віддає він їй пошану. Я теж Ганна, і кожна із нас трохи Ганна, тому і приємно українським жінкам читати його ніжні, вдячні вірші й уявляти, що це так до нас говорять наші, не такі красномовні, або й зовсім мовчазні чоловіки, висловлюючи вдячність за наші щоденні турботи й підтримку, яка особливо помітною стає після втрати вірної подруги...

Патріотичних віршів у книжці не дуже багато, але досить, щоб освітили це поле авторової творчості. З віршів довідуємось, що покинувши батьківщину, сорок літ тому, через всі свої далекі мандри, поет ні на хвилину не забув свого краю і свого народу.

Вже сорок літ, а серце все ще там...
Не гасла в нім любов ні на хвилину!
І я життя віддав і ще віддам
Тобі, моя далека Україно!

Два вірші у збірці „Радість” присвячено українським поетам: один — Олесеві, а другий — Т. Шевченкові, якого підносить на найвищі висоти.

Хіба Шевченко не родивсь на сіні?
Не був замучений на смерть за всіх?
То чом же Моринці не є святиня
І сам Тарас не є серед святих?

Він, як Христос, творив чудеса воскресення з гробу української нації і врятував Україну в той час, коли їй загрожувала смерть. Така оцінка — один із найкращих трибутів Тарасові Шевченкові і може найсильніший вислів патріотичних почувань Мандрики.

Щодо форми — Мандрика ані новатор, ані реакціонер. Він стоїть плече в плече з формою культурних поетів сучасної української літератури, спрямовуючи, проте, головні свої зусилля не на форму, а на зміст. Мало хто із сучасних поетів, в Україні і поза Україною сущих, спромігся на нову, струнку й оригінальну філософію модерного й гуманного гедонізму, та ще в такі літа, коли багато інших поетів і не-поетів спроможні тільки плакати та „доганяти літа молодії на клено-вім мості”, а що вони, ті літа, не вернуться, то й спускайся на дно... Автор цурається формалістичного новаторства і кепкує з „бітніків”:

Нема страху, як мертвий дух кретина
Збирає з слів безглузді рядки,
'Бо викине на смітники людина
Розбитих слів і речень черепки”.

Ритм віршів Мандрики легкий, хоч часом він збиває одну ритмічну структуру на другу.

Ганна Черінь

„Жіночий Світ”, січень 1960. (Скорочено).

ПОХВАЛА РАДОЩАМ ЖИТТЯ

Благословив мене Господь словами
І в серцю дарував крилаті почуття,
Щоб перед Ним надхненними устами
Хвалу складав я Радощам життя.
(М. І. Мандрика: Радість, Вінніпег 1959)

Можна різно розцінювати нову збірку поезій М. І. Мандрики, але два основні факти залишаться незаперечні всякому, хто уважливіше прочитає її 6 розділів (Елегії; Україна; Думи; Радість; Краєса; Містерії; Люди; Я). Перший із них те, що автор дуже інтенсивно й творчо провів останній рік (1958), даючи велике багатство поетичних переживань у своїй новій збірці. А другий факт це те, що нові його поезії, ще краще, ще чіткіше й ще правдивіше відбивають його дозрілий творчий талан, як попередня книжка „Золота осінь” із 1957 року.

Коли в старовині гелленська розспівана душа поклонялася ідеалові „краси й добра” („калокагатія”), то здавалося, що це був відгомін близькості життя первісної людини з природою й соняшним довкіллям. Виявляється, що цей сам ідеал може присвічувати й модерній людині, коли вона не занадто зв'язалася духово з технологічними здобутками й зберігає свіжість думок і почуттів, реагує на зовнішні стимули й шукає краси й добра в нашому спортивно-розполітиковано-зматеріалізованому довіллі.

Мандрика співає пеан радощам життя, красі, любові й поезії. Перед нами циклі особистої й громадської лірики, насичені глибоким змістом і тонким відчуттям поетичної дійсності, картини й мазки картин. Автор шукає краси в природі, в людині, в висублیمованих зв'язках чоловіка й жінки, людини й тварини, в минулому й сучасному, в уявному й фактичному. Об'єктивна дійсність, яку він збагнув у доспілому віці, наводить на його душу багато рефлексій. Він добре знає, що вона існуватиме й без нього:

І буде сонце весняне й осіннє,
Без мене сходити, сади цвісти,
Коли ніхто, ніде мене не стріне,
І світ людський без мене буде йти, —

Душа в моїх словах полине
В простори рідні — до Дніпра й степів —
І піснею у піснях України
Там стане — дар мій до її скарбів.

Отже царину духа, світ ідей і уяв, життя вищого порядку, як саме біологічне вегетування ставить Мандрика перед очі читача й розвиває свою історіософію на тлі тієї мистецької дійсності, яку він створив собі в творчому польоті. Це щодо змісту й тематики нової збірки.

Коли ж іде про форму, то тут треба з приємністю відмітити свого роду „змужнілість” форми вислову впорівень із попередньою збіркою, а передусім із першими віршами Мандрики. Що раз менше тепер у нього здрібніло-пестливих слів, що раз більше образних порівнянь, свіжих, гарних зворотів і вишуканих римів. Ось приклад:

Ми не даром кохалися довгі роки
Так, щоб люди не чули й не знали;
Лише сонце нас знало й вечірні зірки
Та вітри, що тебе цілували.

Бо кохання — це тайна дарована двом,
Що виносить не можна на люди:
Божа ласка назветься гріхом,
Серця племін горіти не буде.

Він угасне в шептаннях і кпинах юрби,
Серце зв'ялять отворені рани;
Замість Божої ласки — отруя ганьби
Прокопала б безодню між нами. (Стор. 68).

Нова збірка поезій Мандрики, це гармонійне поєднання життєвої й мистецької доспілості з молодечим вогнем і свіжістю відчуття, це синтез досвіду й невтомності душі поета, це поезія радощів, любови й афірмації життя. Мало в нас появилася книжок із такими поезіями в останніх часах. Тим то треба гаряче привітати нову збірку Мандрики й побажати їй не менших успіхів, як його попередній книжці.

Яр. Рудницький

„Новий Шлях”, 24 серпня 1959.
В англійській мові в "Free Press", 30. I. 1960, "Svoboda", 5. III. 1960.

З СЕРІЇ СТАТТЕЙ УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ В КАНАДІ

Редагує Ол. Гай-Головко

(В скороченні)

МИКИТА МАНДРИКА

Микита Мандрика є безумовно один з найпомітніших поетів першої української літературної генерації в Канаді. Можна сміливо сказати, що між своїми сучасниками-поетами його друкований поетичний дорібок посідає в Канаді мабуть перше місце, хоч шляхи виходу цього дорібку в світ були загальмовані часом з відмінними й розбіжними для поета творчими вартостями.

М. Мандрика виступав як учений, письменник і поет. Наукові його праці й статті, які вийшли в світ у різний час, в різних країнах і в різних українських періодичних виданнях та окремими відбитками, ми віддамо на огляд нашим академікам, бо вони, ці наукові праці, не входять у тему цієї статті.

М. Мандрика датує перші свої поезії 1901 роком, а першу свою збірку ранніх поезій — 1905 роком. Між 1905—1917 роками він приготував до друку кілька збірок поезій, до яких уходили поеми „Вдовиченко“, „Парнель“, але всі ці збірки не були видруковані. Лише в 1907 році вийшла в світ збірка двох авторів під псевдонімами — Самотнього (О. Грузький) і Гамалії (М. Мандрика). „Перша книга, Пісні“.

В 1914—1915 роках М. Мандрика приготував до друку збірку політичних віршів п. н. „Книга гніву“. З цієї збірки, яка не вийшла в світ з цензурних причин, у 1918 році зроблено малу відбитку.

В 1917 році поет видав у Києві збірку поезій п. н. „Пісні про Анемону“. В цій збірці на 178 сторін уміщено 141 вірш.

Перший період М. Мандрики характерний тим, чим здебільшого характерні перші періоди багатьох молодих поетів, які зводяться на літературно-творчі ноги. Бог дав людині талант, — непересічний зір, слух і світовідчуття, тобто — бачити, чути й відчувати те, чого не бачить, не чує й не відчуває звичайна людина. Але плід таланту треба вміло вкласти в певну форму. Інакше кажучи — збудувати будівлю ідентичну змістові, збудувати якнаймайстерніше, з відповідними пропорціями, вимірами, мовними і звуковими реєстрами.

Цим шляхом у першому періоді своєї літературно-творчої праці йшов і М. Мандрика, наслідуючи Т. Шевченкові („Лани, лани!“, „Золота осінь“, ст. 128), Лесі Українці („Я в хатині“, там же ст. 129), Г. Гайне „Під вікном“, там же, ст. 30) і іншим. У віршах цього періоду відчувається поспішність і незакінченість.

Щодо змісту, в декотрих віршах про кохання сходить з ліричного до еротичного тону („Пісні про Анемону“, вірш 12 і 17, там же,

ст. 27 і 30). Між іншим, як згадує М. Мандрика в передмові до збірки „Золота осінь”, на ці творчі гріхи в перших виданнях вказував один з найвидатніших наших поетів і критиків, М. Зеров.

Після довжелезної перерви, виходом у світ збірки поезій „Мій сад” (1941 р.), закінчується другий період авторової творчої праці. Цей період, в якому створено цикли „В огні боротьби”, „На світових дорогах”, „Осінні ранки” і кілька поезій з „Відгуків” відзначаються більшою прозорістю змісту.

Пропливуть моря могутні,
Пропливуть мої човни,
І казки ці незабутні
Перейдуть в шовкові сні.

(„Золота осінь”, ст. 107).

З цих рядків починає віяти справжньою поезією, а таких рядків у другому періоді чимало.

Третій період літературно-творчої праці М. Мандрика маніфестує збіркою поезій „Радість” (1959 р.), яку, в порівннні з „Золотою осінню”, можна судити як його великий успіх. У поезіях з цієї збірки ще прозорніший зміст, стрункіша будова, чіткіший ритм і навіть починає з них пробиватися промінь свіжости.

І срібні дзвони вітром дзвонять.
І срібний птах летить, співа,
І вітер срібне листя гонить, —
В короні срібній голова.

(„Радість”, ст. 25)

Тут є зміст, тут є стрункість і тут ритм не кульгає з ноги на ногу, а дзвенить сріблом.

В поезіях авторового третього творчого періоду б'є живчик оптимізму, надії, радості і хвали життю. А це те, чого нам треба. З цим ми скорше можемо простити нашим поетам невеличкі технічні недотягнення, ніж оздобленому поетично позолотою песимізму, безнадії і хнюканню, які проповідують вишневі плаксуні.

„Канад. Фармер”, 11. IV. 1960.

III

3 РЕЦЕНЗІЇ НА „СИМФОНІЮ ВІКІВ”, „МАЗЕПУ”, „КАНАДУ” І ІН.

ON THE WIDE CANVAS OF A POET'S MIND

By C. H. Andrusyshen

(Dept. of Slavic Languages, University of Saskatchewan)

SYMPHONY OF CENTURIES: Poems and Lyrics in Ukrainian; Vol. III: By M. I. Mandryka, Published in Winnipeg and printed by the Trident Press.

THIS volume of M. I. Mandryka's verses entitled "The Symphony of Centuries, " is an anthology of his lyrical, epic, historical and philosophical poetry, as well as an anthology of his own life; for it is through the prism of his own physical and spiritual experience that he, in a variegated style and manner, projects the past, present and future he contemplates upon the receptive mind of a reader who seeks the meaning of life amid the apparent chaos of events and ideas that beset him in this age of storm and stress.

The volume is arresting in that it is a personal record of the evolution of a mind that encompasses a variety of poetic fancies, ranging from sensuous eroticism to the heights, or depths, of philosophical musings which at times border on the prophetic. In the latter his Muse achieves almost complete maturity.

The "Symphony" consists of five "movements" which, as they develop, become actually canvases in which the artist depict his subjects, ideas and ideals as he sees them with his inner eye. What makes these depictions readily acceptable is the seeming ease with which Mr. Mandryka plies his verses, presenting even involved topics in a manner that is the very soul of simplicity. That is one of his appealing characteristics.

In the first "canvas" the figure of Mazeppa emerges "rescued" from the romantic trammels in which that great Hetman was imprisoned by Byron and certain other poets of the same literary school, as well, as from the prejudicial, appraisal by the Russian poet Pushkin who, in his poem "Poltava," presented this Cossack leader from the hostile tsarist viewpoint as a "traitor." It may be argued that Mr. Mandryka, too, presents him from his own point of view, and in the romantic atmosphere of his enthusiasm for his subject, but in this portrayal, Mazeppa is at least shown as a human being governed by the political realism of the circumstances arising from the then national environment.

The next "movement" ("Apple Blossoms") may be simply glanced at as a graceful minuet, replete with innocent intimacies with which Mandryka intrigues the reader as he lays bare to him his very soul in ardent pursuit of love to steady his declining years.

It is a pity that the next poem, "Canada," has not as yet been published in English, because it is really a monument of tribute to his adopted land, particularly western Canada, whose agricultural aspects he deals with in preference to other facets of Canadian life as a whole. Yet the poem is to large extent a composite picture of the aims and aspirations of the early Ukrainian peasant settlers, their steady progress towards other goals, particularly their gradual merging into the cultural, social and political life of their fellow Canadians, and their eventual contribution to Canadian culture as a whole. The poem is a magnificent hymn of praise to Canada for the benefits it afforded to the Ukrainian element and for the opportunities enabling these people to all to their well-being as well as to that of other ethnic groups in whose midst they live.

There follows an extensive poetic canvas which the poet considers a "symphony" in itself, it being a compendium of the history of Ukraine chronicled from the haze of its prehistory to the present period. The final canto of this poem is of particular interest to us, as in it the poet breaks out in wrath against the world leaders who, after the First World War, by their short-sightedness, created the conditions, and sowed the seeds, of the present chaos. Especially is he hard on those who, even as they envisage the approaching danger, still cling to the complacent "Apres moi le deluge."

To me the final section of the collection is, philosophically, the most shortest. In it, as he surveys the present scene, and casts his eye into the future, Mr. Mandryka reveals himself as an optimistic pessimist, if such a term is admissible. For as he foresees ruin and destruction, he is convinced that the Power which by its rigid law rules the atoms inside and outside man, will, in the end, not allow the creature to destroy the creation. Even if the holocaust came, humanity would survive, and revive to a new life of beauty, brotherhood and justice.

Mr. Mandryka is not by any means against scientific achievements which are now rapidly and miraculously transforming the world as with the wave of a magic wand; but he does put science, together with its "learned moles," in its place, and does not exalt it above the spiritual power of man which alone can preserve life from the destructive might of those who believe that man's greatness is conditioned only by electrons and by the ability to manipulate and detonate nuclear devices.

M. I. Mandryka is one of the foremost Ukrainian contemporary poets. It is to be hoped that one day the essential portion of his

literary output will be translated into English to allow his ideas and ideals a greater scope among a wider audience. Certainly he is worthy of consideration and attention by all those who, although now in the minority, still maintain the predominance of the spirit ovre matter.

"Free Press", 23.XII.61; "Svoboda", 18.VIII.61.

„СИМФОНІЯ ВІКІВ”

М. І. Мандрика: „СИМФОНІЯ ВІКІВ”. Поеми і Лірика. Том III. Вінніпег, 1961.

Останній том поезій М. І. Мандрики, під назвою „Симфонія віків” є антологією його ліричних, епічних та філософічних поезій, як разом і антологією його власного життя. Тут, через призму його фізичного й духового досвіду, — минуле, сучасне й майбутнє, як він його уявляє собі, представляється в різноманітних формах і стилях і подається сприйнятливій свідомості читача, який шукає змислу життя в тому наявному хаосі подій та ідей, що атакують його в цей вік катаклізму і потрясень.

Цей том притягає увагу ще й тим, що він показує особисту еволюцію поетової творчості в її різноманітності поетичних тем, починаючи від чуттєвої любовності і досягаючи вершин, чи глибин філософського мислення, яке часом межує з пророцтвом. В цьому останньому його Муза досягає майже завершення зрілості.

„Симфонія” складається з п'ятох „рухів”, які у своєму розвитку стають фактично великими полотнами, що на них мистець малює свої образи, ідеї та ідеали так, як він все те бачить своїм внутрішнім оком. Допомогає сприятливому прийманню їх читачем особливо легкість Мандрикової версифікації і той спосіб, в якому поданий самий твір, спосіб, який можна назвати есенцією мистецької простоти. В цьому є одна з захоплюючих характеристик автора.

На першому „полотні” виступає Мазепа, визволений з тих романтичних сітей, в які цей великий гетьман був ув'язнений Байроном та іншими поетами тієї самої літературної школи, як також звільнений від несправедливого осуду російського поета Пушкіна, який представив цього козацького провідника з ворожого царського погляду, як „зрадника”. Можуть сказати, що й Мандрика представив його з своєї точки погляду та в атмосфері свого ентузіазму щодо теми, однак у його образі Мазепа виступає бодай як жива людина, керована політичним реалізмом тих обставин часу, що виникали з національної ситуації.

Другий „рух” („Яблуневий Цвіт”) можна просто розглядати, як граціозний мінуєт, наповнений мотивами кохання, якими Мандрика

інтригує читача, відкриваючи всю свою душу, і ніби спиняючи хід часу на схилі літ силою любови.

Дуже шкода, що наступна поема „Канада” ще не перекладена на англійську мову, бо це справжній пам’ятник признання його прибраній країні, особливо Західній Канаді, хліборобському характерові якої він приділив багато місця в перевагу над іншими аспектами канадійського життя в цілому. У великій мірі поема є збірним образом бажань і надій раннях українців поселенців-хліборобів, їх сталий поступ до своїх цілей, зокрема — їх ступневе включення в культурне, суспільне й політичне життя канадійського суспільства в цілому, і їх позитивну вкладку в канадійську культуру взагалі. Поема є величним гимном признання Канаді за все добре, що вона дала українському елементові і за нагоди, які вона дала цим людям поліпшити свій добробут і разом з тим добробут інших національних груп, серед яких вони живуть.

Дальше йде широке поетичне „полотно”, яке поет розглядає як „Симфонію” в самім собі. Це есенція історії України, починаючи від туману праісторії до сучасности. Заключна пісня цієї історії має спеціальну цікавість для нас — в ній поет вибухає гнівом проти провідників світу, які після першої світової війни, своєю близькозорістю, створили умови і посіяли насіння для хаосу сучасности. Особливо він б’є по тих, хто передбачував наступ лиха, але дбав лише про сьогодні за висловом: „Після мене хай буде, що буде”.

На мою думку останній розділ збірки, з філософічного погляду, найбільш значенний хоч і найкоротший. В ньому М. І. Мандрика, розглядаючи сучасне і кидаючи оком в будучність, виявляє себе оптимістичним песимістом, як що можна вжити такого вислову. Передбачаючи руїну й нищення, він все ж переконаний, що Найвища Сила, яка незмінним законом керує атомами поза людиною і в людині, не дасть в остаточному висліді, щоб твір знищив саму Творчість. Навіть коли світова пожежа вибухне, людство не загине, а відродиться для нового життя краси, братерства й справедливости.

М. І. Мандрика ні в якій мірі проти наукових досягнень, які так скоро й дивовижно трансформують світ, ніби рухом палички. Але він ставить науку, разом з „ученими кротами” в їх належне місце, не підносячи їх поверх моральної, духової сили людини, яка одиноко здібна зберегти життя від деструктивної сили тих, хто вірить, що лише орудування електронами та здібністю детонування нуклеарних споруджень дасть велич людині.

М. І. Мандрика є одним з чільних українських поетів сучасности. Треба надіятися, що визначна частина його літературної творчости буде перекладена на англійську мову, щоб його ідеї та ідеали знайшли найбільше поширення. Бо справді він заслуговує на студії та

пильну увагу всіх тих, хто, хоч і є меншістю, все ще віддають перевагу Духові над Матерією.

Д-р К. Г. Андрусишин,
професор Саскачеванського університету.
„Новий Шлях”, 4. VIII. 1962.

ПРОФ. ВАТСОН КІРКОННЕЛ

про „Симфонію Віків”

Третім великим томом своїх зібраних поезій, „СИМФОНІЄЮ ВІКІВ”, д-р М. І. Мандрика з Вінніпегу піднімається до рівня визначних поетів українського походження. Маючи 75 років, він став ветераном і поетом дозрілого таланту. Деякі частини згаданого тому вийшли в світ раніше і ввійшли в цей щорічний огляд, особливо епічна реґабілітація гетьмана Мазепи. Інша частина з’явилася в 1961 р. як окрема книжка — під назвою „КАНАДА”. Це красномовний поклін прибраній батьківщині, де поет подає огляд українського розвою в цій країні і робить влучний аналіз політичних помилок світу, серед яких Канада відіграла свою ризиковну роль. Один розділ, під назвою „Край Свободи”, починається так. (Далі автор подає переклад на англійську мову частину 2 поеми, яка починається строфою:

Он Ніягара, світу-диво,
Шумить і пінить водопад...
Канадо, будь мені щаслива!
Уже не вернуса назад.

„Північне сяйво”, т. II, 1965 р.

ПОЕМА М. І. МАНДРИКИ „МАЗЕПА”

(Передмова до поеми проф. Яр. Рудницького)

„Мазепинський рік” 1959 відзначено в країнах вільного світу низкою академій, концертів, доповідей, вистав, заяв, радіоавдіцій, що прогомоніли для історії майже безслідно. Крім хвилевого „піднесення духа” вони не дали ніяких тривких наслідків ані щодо культу Мазепи, ані щодо прослідження його життя й творчості, чи „Мазепинської доби” в історії України взагалі. Всю ефемеридність українських акцій у цьому напрямку в 1959 році врятували й до певної міри реґабілізували українські науковці на еміґрації та письменники. Отак появилася цінна студія проф. О. Оглоблина „Гетьман Іван Мазепа та його доба (ЗНТШ 170, 1960), розвідка проф. К. Біди „Союз гетьмана Мазепи зі шведами” (Вінніпег 1959) та декілька статей із мазепознав-

ства.¹ Видавництво „Говерля” випустило передрук „Творів” Івана Мазепи (Нью Йорк 1959), а деякі журнали вмістили статті на цю тему. На літературному полі треба відмітити крім рукописних інсценізацій фрагментів із життя Мазепи (Нью Йорк, Вінніпег) появу нового високоякісного перекладу поеми Дж. Г. Байрона „Мазепа” (Детройт 1959) та твору П. Савчука „Гетьман Мазепа — історична поема” (Нью Йорк 1959). Коли до цього додати ювілейний передрук трилогії Богдана Лепкого „Мазепа” в-вом М. Денисюка (Шікаго 1959), то цим прибіжно вичерпується імміграційна мазепіана з 1959 року.

На річній конвенції Американської Асоціації Вчителів Слов'янських та Східно-європейських Мов (AATSEEL) у Шікаго в грудні 1959 р., д-р Дж. Повлс із Цінциннаті мав цікаву доповідь про „Історизм Полтави А. С. Пушкіна”. У висновках він ствердив, що бувають в історії випадки сильнішого діяння на людську ментальність літературних творів, від історичної правди. До таких творів належить Пушкінова „Полтава”, і єдина рада на це — поставити щось рівноцінне, однакове мистецьке, але сперте на історичну правду. Тільки тоді можна протидіяти легендам і видумкам, що — зокрема в випадку Мазепи — стали популярні не тільки в Україні, чи Росії, але й у цілому світі.

Ще не цілком прогомоніли теоретичні міркування одного з наших молодих учених, коли в січні 1960 року, немов свіжий відгомін кинених на закінчення Мазепинського року думок, поет і критик М. І. Мандрика взявся увіковічнити постать Мазепи в такому світлі, в якому передала нам справжня непідфальшована історія. Свідомий свого завдання й глибоко переживаючи кривду, нанесену пам'яті великого Гетьмана великодержавними поетами в роді Пушкіна, чи царсько-православними попами, він мужньо протиставить свою поему їхнім посяганням на стару козацьку славу:

Ганьбив тебе поет „кафтанний”,
Віки кляли тебе попи, —
Я ж восхваляю тебе, Гетьмане,
Хоч на похвали я скупий... —

пише автор у пролозі до своєї поеми.

І справді автор намагається „восхвалити” Мазепу, себто представити його в позитивному світлі, змалювати його справжню духову

¹ Тут треба окремо відмітити такі статті: V. Rich “Two poems of Hetman Ivan Mazepa”, *Ukrainian Review* VI (London 1959) 46—7; C. A. Manning “Mazepa in English Literature”, *Ukrainian Quarterly* XV (New York 1959, 133—44). J. B. Rudnyckij “The Slavic Suffix -ep”, *Canadian Slavonic Papers* IV (Toronto 1959, 115—20 про назву „Мазепа”), T. Mackiw *Mazepa in the light of contemporary English and American courses*. (N. Y. 1959), та інші.

сильветку, воскресити з сірої давнини всі прагнення великого політика, культурника й стратега, „відбронзувати” для сучасности справжні непідфальшовані прикмети його духа.

В поемі Мандрики знаходить читач два основні способи в зображенні постаті Мазепи — негативний і позитивний. У першому випадку поет заперечує легенди, що їх витворила фантазія, чи злоба віків. Отак він переконливо заперечує видумку про прив’язання молодого Мазепи до спини коня, видумку, що обійшла увесь світ і зробила незаслужено з Мазепи тип романтичного шукача любовних пригод:

Здивований читач питає:
Де ж той Мазепин дикий кінь,
Що десь степами пролітає
Вже кілька людських поколінь?
На нім Мазепа у знемозі
Нагий прив’язаний, як сніп...
І раптом, як у чуді Божім...

.....
Був знятий з мертвого коня
Десь в Україні козаками.
Та треба крихітку знання,
Щоб зміряти земні простори,
Від стін Варшави до Дніпра,
Через ліси, степи і гори,
Щоб байка про коня зійшла
У небуття...

Тією методою заперечення автор спростовує деякі інші неісторичні видумки про Мазепу. Отак напр. у випадку гетьмана Самойловича:

І сталося: ніби нежданно
Старшинський вибух заговорі,
і Самойлович у кайданах
Через Москву пішов в Сибір.
Не був Мазепа в тім повинний,
Не зрадив гетьмана, мовчав,
Та не перечив він старшині,
Свої думки про себе мав...

До негативної методи належатимуть у поемі місця, що висвітлюють Мазепині політично-стратегічні, чи особисто-інтимні моменти, досі з’ясовані в від’ємному світлі. Тут треба з признанням для поета видвинути два факти, визначні своєю новістю й оригінальністю. Маючи постать Карла XII й його загонів в Україні, Мандрика підкреслює з усім реалізмом легкодущність шведського короля й хижацький характер його кампанії.

О Карле! Ти звернув з дороги,
Не другом — ворогом вступив
На наші землі, й перемог
Щасливий час занапастив...
Ти йшов непроханий, незваний,
Свавільством збройної руки,
То ж не могли співать „Осанна!”
Тобі назустріч козаки.
„Війна годується війною!”
Палив ти села, гнав людей
І брав нещадною рукою
Хліб з рота у малих дітей...

Карло XII у нього „хлоп'я зарозуміле й горде”, що хоче слави й перемог „на нашій крові і кістках”.

Автор ставиться теж з великими застереженнями до особи царя. Петро I, названий пізнішими російськими істориками „Великим”, у Мандрики справді „великий” — але... хижак і злодій. Він (зрештою згідно з історичною правдою) зображує його, як людину честолюбну, жорстоку, віроломну й підлу:

Чуй Петре! Ти в чужій господі,
Береш добро ти не своє...
Ти грабіжник з дороги, злодій...
Ти подивися, що ти є!
Тебе десь прокленуть Великим
Твої пірати і раби,
Та злодієм ти звіроликим
Залишишся в літах доби!!

Рівнобіжно з негачією в Мандрики йде афірмація — позитивне, додатне зображення потатей і подій. Мазепа в нього насій державницьких і національних ідеалів українського народу. В ньому сплелись в одне і традиційна народня мудрість, і вроджена інтелігенція і набута освіта й оглада західньо-європейського типу. Опинившись кількакратно в обличчі зради „союзника” Петра, головнo у випадку козаків, засланих на канальські роботи, і інших, він пізнав, що Петро тільки прикривається приязню, а в дійсності висмоктує найкращі сили з України. Й ось у його душі родиться плян відплати. Навчений досвідом і історією, Мазепа не шукає нових союзників ані серед поляків, ані турків, ані молдаван. Єдиний природний союзник для нього — ворог Петра, далекий сусід із-за моря, шведський король. В душі Мазепа клюється плян — використати політично-стратегічну констеляцію для перемоги над ворогом України ч. 1. Це велика ціль і до неї прямує гетьман, посвячуючи справи й людей, що часом дуже близькі серцю й душі. Мазепа в поемі Мандрики — людина великих чеснот

і глибокого політичного розуму, що вміє повсякчасно відрізнити речі малі від великих й посвятити менше важливі справи для більш важливих і вирішальних:

Та інші пляни у гетьмана —
В його державницьких думках:
З'єднують всі землі України
За правим берегом Дніпра
І в слушну, добрую годину
Прогнать зрадливого Петра.

В ім'я великої справи він жертвує своїх найближчих:

Коли в час Петрика повстання
Матвій Мандрика голос взяв
І за московське братання
Мазепі гірко докоряв, —
Мазепа сотника Петрові
Віддав на страту, на загин —
Ціною жертвенної крові
Зберіг себе на дальший чин.

Те саме з Палієм:

Грішний я!
Віддам Ваалові Петрові
У жертву друга Палія!
І Ти, о Боже, охорониш
Його від кривди і біди,
А нам, о Господи, поможеш...
Молю, на поміч нам прийди!
Дай визволить наш люд хрещений,
Дай визволить наш рідний край!

Те саме з Кочубеем і Іскрою. Як державний муж, як політик і дипломат, Мазепа мав перед очима велику ціль і для неї приносив у жертву менші справи. І коли автор кінчає свою поему значущим ствердженням, що

Мазепа духом переміг,

то це ствердження випливає чітко з усієї поеми, воно є логічне заключення-висновок усіх попередніх розділів, в яких змальовано постать гетьмана.

Композиційно поема Мандрики здійснюється на канві особистої історії Мазепи та на подіях його часу. Все пов'язане хронологічно головною постаттю гетьмана й немов крізь його призму бачимо Дорошенка, Петра, Кочубея, Мотрю, Карла й інші другорядні постаті.

Являючись як би відповіддю Пушкіну, Мандричина поема в віршово-стилістичній формі в дечому нагадує Пушкінову „Полтаву”. Найсамперед епічний ямб, вміло використаний для малювання постатей і подій. В дальшому подибуємо поетично-стилістичні прийоми, як описи подій, звернення до читача, чи поодиноких постатей, чи врешті прямі відповіді поета — поетові:

І де ж Мазепа-лиходій?
Куди Іуда зник від страху?
Чом зрадник той не ліг на плаху;

.....
Що залишилось від мужів,
Потужних міццю почуттів?
Те покоління проминуло —
По ньому зник кривавий слід.

.....
...Дарма хтось в горах пилу
Шукав би гетьманську могилу:
Хто зна, де прах його лежить;
Лише в урочистій святині
На рік один раз і понині
Собор в анафемі гремить.

(Пушкін)*

і відповідь цьому Пушкіновому закінченню „Полтави”:

Що скажеш ти нащадку милий
За двісті чи за триста літ?
Чи буде суд твій справедливий?
Чу будеш вільний, як той світ
Своїми думами й собою?
Чи будеш чути ти ще гніт
Руки зрадливої чужої?!
Як будеш вільний в Україні,
В державі Радости й Добра,
Ти будеш честить, як святиню,
Мазепи пам'ять і діла.
Якже ж ти будеш ще терпіти
Чуже пановання і гніт,
То буде, як зоря, горіти
Тобі Мазепин заповіт.

(Мандрика)

* Переклад О. Голованівського.

Не вважаючи на деякі чисто формальні подібності з Пушкіном, поема Мандрики — це сміливе, нове слово в українській і світовій мазепіані. Своїм ідейним насиченням і патріотичним, шляхетним спрямуванням, своїми мистецько-стилістичними засобами, глибинню думки й красою слова вона вибивається на одне з перших місць у літературі про Мазепу й може сміливо стояти поруч подібних тематичних творів Байрона, Пушкіна й інших.

Яр. Рудницький

THE POEM OF CANADA

By W. T. ZYLA

Canada: (A poem in Ukrainian) By M. I. Mandryka, Winnipeg, 1961.

Ukrainian Canadian literature has been recently enriched by *Canada*, a new poem by M. I. Mandryka. This poem, consistent with other works by Mandryka, illustrates best his rich imagination and artistry as a poet. *Canada* brings to the fore deep thoughts and feelings, as well as melodious and rythmical verse. The poet dominates the aesthetic form and diction which shapes his ideas and forms his creative material. His literary form and spirit add much to the essence of poetry so necessary to creative work allied to fine literature.

Mandryka's poem is presented in an epic style in which the events of the past are projected through narrative verse and descriptive passages joined by a flowing, consistent rhyme scheme. But the style is not overly formal, and lyrical thought, penetrated with emotion, imply a musical setting.

"*Canada*" is not a simple poem; it involves complex moods and reflections agreeable to the poet's ability, as brought up in the introduction by Prof. J. B. Rudnyckyj. The labor which produced *Canada* has resulted in the most representative and the most mature work in Mandryka's time.

The whole poem consists of a number of component parts which present a picture of Canada from sea to sea: "From Maggellan Straits," "Soil of Saskatoon", "Alberta", "Friends and Acquaintances" and others. Every component is harmonious to the total effect of the poem which surprises the reader with its unbridled honesty, its devotion and love of Canada. Thirty-three years of Mandryka's stay in this country are motivated and well depicted in the undertaking and the resolution of this important work.

Freedom is the key motive of the poem. Thus, on his arrival in Canada, the poet is struck by the dominating element of freedom re-instated through his countrymen from the old world to the new. The poet's lines ring in our ears:

In Canada,
Where freedom, freedom flourished everywhere
The rich abundance and variety
Of single nations, single liberty,
They saw the flowering of a free Ukraine
Delayed in time, in place, in history.

From the environment of truth and light,
Purging, as in a fire of blasphemy
The ancient wrong, the ancient enemy,
Ukraine resolved her struggle and her dream.

So they went the dark road of their lives
In pure enchantment, fixing on their sight
A holy vision holding always bright
The old world image cradled in their hearts;
Radiant with that dream, that flowering
Rising the common soil of freedom, free
In her name and her identity.

However, the essence and the core of Canada are symbolized by the bells of Winnipeg. Here, again, the strength of poetic impression is increased the poet's sensitivity and perception reflecting 20th century Canada in which we live and work:

The old cathedral city, Winnipeg,
Peals the first bells for her first-born sons
Of France.

Far flung across the land, the rhyme
Of Ukrainian bells catch up the lyrics rhythm of her chime;
And one by one the faithful order swells
With the rhythmic order of those bells:
Somewhere at worship in a Scottish kirk,
An Irish chapel or a German pew,
Or to his synagogue the praying Jew...

Ring the bells honey-sweet. And loud
Ring bells! Let every man of God
Build his church and make his presence here
Not as a stranger; And on holy days
Observe this holy land and give it praise.
Ring the bells, Yukon to Halifax,
The hand, the spirit never soft or lax
Ringing the bells, the watch of Canada.

The strength of the poem is not in its portrayal of Canadian geographic locations, but rather, in the psychological meditations of the poet, analyzing and justifying feelings aroused by these locations. The poet is deeply thankful to a Canada existing in freedom and prosperity; his work, therefore, can be regarded as an invigorating, profound study of Canadian life.

Without a doubt Mandryka's poem presents a new approach to the Canadian cultural mosaic. It is the closest and the finest expression in the poetical form of the ethnic feeling directed with new vigor and passion. The striking parallel in the historical events, the fate of the past and the future derived from the poet's experience, reveal the harmony of Canadian life and the honest struggle for order through effort. The poem *Canada* leaves us with a sense of quiet strength, steadfastness and purpose.

The quoted stanzas are translated by Myra Lazechko Haas who prepared a full translation of the entire poem, which is not yet published, however.

Canada is dedicated to Professor Watson Kirkconnell, whom the author addresses as a "devoted advocate of human freedom and dignity".

"*Svoboda*" 24.VI.61

По українськи надруковано в „Свободі”,
15. VIII. 61 й „Хліборобі” 11. II. 62.
(Curitiba. Brasil)

СИМФОНІЯ ВІКІВ

Це заголовок вже третьої великої збірки поем і лірики д-ра М. І. Мандрики, що уважливо держить руку на живчику українського життя й живо реагує на всі живіші удари того живчика.

На святкування Мазепинських Роковин поет відгукнувся своєю великою поемою „Мазепа”. На 70-ліття поселення українців в Канаді він відгукнувся поемою „Канада”. Атмосфера приготувань до Шевченківських святкувань мабуть підштовхнула його уяву обняти загальним поглядом історію України від найдавніших часів до найновіших. Плодом тієї мандрівки в минуле й сучасне є поема „Повість временних і невременних літ” („Симфонія України”).

Починається вона заспівом, що дає нам подих вічності, а „Прелюдія” до поеми дає мініатюрний образ передісторичних, праукраїнських часів.

В першій частині поеми змальована княжа доба. Це гарна, суцільна і заокруглена частина. В ній находимо, між іншим, такі чотири рядки, в яких майстерно схоплена ця правда, що прийнявши християнство, стара Русь-Україна зберегла багато своїх старовинних традицій. Ці шедеврні рядки такі:

„З людьми хрестилися русалки й мавки,
І всі духи у водах і полях,
Весь Пантеон, гагілки, співи, танки,
На радість людям, на чернечий страх”.

Теж заокруглена і сильна є друга частина під наголовком „Татари”, в якій змальована трагедія упадку Києва і княжої України Руси на цілих 200 літ. Вона кінчиться такими рядками:

„Ніхто не встане і не прийде,
Лише в печерах над Дніпром
Із підземелля може вийде
Монах печерний, і пером
На брилах древніх книг запише
Останніх днів жакливий звіг;
Закриє книгу... Впаде тиша
І тьма на двісті літ”.

Третя частина має заголовок „Відродження”. В ній змальована козаччина й виступ на історичну арену велитенської постаті Шевченка.

Четверта частина має заголовок „Воскресення”. В ній оспівана визвольна боротьба України в 1917-20 роках.

В п'ятій частині під наголовком „Царство звіра” змальована трагедія сучасної України під пануванням большевиків.

В закінченні п'ятої частини через стенографічний поспіх не виступає чітко і ясно роля України в знищенні гітлерівської потвори.

Ці останні частини, хоч мають дуже сильні фрагменти, не є вже такі суцільні і заокруглені як попередні. Вони неначе заскоро прийшли на світ, не виношені в душі поета. Добре було б, якби поет ще колись повернувся до їх опрацювання і ошліфування, бо задум його поеми величавий і плян конструкції поеми монументальний.

Ідейно поема видержана в самостійницькому дусі і пронизана палким українським патріотизмом і вірою в краще майбутнє України. Це знайшло свій вислів у фіналі поеми і епілозі до неї.

Поема написана гарним і різноманітним віршем і читається легко, вона зворушує серце й запалює уяву.

С. В(олинець)

„Український Голос”, 25. X. 61.

ПОЕМА М. І. МАНДРИКИ „КАНАДА”

Розлогі простори Канади були здавна тереном експансії її різних етнічних груп: французів, британців, голландців, німців і ін. У сімдесятих роках 19-го сторіччя — разом з першими назвами з України, в

роді „Хортиця” — поселився на проміжжі Манітоби й Саскачевану перший відомий у Канаді українець — Коцур, а за ним прийшла черга на Єлиняка й Пилипівського в 1890-тих роках, а там — масової іміграції на переломі століть, що з різними фазами й інтенсивністю триває до сьогодні.

Український народ, поселяючись у Канаді, привозив із собою не тільки тверді загартовані руки до праці, але й великі культурні цінності — традиції стародавнього життя-буття. Це стосується однаково матеріальної, як і соціальної, як врешті й духової культури. В цій останній ділянці окремої уваги заслуговує поетична творчість українських поселенців, так народна словесність (фолкльор), як і література.

Побіч спогадів про „Старий край”, побіч плекання старих переказів, оповідань, пісенного багатства, побіч зберігання старої народної мудрости, замкнутої в приповідках і приказках, творчий дух українських поселенців сягав по нові теми й нові лаври. Канада, її розлогі степи й небо, що так нагадувало українське, були з самого початку предметом уваги багатьох творчих умів. Співалися пісні про Канаду, поставали нові приповідки, творилися перекази, описи природи, піонерські спогади тощо. На цій фолкльорній основі і зародилася українсько-канадська література, що дала цілу низку імен та вийшла далеко поза вузькі межі своєї початкової основи — фолкльору.

Одне з передових місць в українсько-канадійській літературі займає д-р М. І. Мандрика. Як потомок старого козацького роду, якому справді „нема переводу”, він наполегливо працює над канадською тематикою й перетоплює її в своєму творчому горнилі. Побіч деяких канадських мотивів у попередніх своїх збірках, із яких на окрему увагу заслуговує вірш „Канада” в збірці „Золота осінь” (1958), в оцій поемі „Канада” він дає широкий образ нової прибраної батьківщини. Читач знаходить тут усе: і географію Канади „від моря до моря”, і її історію, і індіан, і французів, і британців, і українців, і інших поселенців, включно з новим „Тель Авівом”; відображено тут українське життя від самих його початків у Канаді, згадано визначних піонерів і діячів, наших співгромадян-прихильників, — одним словом усе, чим жила й живе „канадська Україна”, як її називали ще й початках 20-го сторіччя.

Усе це передав Мандрика в поетичній формі, легким віршем, епічним стилем з ліричними дигресіями, цікавими порівняннями й смішливими новотворами. Композиційно він вбрав свою поему в форму поетичного репортажу з мандрівки по одиноких осередках українського поселення в цій країні. Спеціальну увагу присвятив він Вінніпегові, як столиці канадійських українців і як містові, в якому прожив багато років.

З ідейного погляду поема висловлює признання Канаді — країні волі й добробуту за те, що вона широко відкрила українським посе-

ленням свої рамена й стала новим П'ємонтом українського вільного життя. Чесною працею українських селян-хліборобів, самовідданим зусиллям пізніших генерацій в найрізніших ділянках загально-канадського життя, українські поселенці не тільки здобули собі нове прибіжище для збереження й розбудови українського національного життя, але й причинилися до загального росту й добробуту країни. В цьому їхня велика місія, зокрема в західньо-центральної Канаді й у цьому запорука світлого майбутнього української спільноти в цій країні.

В цілому твір Мандрики — визначне досягнення в ділянці української канадіяни, цінний подарунок канадській культурі напередодні столітнього ювілею країни і гідний вклад українського духа в культурну мозаїку Канади.

Яр. Рудницький

„Свобода“, 14. III. 61. „Поступ“, III. 61.

ДУХОВИЙ ПАМ'ЯТНИК МАЗЕПИ

На закінчення Мазепинських святкувань, неначе величній кінцевий акорд тих святкувань появилася велика поема, присвячена звеличчю гетьмана Івана Мазепи, того великого українського державного мужа і невмірущего національного героя. Автором поеми є відомий українсько-канадський поет М. І. Мандрика. Абстрагуючи від її ідейного змісту, поема має монументальні розміри. На неї крім прологу і епілогу складається 30 глав, з яких кожна має свою назву і присвячена різним етапам життя і діяльності великого гетьмана. На поему складається враз з прологом і епілогом 1,909 рядків. Це вже розміри великої епопеї. Про зміст поеми хай зорієнтують її глави. Ось вони:

Мазепа в Україні; У Дорошенка; Руїна; Мазепа в дорозі до хана; У Самойловича; В Москві; Упадок Дорошенка; Мазепа - гетьман; Гетьман в Москві; Мати Магдалина; Гетьманство; Бунт у Москві; Петро змінився; Козаки на каналських роботах; Похід на Правобережжя; Мазепа — Кочубей, Гетьман і Мотря; Мотря у Гетьмана; Бунт на Дону; Карл і Петро; Зрада Кочубея і Іскри; Мазепа проти Петра; Маніфест Мазепи; Наступ Шведів; У Глухові; Погром в Батурині; Мазепа в Батурині; Шведчина; Полтава.

Отож маємо перед собою велике літературне полотно, а враз з тим небуденну літературну подію. Цікаво, що досі ні один з наших великих поетів не брався до того полотна і що зробив це власне М. І. Мандрика, можна собі це пояснити навіть до певної міри ірраціонально. Це неначе в особі М. І. Мандрики старе козацтво (М. І. Мандрика безсумнівно в простій лінії виводить свій рід від українських

козаків) складає свій глибокий поклін перед козацьким гетьманом, боронить його честь перед тими, що намагаються цю честь осквернити, і власне це козацтво в роковини його смерті і бою під Полтавою ставить йому великий духовий пам'ятник.

Залишаємо літературну оцінку поеми М. І. Мандрики критикам і літературознавцям. Один з них, проф. Я. Рудницький, у передньому слові до тієї поеми пише:

„Не вважаючи на деякі чисто формальні подібності з Пушкіном, поема Мандрики — це сміливе, нове слово в українській і світовій мазепіані. Своїм ідейним насиченням і патріотичним, шляхетним спрямуванням, своїми мистецько-стилістичними засобами глибокої думки й красою слова вона вибивається на одне з перших місць у літературі про Мазепу й може сміливо стояти поруч подібних тематично творів Байрона, Пушкіна й інших”.

З позиції читача ми можемо лише висловити велику радість, що в кінці з'явилась велика й гідна поема про Мазепу з дуже цінним ідейним насиченням та шляхетним спрямуванням, і можна надіятись, що ця поема наблизить духово її читачів до шляхетної постаті великого українського гетьмана-патріота і пригадуватиме нам його заповіт. Про це сам автор в кінцевих словах епілогу до поеми говорить так:

„Що скажеш ти, нащадку милий,
За двісті чи за триста літ?
Чи буде суд твій справедливий?
Чи будеш вільний, як той світ
Своїми думками й собою?
Чи будеш чути ти ще гніт
Руки зрадливої чужої?
Як будеш вільний в Україні,
В Державі Радости й Добра,
Ти будеш честить, як святиню,
Мазепи пам'ять і діла.
Як же ж ти будеш ще терпіти
Чуже пановання і гніт,
То буде, як зоря, горіти
Тобі Мазепи заповіт.

Книжка друкувалась в друкарні Видавничої Співки „Тризуб” і має гарне графічне оформлення. Її обкладинку прикрашує фото, що представляє частину скульптури Богдана Мухина „Слава”, що є неначе символом мазепинської доби. Книжка має 87 сторінок, з чого близько 4 сторінки різних, дуже потрібних і дуже цінних пояснень до тексту. Ціна книжки \$2.00, отже дуже приступна для читачів. Ця книжка повинна знайтися на полиці домашньої бібліотеки кожної патріотичної української родини і кожної української бібліотеки. Це дуже цінна

лектура головно для старшої української молоді, бо вона дасть їй так дуже потрібне для неї патріотичне і шляхетне спрямування.

С. В(олинець).

„У. Г.”, 7. IX. 60.

MAZEPA, HETMAN OF UKRAINE

By W. T. ZYLA

MAZEPA; A Historical Poem in Ukrainian: By Mykyta I. Mandryka, 88 pp., Trident Press Winnipeg.

In 1959 the Ukrainians in the free world, especially those living in Canada and in U.S.A, commemorated the two hundred fiftieth anniversary of the battle of Poltava, fought on July 9, 1709. Since this battle was one of the decisive battles in Eastern Europe, for it changed the fate of half the European continent, much and deserved attention was given to the occasion. An attempt was made to bring to the consciousness of the Western world the importance of the work of the Ukrainian hetman, Ivan Mazepa, and of the battle of Poltava. The victory of Peter I over Charles XII of Sweden and Ivan Mazepa of Ukraine brought into being the Russian Empire and foreshadowed the menace which today is confronting the entire world.

The story of Mazepa became attractive to the writers of the Romantic period and they showed some interest and appreciation in the Poltava battle as well as in the role of Mazepa. Their information was for the most part taken from the memoirs of Jan Pasek, a Pole and personal enemy of Mazepa, who related a tale of Mazepa's ride on an untamed horse. This story appealed to the French writer, Victor Hugo, and also to Lord Byron. They added details of their own. Besides this, there also existed a Russian version of Mazepa's story which was perpetuated in A. S. Pushkin's "Poltava." According to this version, Mazepa was a contemptible traitor. Thus, the picture of Mazepa was hopelessly distorted; in literature it was treated according to the Pasek-Byron-Pushkin version, in history according to the Russian accounts which had falsified completely all references to the real Mazepa and his political, educational and philanthropic work.

In recent decades objective scholars have added many new historical references to the account of Mazepa and Poltava. They recreated the historical atmosphere and thinking of that period, showing the personality of Mazepa and the battle of Poltava as crucial factors in historical and literary re-evaluation. It is in this spirit that M. I. Mandryka has written the epic, "Mazepa." He has taken the opportunity provided by the anniversary and revealed Mazepa

in Ukrainian Canadian literature in the true light of this time. He shows Mazepa as an educated and enlightened statesman who vigorously opposed the autocratic Russian rule, which suppressed all Ukrainian aspirations and human rights.

The poet uses two methods in revealing the personality and character of Mazepa, which are brought out in the introduction by Prof. J. B. Rudnyckyj. First, he negates the legends of Pasek-Byron and the Pushkin interpretation. Secondly, he tries to re-establish Mazepa by portraying him in his real spiritual silhouette, his deep political aspirations and human characteristics. His Mazepa is a personality who played a major role in the political game between Peter I and Charles XII.

In the prologue, M. I. Mandryka, realizing the importance of historical truth, condemns Pushkin's misinterpretations: Pushkin had tried to diminish the hetman and Ukrainian role at the battle of Poltava. In an impassioned and eloquent stanza Mr. Mandryka writes (as translated by Mrs. Myra Lazechko-Hass):

A poet of the Czar brought you to shame
A clergy dammed you for eternity.
No lavish in my praise, I praise your name.
I reconcile your quarrel with history.
For I would match your infamous command
With the mace and sceptre of your righteous hand,
I would break the curse and wipe the stain
To resurrect the story of your brilliant reign.

In portraying Peter I. Mandryka in his version, which is close to historical truth, shows the Russian czar as plunderer:

Czar Peter built an empire from the stone
Of cities scourged and plundered and betrayed,
Beneath that stone his spirit lived and died...

Charles XII and his army, according to the poet, were also plunderers. The King himself displayed meanness which contributed to his military and political downfall.

Mazepa, in Mandryka's epic, is a great leader of the Ukrainian state and Ukrainian national aspirations. In his personality is combined the traditional national wisdom with inherent intelligence and all-round Western European education and manners. He lost the battle at Poltava as a result of military and political circumstances, but he was victorious in spirit.

The poet proclaims:

Mazepa built a dream and knew his goal,
Triumphant in the lasting victory of his soul.

Mandryka's composition is entirely based on Mazepa's personal history and on the history of his nation. The epic is the answer to Pushkin's "Poltava" and as such reminds us sometimes of its structure and stylistic elaboration. Mandryka writes in epic iambic which he uses with great skill in describing personalities and historical events. He practices new stylistic approaches, turning often to the reader or to the personalities, or he answers Pushkin directly.

"Mazepa" is a brilliant epic, which deserves an English translation and recognition in Canadian literature.

M. I. Mandryka has to his credit many poetic and scholarly works published in Europe and in Canada. He is a creative poetic mind with wide scope of thought and expression. His "Mazepa" represents the best he has written and places him in the top rank of Ukrainian Canadian poets. This epic offers a partial answer to the problem of Russian history and reveals Ukrainian political vitality. It is a contribution not only to the interests of Ukraine but of Canada and other nations.

"Fr. Press" 29.X.60

"Svoboda" 19.IX.60

ПОЕМА „МАЗЕПА” М. І. МАНДРИКИ

(Критичні завваги)

Невтомний громадський діяч, академік і поет, М. Мандрика, дав останньо українському громадянству свою поему „Мазепа”. Це поема історична, в якій персонажі — більші й малі — всі дійсні. Події в ній розгортаються в хронологічному порядку, — від моменту, коли молодий Мазепа залишив двір польського короля і віддався на службу своєму народові і краю, аж до часу після програного бою під Полтавою, коли старий віком Гетьман Мазепа зійшов зі сцени життя.

В цьому творі автор змалював Гетьмана Мазепу позитивно, знаходячи для нього оправдання в усіх його діях і вчинках. Більше того, він „восхвалив”, виконавши обіцянку в прологу до поеми:

„Я ж восхваляю тебе, Гетьмане,
Хоч на похвали я скупий”.

„Скупість” автора в „похвалах” виявилась у зображенні двох інших Гетьманів — Дорошенка і Самойловича.

Запозичивши чужу легенду, автор питає Гетьмана Дорошенка:

„Чи не оплакуєш, Гетьмане,
Той час, коли ти впав у гнів,

Покинув військо під Ромнами,
І сам, як хлопчик, полетів
У Чигирин жону карати,
Від грішних любощів спасти?"

Якщо Дорошенко і від'їхав, то не кинув війська напризволяще, тільки мусів лишити його під певною командою. А що воєнна фортуна повернулася проти козацького війська, то на те певно були причини воєнно-стратегічного характеру, чи інші непередбачені причини, а не тимчасова відсутність Гетьмана.

Другий Гетьман — Самойлович, у Мандрики „чванько-попович". Вплив, очевидно, з того ж самого джерела.

Такі й подібні версії — це, мабуть, опінія тогочасної опозиції, зафіксована істориками демократичної школи і передана нам для науки і вжитку. Але, як це видно в випадку реабілітованого наукою і самим поетом Гетьмана Мазепи, та опінія не є міродайною.

Взагалі ж, оцінюючи дії Гетьмана Мазепи, Мандрика затримує рідкий у поетів об'єктивізм. Про це найкраще свідчить згадка про якогось сотника Матвія Мандрику. Цей тодішній „революціонер", може навіть предок нашого поета, виступив проти авторитету влади і стратив голову. Автор не бере цього за зле Гетьманові. Коли з державної рації котились великі голови (Кочубей, Іскра), то голови малих ворохобників у рахубу не йшли. Де рубають ліс, там завжди тріски летять.

Щодо побудови поеми „Мазепа", то вона дуже нагадує поему Пушкіна „Полтава".

Проводячи паралелю між обидвома поемами, треба ствердити одну засадничу різницю між ними: з історичної і моральної точки погляду поема Мандрики стоїть на небо вище від Пушкінової „Полтави". Тоді коли Пушкін знехтував історичну правду, „цареславив", за що й кафтана заробив, то Мандрика, не заробляючи нічого (крім байдужості читацької публіки), розбив фікцію брехливого цареславника і став у ряд лицарських поетів. Тоді коли Пушкін, розсіває фікцію про Мазепу, то Мандрика утверджує історичну правду про нашого Гетьмана, очищуючи його ім'я від нікчемних інсинуацій. І Мандрика це робить щиро, з завзяттям переконаного оборонця святої правди.

Коли взяти під увагу мистецьку вартість поеми, то без перебільшення можна сказати, що вона гідна пера найкращого поета. Є в ній багато високомистецьких місць. От хочби коротка молитва ігумені Магдалини, матері Гетьмана Мазепи:

„О Боже, поможи Івану
Святую віру захистить!
Вкраїні, спаленій огнями,
Дай оновитись і спочить!

Почуй мої в сльозах моління,
Благослови мій рідний край
І в час цей тяжкого терпіння,
Нам руку помочі подай”.

В рамках газетної статті неможливо вмістити більше подібних уступів, але й наведеного вистарчає, щоб показати, що поема „Мазепа” — це далеко небуденний твір. Вона сильно, місцями навіть пристрасно, написана. В цю поему автор уложив весь свій великий хист і дужий поетичний талант. І певно тому вона дивне вражіння справляє: чим більше її читаєш, тим більше хочеться читати, і тим сильніша вона здається, а недотягнення зникають з уваги, так наче їх і нема.

Як можна прослідити зі змісту і духу поеми, — це не кон’юнктуральний твір з нагоди „Мазепинського Року”, але вияв, хочби й з тієї нагоди, глибоких, зрілих переконань автора, які довгий час лежали під намулом чужих ідей.

Отже, поема „Мазепа” — це, сказати б, сповідь поета-державника, який, перейшовши болі і страждання чулої душі в пошуках за українською правдою, її нарешті знайшов і передає грядучим поколінням, як свій заповіт.

Йосип Печенюк
„Канадійський Фармер”, 10. VII, 1960.
(скорочено)

Д-р Д. Бучинський

ПОЕТИЧНИЙ ДОРІБОК М. І. МАНДРИКИ

„Я пройшов всі села крізь сльози й мерців,
Я дивитись не міг ні накого.
Од пожеж в моїм серці попів осів
І од жаху спіткалися ноги.
Єремією б стати на руїнах святих —
Та я плакати від жалю не міг!”

Так писав ще в 1918 році, молодий ще тоді наш поет Микита Мандрика. І правда, що поет не став Єремією — грізним пророком, бо від жалю до сьогодні він не може плакати й кидати прокльону, але також правда, що він залишився поетом-ліриком високої класи, поетом-майстром, що носить у своїй душі тугу. Туга Микити Мандрики розпливається головню у двох напрямках: туга за особистим щастям, ми сказали б може за щастям юної весни, яка в нього не вгасла навіть сьогодні. Але це не є туга, пересичена егоїзмом. Ні,

егоїзму в поезії Мандрики не тільки не можна завважити, але навіть дошукуватись. Він людина і здається йому, як такий він навіть має право на нього, чого ніхто не має права заперечити, бо як сказав великий Шевченко — навіть геній хоче бути щасливою людиною. Друга, сильна струя поетового щастя — це щастя, а радше туга за щастям рідного народу, щастя України. Вони так переплетені в поета, що навіть трудно рішатися: котрому дати перевагу. Здається, на основі поетового дорібку, що навіть сам співець тієї туги не міг би відповісти повністю на це питання. І в такому заключенні нема й бути не може щось дивне. Але, коли ми вслухаємось в живі струни поетичної душі Мандрики, то без великих труднощів переконаємося, що душа ця таки наповнена цим, що ми привикли називати добром, красою і гуманністю. Це три великі джерела, що ніколи не можуть творити поетичної порожнечі, якою хворіє сьогодні ціле людство, включно до тих, що хапаються за 'папір', складають поезії, чи може гарніше буде висловитися роблять її, але не творять.

Далекі були життєві шляхи поета, багато страшних бур перекопалося над його головою; в руїнах опинилося особисте щастя, в руїнах знайшлося щастя народу, яким він більше піклувався, як особитим. Але ні над одним, ні над другим поет не ставить хреста. Особисте щастя перейшло у нього в тугу, а за народне змагається він і сьогодні. Може змагання це, зокрема в поезії, аж не таке виразне для людського ока, але оком на поезію не можна дивитися.

Не можна сказати, що Мандрика поет проходить отак собі, залюблений у собі попри наші всенародні нещастя. Вони сильно тривожать його душу, болем і гнівом відбиваються в ній, коли він говорить, не тільки до нас, але також до себе:

„Не діти ви, не лицарів сини!
І дідівської в вас немає чести...
Коли б з могил звелись тепер вони —
Ганьби від вас були б не всілі знести!”

На жалі, тугу, нарікання в нього, якби не було часу. В нього інша, трохи більша тривога, яку можна виповнити тільки глибокою вірою, що так виразно висловлена в кількох поетичних рядках:

„О, Рідна Земле! Прийде Правди суд.
Потужно встанеш силою новою!
Наша ж любов і наш далекий труд
Пройдуть незмінно увесь путь з тобою”.

Це значить, що Мандрика не є мрійник, а реаліст — любов'ю і далеким трудом допомагає Батьківщині з позагоризонтальної чужини і вірить, що від них впадуть вороги, як прах марний, як він висловлюється у візії „Київ”:

„Упаде з тебе осоружний гніт,
Вкраїна встане вільна і щаслива,
І будеш ти, в красі прийрешних літ,
Її столиця — говірка й шумлива”.

Помилково було б думати, що автор залюблений у хатню тишу, що він лиш філософує, втікаючи від бур життя. Протилежне свідчить якраз поетичний дорібок Мандрики. Можна не бачити людини оком фізичним, але можна знати її, як себе самого, і протилежно — можемо їй приглядатися кожного дня і залишитись сліпим. Мандрика — це неспокійний і творчий дух. Він не тільки вміє закликати:

„Творить поеми в вільному надхненні,
Науки плугом рідний ґрунт оріть,
Світильники і дари освященні
Свого народу пильно бережить”,

а щиро признається, що його втомлює застій, мертвецька тиша, безплідне, гречкосійське життя:

„Хочеться грому і шуму вітрів,
Зливних дощів срібнострунних,
Блискавок сяйва — Даждбожих огнів,
Шелесту трав яснорунних.
Гомону лісу і дзвону струмків,
Моря прибоїв в пороги,
Співу пташок і ричання звірів
В пушах, степів перелогах.
Божа симфонія!... Слухати й чути,
Жити в ній серцем горючим!
Пушами див прокладати свій путь,
Духом палать невсипучим!”

Поетичний дорібок Мандрики великий, цінний, приємно читається і щиро промовляє до душі.

Поезія Мандрики ніби не наших часів, ніби не для сьогоднішньої людини, коли її порівнювати з модерною поезією і людиною (одно й друге вдаване), але вона запашна, приємно читається і примушує читача думати, а не розгадувати, як шараду зложені слова. Яка користь з поезії, про яку літературознавець висловлюється: розумію з прочитаного сорок відсотків, але не можу зрозумілого переповісти!

Мадрид, у червні 1962 Р. Б.
„Біблос”, ч. 9(88), 1962, Нью Йорк.

IV

КРИТИКА І РЕЦЕНЗІЇ НА „СОНЦЕЦВІТ”, „ВИНО ЖИТТЯ” І ІНШЕ

М. І. Мандрика: „СОНЦЕЦВІТ”. Поезії. Том IV. Вінніпег, 1965.

Автор цього блискучого скарбу поезії наближується до порогу свого восьмидесятиліття. В такому поважному віці сила творчості, в більшості випадків, підупадає. Але тут цього немає. Муза д-ра М. І. Мандрики виглядає такою молодою, як ніколи, і дає йому надхнення до найбільших висот поетичного досягнення.

Протягом останнього десятиліття він видав кілька томів прекрасних поезій; останній з них називається „СОНЦЕЦВІТ” (по англійськи „Геліантус”) і, на думку цього рецензента, є найбільш видатним з усіх. В ньому він продовжує свою романтичність, пронизану філософськими елементами, яким він надає колір натуралістичними та раціоналістичними тонами.

В цьому томі, між іншим, помічається сильніше, а часами з напруженням, релігійне відчуття, коли поет заглиблюється в розгляд природи навколо нього і робить з того філософські висновки, якими забарвлені багато з його ліричних творів. Свое безпосереднє надхнення він дістає з ближчого оточення, бо, хоч не будучи аскетом, він живе сам в своїй хаті, яка купається, майже утопає в розкішній зелені, оживленій пташками та квітами, серед чого і дух його розцвітає в надхненні.

Але діапазон його творів не обмежується цією ближчою сферою. Його дух вітає далеко й широко в намаганнях досягнути Аврори Бо-реаліс і зоряних просторів поза нею, щоб у тих безмежних просторах відкрити моральні цінності всесвіту.

Пануючою струною поезії Мандрики є оптимізм. Він беззаперечно вірить в доброту природи і, не зважаючи на багато доказів противного, в доброту людини. Одначе, його песимізм проявляється в тому, що хоч як людина старається завоювати космос, її старання є марними; навіть коли людина залетить успішно в небесні простори, вона ніколи не досягне мети, бо людина є земним творінням і їй не дано пересягнути заборонену природою межу в її головолоннім леті в космос. Перефразуючи один уступ з поеми — даремно космонавт, як хробак, замкнутий в оріх, виривається за хмари в своїй крицевій броні... містерія Вічності зостається невідкритою для нього... зорі світають для радування людського зору... людина може, обтяжившись металеву броню й забезпечившись життєдатними газами, летіти як найвище і робити такі чуда, як „гарпунувати” місяця й планети, але не повинна робитися такою механічною й технічною в своїх дослідях, щоб не добачати, величній літургії Творця світу там, у просторах, і

тут, на землі наколи людина не хоче загальванізувати своєї думки й своєї душі, щоб нарешті втратити свою людяність.

І так ви переходите від поеми до поеми. Одні з них є суб'єктивними, інші об'єктивними, але всі вони повні Правди і Краси, як в поезії Дж. Кітса. Ця лірика часом затемнюється туманністю і читач не легко зрозуміє зміст і те, до чого зміст відноситься. Серед таких є поема „Пантеон”, яка не буде зрозумілою для читача, що не знайомий з недавно виданим великим томом, в якому зібрані вибрані твори яких ста українських поетів в перекладі на англійську мову, зробленим д-ром Ватсоном Киркконнелем та автором цієї статті. Багато поезій, не зважаючи на їх красу, вимагають приміток і пояснень, щоб читач зрозумів їх уповні, особливо ті, в яких автор вживає імпресійну форму.

Деякі з тих блискучих віршів є справді захоплюючими: такими є місця в поемі „В Канаді (зимове)”, в якій, в середині мерзлого зимового сезону, поет відчуває, що десь уже „за горами вітри весну кують”, і скоро „радісно широкими ланами піде походом армія плугів”. В цих ліричних просторах ми зустрічаємо особу Казанови, у віці сімдесяти років, до якого з'явилася з своїм коханням молода дівчина і на його пересторогу, що в його серці тепер лише сніг і лід, відповіла: „Твоя правдива мова, а всеж ти Казанова”.

Прекрасною є його поезія „Пам'яті Дж. Ф. Кеннеді”, якого дух Линколна „приймає в свої проміння”. Патетичної краси є його елегія, яку він написав на смерть свого вірного пса, якого життя обірвала старість, і який похований під гіллями яблуні, що стала монументом вірної тварини.

Головним твором в цьому томі є поема, під назвою „Мандрівник”, в якій автор поставив завдання охопити весь світ. В передмові до неї поет пояснює: „Змістом поема є галерею словесних образів зі світу у трьох вимірах: в минуле, сучасне і проекцією в майбутнє; сума-суммарум з мого життєвого досвіду, з підсумків моєї історіософії, висловлених ритмічним словом”. Коли б поема не була так тісно стиснута змістом і думкою, її легко можна порівняти з Дантовою „Божественною Комедією”, якою охоплюється світ флорентійського поета, у всіх його аспектах.

В „Мандрівникові”, як у філософській подорожі, ми подорожуємо з континента до континенту, з одної країни до другої, розглядаючи їх в світлі тих ідей, які поет дав кожній з них, заразом — політичних і філософських. Африка у нього — дрімаючий вулкан, внутрі якого доля будучих поколінь. Вся Азія повна великих небезпек. Слідуючи далі прозаїчно за ходом його думок, знаходимо, що був час, коли честь і поважність домінували. Тепер закон джунглів набирає пануючої сили. Як легко звести людство в стан варварства і кинути людину сотки літ назад, в стан дикунства, але як тяжко збудувати

державу Свободи і Порядку і в той же час не допустити захоплення влади насильниками.

А деж в такому разі треба шукати порятунку, щоб уникнути загрозливої загибелі. Закінчуючи цю поему, Мандрика вважає на Північну Америку. Він засуджує її за скрайній матеріалізм і занепад моральності, але признає, що вона всеж є дужою країною Свободи з найсильнішими можливостями в потенції до забезпечення Заходу від того шляху, яким пішла в небуття Римська імперія. В могутності Америки, як це видно з його Епілогу, лежить надія на спасіння західної цивілізації.

К. Г. Андрусин,

Професор Саскачеванського університету.

Друкована по англійськи:

в „Свободі”, 14 VIII. 1965.

в „Фрі Прес”, 7. VIII. 1965.

ЧЕРГОВА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ М. І. МАНДРИКИ

На днях вийшла у світ чергова збірка поезій невтомного М. І. Мандрики. Збірка має знаменний заголовок „Сонцевіт” і є IV-им томом його поетичного дорібки. І є вона теж знаменною подією не тільки на канадійсько-українському літературному відтинку, але й на українському літературному фронті у вільному світі.

Аджеж поет наближується вже до свого 80-ліття, а випускає у світ збірку поезій сповнену молодечої бадьорости, оптимізму, гарячої любови до життя й природи, а враз з тим сповнену життєвою мудрістю, призираною впродовж життя і пронизану олімпійським спокоєм старовинних гелленських мудреців, яких поет любить, навіть дорожить ними і часто на них покликається.

Збірка складається із семи частин: *Gloria in Excelsis*, *Aurora Borealis*, Лірика, Портрети, Думи, *In Memoriam*, Мандрівник.

В першій частині, в якій є 12 віршів, поет, склавши глибокий поклін сонцевітові, як символів свого життя, співає гимн красі і величчю природи. Деякі вірші тієї частини це просто перлини того роду поезії. Ось послухаймо, як поет оспівує морозний канадійський день у вірші під назвою „Морозний день”:

Морозний День... Господь не хтів заснути
І дерева прибрав в одежі срібні...
Мов молоді стоять вони і ждуть,
Що прийдуть їх князі, за руки візьмуть.

І стануть перед Сонцем до вінця.
Воно, в сіяючій добром короні,
Благословить їх щастям до кінця
У шлюбному солодкому законі.

І вийшло Сонце, а князів нема,
В очах дівочих стали раптом сльози;
З горбатим вітром вийшла враз Зима —
Замість князів прийшли старі морози.

Або така просто чудесна картина величі природи, накреслена кількома мазками:

Не ворухнеться озеро... Смереки
Стоять в молитві, курять фіміям...
Чайки крикливі, білії лелеки
І альбатроси стихли...
Світ весь храм.
Всі на молитві — просять Сонця-бога
Про золотії промені з блакить...

В другій частині збірки яка має назву „Aurora Borealis”, теж находимо подібні перлини з чудовими описами краси канадійських озер. Ось початок вірша під заголовком „На озері”:

Нехай біжать горбатих хвиль полки
У штурм на піски прибережні;
Нехай, як сурми, кличуть в бій чайки,
В літаври б'ють вітри бентежні.

В другій частині того вірша кількома словами змальована така чудова картина:

Лиш озеро та сонце й буревій,
Що гонить срібноспинних хвиль отари...

Чудовий є теж вірш „Псалом життю”, якого початок звучить так:

Як воркіт горлиці говорять води,
Бо озеро спочило в ритмі хвиль,
І хмари, сиві кучері негоди,
Розбіглись наокіл під неба схил, —
Щоб сонце вийшло на верхів'я сині
І засміялось саявом і теплом;
Щоб ми у ярій росяній долині
Відчули радість всім своїм еством.

Хіба цитовані вище вірші і їм подібні, що їх чимало знаходимо у збірці „Сонццевіт”, це не дорогоцінний вклад українського поета в загальну канадійську літературу, не блискучий камінчик у мозаїку загально-канадійської культури?

У розділі „Лірика” є 16 віршів пронизаних щирою особистою і громадською лірикою.

В розділі „Портрети” знаходимо 6 віршів присвячених кільком українським літературним і громадським постатям та геніяльному композиторові Бетговенові, якого автор називає „даром Одвічності”, „післанцем Духу”, який дав людям „нетлінної краси симфонії”. Ця славословія в честь геніяльного композитора свідчить, що поет великий любитель музики.

В розділі „Думи” знаходимо теж 16 поезій. Починається цей розділ більшою думою, що складається з 10 частин. Це неначе поетична автобіографія автора, переплітана філософічними міркуваннями. Інші вірші того розділу, це відгуки поета на різні факти й події, що їх приносила лента днів на його самотній хутір-твердиню, як він називає свій дім у Вінніпегу, положений над „Червоною Рікою”.

Знаменний в тому розділі є вірш під заголовком „Гості з України”, який починається так:

Потрібна їм братерська ласка наша,
Її сини і дочки — новий рід.
Відкрились двері, мов із домовини,
До нас — в широкий вільний світ

Поет підходить до них по батьківськи. Він знає, що вони виховані в неволі й не знають правди про Україну. Їх свідомість, як каже поет „списана чужим письмом” й тому

Потрібна їм братерська ласка наша,
Щоб відзискати втрачене з часом.

В розділі „In Memoriam” є 4 вірші присвячені покійникам, що були близькими поетові, як от Т. Осьмачка, І. Багрянний, О. Івах і М. Погорецький.

Кінчиться збірка „Сонццвіт” 36-сторінковою поемою під заголовком „Мандрівник”, яку автор назвав „Поемою про людство”. На початку тієї поеми автор вмістив дуже добре мотто, а саме початок заспіву до Гомерової „Одисеї”:

Музо! розкажи про того удосвідченого мужа,
Що довго по світі блукав,
Багатьох народів і країв звичаї бачив.

Тільки ж Одиссей блукав лише по Середземному морі й то тільки по східній його частині, а нашого поета доля носила по далеких океанах, таких як Атлантийський, Індійський і Тихий. І бачив він на своєму шляху такі країни як Близький Схід, Єгипет, Арабію, Індію, Індонезію, Індокитай, Японію, азійський Далекий Схід із українським Зеленим Клином. В поворотній дорозі бачив він такі країни як Австралія, Палестина, Ливан, Греція, Франція і Іспанія.

Отож автор розповідає нам „ритмічним словом”, як він сам каже, про ці свої далекі подорожі, про свої помічення, переживання і враження. Деякі з тих помічень дуже цікаві й повчальні для читача. Дуже часто в часі подорожі автор лине думкою в Україну, яку він пристрасно любить, і робить влучні порівняння між Україною й тим, що він бачив.

М. І. Мандрика це поет радості життя і він має відчуття вічності. У його „Думах” читаємо:

Але життя є Радість, повна чар,
Не тільки боротьба, бої, змагання,
Не „піт чола”, не засуд на страждання,
А вічності людині дивний дар.

Маючи відчуття вічності, він спокійно глядить в майбутнє. Він каже:

Не знаю, скільки ще зосталось літ
Стрічати сонце, слухать шум діброви,
В надхненні духом вічності горіть
І цілувать уста й шовкові брови.

І кінчить поет того вірша такими словами:

Але за все — за радість і за сум,
За всі перейдені мої дороги,
За все, що пізнавало серце й ум,
За несполуки, страти й перемоги.
І за спокій вечірній в тихій хаті
Безмірно вдячний я Одвічній Благодаті!

М. І. Мандрика це расовий поет. Він увесь час пронизаний творчою снагою і закликає до творчості „Поетів і письменників в Україні суших”:

Яка ж то радість — творча воля!
Безмежність мислення шляхів,
В'язать в пісні утіхи й болі,
У слів вогонь крилатий гнів!”

Та найцінніше в нашого поета те, що він, хоч стільки літ відірваний від України — живе нею і всією душею її любить. Він захватно і гордо кличе:

...Немає рівних нам!
Ти славна, ти хоробра Україно!
Не поклонюся я чужим богам!
Велика честь твоїм родитись сином!

С. Волинець

„Укр. Голос”, 21. IV. 65.

СПІЛІ КОЛОСКИ БАГАТОГО ЖНИВА

(М. І. Мандрика, „Вино життя”.

З поезій за 1956-69 роки. Вінніпег, 1970, 170 стор.)

Такі думки насуваються читачеві, коли вглиблюватися в нову збірку віршів Микити І. Мандрики п. н. „Вино життя”, яка появилась цього року у Вінніпезі у видавництві „Арс” та в оригінальних манускриптах автора. Збірка має 176 сторінок віршів в п'яти окремих розділах. Вони такі: „Симфонія стихій”, „Вино життя”, „У спомин”, „Я сам” та „Філософський камінь”.

Неначе вступом до цих розділів є вірш „До століття Манітоби”, своєрідна і вдячна данина канадській землі, на якій автор прожив понад 40 років та чисто автобіографічний вірш „Творчість”, в якому автор розкриває тло свого багатого життя. Цими двома віршами автор пов'язує цю цілу збірку із століттям Манітоби та своїм 85-річчям, яке зустрічатиме д-р М. І. Мандрика в наступному році. Цьому дає він вислів в окремій присвяті на титульній сторінці.

Вірші „Вино життя” — це не данина Бакхові, який по римській традиції опікувався тими, що вибрали собі легке життя з чаркою в руці. „Вино життя” Мандрики присвячене тим, „які хороше втомились до знемоги” і тим, говорячи словами автора, „які втомились щастям обов'язку, любови”, молитвою (а „молитвою насправду є любов, що в серці полум'ям палає”, каже він) і тим, кому дано „жити життям прекрасним і багатим... навіть тоді, коли „так часами важко жити”.

Вірші „Вино життя” формою і змістом кращі з кращих з авторового дорібку. Часово — вони з років 1965—1969. Тематично — це спів багатї осені, багатого дорібку, багатого пожнив'я

Клясициність форми і мислі пронизує всю поетичну творчість М. І. Мандрики. Погідність думки напучує читача, струдженого бурхливими подіями сучасного будня. Якщо є захмарені дні, вони в кінцевих рядках вказують на зоряне небо. Поезія М. І. Мандрики інспірує та веде до висот Це є також типовим для його попередніх збірок, як „Золота осінь” (1958), „Радість” (1959), „Симфонія віків” (1961) та „Сонцецвіт” (1965). Це саме можна сказати про його епічні поеми, як „Мазепа”, „Канада”, „Україна”, „Мандрівник”, „Вік Петлюри”.

М. І. Мандрика — це один з видних та передових українських літераторів на північно-американському континенті. Його зацікавлення поезією і літературою не були ніколи професійними. Звичайно, часами з віддалі аматора можна бачити проблеми краще, як з безпосереднього стику.

Вже в 1940 р. появилась з-під його пера „Антологія українського письменника в Канаді”. Після цього, як теж і перед тим, публікувалась

Його низка статей та рецензій, в яких охоплена синтеза літературного дорібку українців на північно-американському континенті. Ця тонкість та вмільсть довела д-ра М. Мандрика до опрацювання англійською мовою історії української літератури в Канаді п. н. "History of Ukrainian Literature in Canada", 1968, яку спонсорувала Комісія Сторіччя Канади. Є це перша велика спроба дати гідну синтезу творчих зусиль української людини в Канаді в ділянці красного письменства та суспільних дослідів, пов'язаних з літературними формами.

Д-р М. І. Мандрика написав низку науково-дослідних та публіцистичних праць. Замітніші з них — це „Теорія господарської демократії”, „Історія української кооперації”, „Історія консульських інституцій” та інші.

Інтересним у творчості Мандрика є те, що він роки своєї багатой життєвої осені присвятив поезії та літературі. Збірка „Вино життя” є далшим виявом його творчого дерзання. Це своєрідна квінтесенція в його дальшому літературному політі. Хоча 85-річчя достойного автора „за плечима”, він повний радости життя, любови до краси всього того, що творче. На 84-ій життєвій зупинці багатого життя він є президентом канадської УВАН, членом Президії КУК та одночасно виконує обов'язки президента „Осередку Української Культури й Освіти”.

М. Г. Марунчак

„Новий Шлях”, 26. IX. 70.

ПАТРІАРХ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ В КАНАДІ

(М. І. Мандрика. „Вино життя”, з поезій за 1956-69 роки. Вінніпег, 1970, 176 стор).

Різни бувають вина на світі, хоч їхнє джерело те саме — виноград. Одні — вишукані, приправлені, настояні в спеціальних барилах, розлиті в особливій форми пляшки... Інші вина — природний сік природного шумування, що зберігає в собі силу землі й насагу сонця. Обидва сорти вин існують віддавна, мають своїх щирих прихильників і запеклих ворогів. Нам здається, що поетичне вино Мандрика належить не до першого, а до другого виду вин, більш поширеного, більш любленого широкими колами читачів.

Нова збірка поезій „Вино життя” охоплює твори останніх літ. Поет писав їх у віці понад 80 років. Збагачений життєвою мудрістю і знанням із книг, М. Мандрика останнім часом, так би мовити, на старість, пише значно краще, ніж писав раніше. Це видно з усіх 150 віршів у збірці, переписаний рукою автора (видання здійснено фотографічним способом). Навіть тяжко визначити, який вірш ліпший. Усі вони на одному належному рівні. Напр., у „Яркому вині” поет розпо-

відає про те, як дощ „мив” його хату, щоб він сам „не тратив сили і часу”... Потім

„сонце вийшло під небесну стелю,
Щоб глянути, як справились дощі,
Всміхнулось радо, бо мою оселю
Вітри крильми обдмухали вночі.
Хоч полягли від них високі трави
І квіти лицями припали до землі,
Як ті прочани у святій відправі,
Налякані громами в сивій млі.
Та сонце вже підводить їх іздолу,
Обсушує їх сльози рукавом,
І все радіє: сад мій, ліс і поле,
Напоєні ярким життя вином. (Стор. 34).

Така майже вся поезія М. Мандрики, передусім проста, зрозуміла, виразно предметна, час-від-часу з метафорою („вітри крильми обдмухали”) з порівнянням („квіти... припали до землі, як ті прочани”), версифікаційно вправна, часто мелодійна, завжди зрівноважена. Справді, це добра поезія для українського масового читача.

Тематика поетичної творчості М. Мандрики дуже широка. Крім інтимної лірики, пише він на суспільно-громадські й філософічні теми. Варта підкреслити широчінь зацікавлень поета. Заглиблюється він у В. Симоненка, Езру Павльда, Бернарда Шова, Е. Гемінгвея, Данте, Сібеліуса, Є. Маланюка... У циклі філософських поезій роздумує наш автор про „тиші храм” (146), про „Творця землі”, що „в небеснім морі нерозлучно з нами, як капітан на кораблі” (150). Дуже подобається нам поетів погляд на Україну, що живе не лише „на прадідівській землі в неволі”, але й „по всій землі” (151), бо лише такий підхід до справи допоможе нам зберегти себе в чужинецькому морі. Багато віршів є на так звані „сезонні” теми, різдвяні, новорічні, присвяти друзям тощо. Одним словом, літній поет, дарма, що називає себе „анакхоретом” (56), живе діяльним, багатогранним життям, відгукується буквально на все навколо нього — побачене, прочитане, відчуте.

Мова поета, загально кажучи, добра, літературна. Зберігає деякі діалектні риси Січеславщини (напр., Іванович — з І). Треба конче звернути увагу на те, що замість „сонце сходить літом у четвертій” (175) треба вжити лише так: „**влітку** сонце сходить у четвертій”.

За те маємо приємність насолоджуватися багатьма метафорами, порівняннями: „Лягла шатром пиганським спека, немов кує підкови й вухналі” (46), „А над шляхом стоять осокори, сивоусі старі козаки” (58), „Весна іде снігами, що вже лежать, як скошені полки” (63), „Побитий віспою небесних епідемій, приймає землі” (39).

Остання метафора про Місяць. Це оригінальна чудова знахідка поета. Ні, творчі можливості М. Мандрики далеко не вичерпані. Свое

85-ліття в 1971 р. зустрічає поет новим, свіжим осягом — міцним вином життя. Доброго здоров'я пивши і довгого віку живши, патріярше української поезії на Заході!

Яр Славутич

„Північне Сяйво”, т. V, 1971.

AN INSPIRING WORK OF ART

M. I. Mandryka: *Helianthus*, Poetry, Vol. IV, 128 pp., Winnipeg, 1965

The author of this magnificent store of poetry stands on the threshold of the eightieth year of his life. At such advanced age the powers of artistic creativity in most instances usually tend to deteriorate. Not so in this case. Dr. M. I. Mandryka's muse, it appears, is as youthful as it has ever been, and continues to inspire him to ever greater height of poetic endeavour.

In the last decade he published several volumes of excellent verse, the most recent one, which he entitled “*Helianthus*,” to this reviewer, being the most significant of them all. In it he continues in his former romantic vein interspersed with philosophical elements which he colours with naturalistic and rationalistic ingredients.

In the present volume, however, one detects a greater and, at time, an intensified feeling of religiosity as he contemplates the nature around him from which he derives the spiritual content with which many of his lyrics are infused. His immediate inspiration is at close range, for, although no ascetic himself, he lives a solitary life in his cottage bathed by, almost inundated with profuse greenery alive with birds and flowers among which his spirit is just as luxurious.

But his diapason is not limited by this restricted sphere of things. His mind wanders far and wide and attempts to reach the *aurora borealis* and starry firmament beyond, and in that wide expanse seeks to find subject of intrinsic universal values.

Predominantly Dr. Mandryka's poetry is rife of optimism. He implicitly believes in nature's goodness and, in spite of much of evidence to the contrary, in man's likewise. His pessimism, however, stems from his disbelief that, regardless of mankind's fervid attempts to conquer space, its struggle will prove unavailing; and even when man now does proudly soar in the outer space, he will never reach his ultimate goal, for he is but an Earthian creature faced with the forbidding Nature which sets its limits to his dizzy flights. To paraphrase a passage in one of the poems, it is in vain that the arrogant cosmonaut has, like a worm concealed in a nut,

shot through the clouds with his armour-clad device... the mysteries of eternity will remain unrevealed to him... for the stars above were created merely for his enjoyment of their sight; let him, if he will, burdened with cast-iron and life-sustaining gasses, probe the loftiest heights and there perform his wonders by "harpooning" the moon and the planets, but let him not become so mechanical and technical in his research as not to notice the magnificent lithurgy which the Creator celebrates there and in man's immediate vicinity if he does not wish his thought and soul to be galvanized as to be deprived of humanity.

And so one passes from poem to poem, some subjective, other objective, but all full of Keatsian Truth and Beauty, this lyrical interval, however, is occasionally marred by vagueness, and a reader is, at times, at pains to understand the meanings and references contained in them. Among them is the poem "The Pantheon" which is not clear unless one is aware of the recent publication of the vast collection of verse of some one hundred Ukrainian poets selected and translated into English by Dr. Watson Kirkconnell and this writer. Many, regardless of their purple passages, require annotations to render them fully understandable, especially those in which the author indulges in impressionism.

Certain of those purple passages are truly arresting: there are those that appear in the poem "In Wintry Canada" where, amid the land's frigid season, the poet feels that somewhere "beyond the mountains the winds are forging the spring," and soon "joyfully, accross the broad fields an army of ploughs will begin its march." In this lyrical expansiveness we come across the figure of Casanova, now a septuagenarian, confronted by an admiring tender-aged young woman who, although he admits to her that in his heart there is now only snow and ice, hopefully replies: "And yet you are Casanova." Sheerly beautiful is his "Im Memoriam to J. F. Kennedy" whom the spirit of Lincoln "embraces with his radiant rays." Pathetically lovely is the elegy which Mandryka wrote to his faithful dog cut down by old age and buried in the shade of an apple tree which stands as a monument to the kind beast fidelity.

The highlight of the volume is the poem entitled "The Wanderer" which seeks to embrace the vicissitudes of the entire humankind. In his preface to it the poet explains that "in its contents the poem presents a gallery of verbal images of the world from three perspectives: the past, the present, with a projection into future; a *summa summarum* of his life's experiences rendered on the basis of his own particularly formed historiosophy rhythmically expressed." If the poem were not so tensely compressed in thought and concept, one might compare it easily enough to Dante's *Divina*

Comedia which likewise embraces the Florentine's poet's world in all its aspects.

In "The Wanderer," as if in a philosophic travelogue, we wander from continent to continent, and from country to country, regarding each of which the poet imparts his sundry ideas, both political and philosophical. And so, Africa he conceives as a dormant volcano whose entrails contain the destiny of future generations. All of Asia is teeming with terrible dangers. To follow further the trend of his thought prosaically, — there was a time when dignity and honour prevailed. Now the laws of the jungle are beginning to assert themselves. How easy it is to reduce humanity to the state of barbarity and to cast man into savagery hundreds of years back, but how much more difficult is it to erect a state of Liberty and Order and not to allow it to be subjected to the lawlessness of men become brutish.

Where, then, to turn for help in order to avert that ominous peril? As he concludes this poem, Mandryka considers the U.S.A. He condemns it for utter materialism and dissoluteness, but admits that it is nevertheless a vigorous land of Freedom with the strongest potentiality to prevent the West from going the way of Roman Empire. In its might, it appears from his Epilogue, lies the hope of salvation of Western civilization.

C. H. Andrusyshen

University of Saskatchewan

"Svoboda" 14.VIII.65

СОНЦЕЦВІТ

Рука мусить нам тремтіти, коли починає писати про „Сонцецвіт”, — збірку поезій М. І. Мандрики, що колись у своїм листі до нас назвав свій вік „біблійним віком”. Збірка видана 1965 р. у Вінніпегу, а на четвертій сторінці наш зір спинається при присвяті: „До мого соняшного вісімдесятиліття”. Символом цього соняшного вісімдесятиліття поета є „Сонцецвіт” (*Helianthus*):

У полях золотих пишається мій дім,
Де цвіт звиває вже левкой і кактус, —
Тож — символом моїх дорослих днів —
Розцвівся золотом мій геліантус,
Цвіт соняшний в життя саду моїм. (Ст. 7)

Збірка в об'ємі 128 ст. складається із семи циклів: "Gloria in Excelsis", "Aurora Borealis", „Лірика", „Портрети", „Думи", "In memoriam", і „Мандрівник". У своїй довгій життєвій мандрівці поет зберігає бадьорий весняний настрій, хоч довкола скрипить під ногами сніг:

Вітаймо цей Різдвяний День!
Він промине — зустрінем другий,
Бо ще лани моїх пісень
Орати маю срібним плугом.

А хто прийде, коли не ти,
Опівдні стежкою на поле,
Плугатаря підпомогти,
Утерти піт гарячий з чола?

Хто сяде близько на траві,
А може навіть **приголубить**
В аромі свіжої ріллі?
Той, що хоч трошки може любить. (Ст. 24)

В поезіях Мандрики дуже часто виступає „хтось”, що був, і хоч тепер немає, та завжди з ним пробуває. Це незабутня Ганна, його достойна Дружина, сл. п. громадська діячка, якій поет зберіг у серці вірну любов.

Я на хуторі в тихій діброві,
Ти у замку на дальній горі,
Та з тобою у ніжній розмові
Ми у ранній і пізній порі.

Люди сплять, чи гуркочуть шляхами,
Нас не чують крізь ночі і дні,
І пливем ми з тобою світами
На Землі — у небеснім човні. (Ст. 21)

Ліричні поезії Мандрики повні чародійної магії, вони є ритуалом. Автор милується есотеричною метафізикою. Героя поеми американського поета Едгара Е. По смерть каханої також спонукала до вірності із перфектною красою душі, яка домує поза межами добра і зла. Тут ідеться про поему Аннабель Лі, яку переклав на українську мову поет Володимир. Смерть убила громом прекрасну Аннабель Лі і затопила її на дні моря, та душа її нареченого в розпуці полинула за нею, щоб вічно лежати побіч. Естетична ідея Е. А. По сходиться з сенсом життя т. зв. "Lacrimae rerum", але Мандрика у подібнім випадку керується ідеалістичним платонізмом та аристотельською рівноважною логікою. Мандрика загально знаний також як інтелектуаліст. Він студіював літературу, агрономію, економічні науки, соціологію, дипломатично-політичні дисципліни, і право. Одержавши ступінь доктора прав, був габілітований на професора міжнародного права. Здавалося б, що така широка непоетична ерудиція може статися небезпечною для поета, може загрозити його оригінальності надмірним впливом абстрактних книжних теорій. Проте, у Мандрики сталося нав-

паки. Його інтерпретації причини життя, логіка думки і висновки є артистичні. У цьому напевно має вплив його дар інтуїції, бож у творчості поета інтелект проривається на територію Краси і нею просвітлює явища життя. Хоч аналізування керується логічними законами думки, та уява й інтуїція люблять асоціацію символів.

Місяць тонесенький — перстень небесний,
Срібний пружок на блакитній габі.
Зорі падуть на хитон безтілесний —
Ризу Господню в вечірній добі.

Твориться таїнство: Божим наказом
Зарями-лапами сходить Медвідь,
Він виїздить у дорогу з вантажом
Шляхом Чумацьким з Плеяд на Захід.

Сходить за ним і Чепіга осяйна,
Велес в короні і з Хортом Стрілець.
Ніч вся в містеріях — твориться тайна..
Небо обходить Одвічний Мистець.

Поет бажає, щоб його зрозуміли і непоетичні душі інтелектуалістів, та коли це не може статися, крик жалю й іронії виринається з його душі.

Та дарма я свій символ відкривав,
Свій символ друзям і недрузям —
Туман недодумів їх розум закривав,
Були ж вони до тайни тайн байдужі.

Творили схеми, відзначали гін
Природних сил і людських генерацій,
В рекорди брали рух, комплекси змін,
Недобачаючи одвічних рацій.

Та щоб заповнити свій підсвідомий враз
Глибокої в їх душах порожнечі,
Вони сповняли обрядовий транс,
Як роботи — без думки й не до речі. (Стор. 60).

Поетична уява не керується механічними комбінаціями, але прозорливістю духа, тому куди б автор не глянув, у всіх явищах життя він шукає синтетичної суті і пильнує створити образи, що зображують і Правду і Красу, бо крім писаних книг мудрости є ще й книги ненаписані письмом, але глаголом вічності, у безмежжях просторів.

Так ткач сплітає два мотки водно
І тче з розрізнених одну тканину,

Так виноградар вибране вино
Витворює з амброзії й полину.
Без тебе був би я полин гіркий,
Що кожную душу сумом обгортає,
З тобою ж вдвох — я вітер степовий,
Що всім у вікна радісно співає. (Ст. 32).

Також раціональні теорії Мандрика розв'язує, не впадаючи в абстрактний інтелектуалізм, бож його поетична інтуїція помагає затримати у поезії симетрію. Він плекає конструкцію єдності, яка панує і в усесвіті. Хоч ціль науки та мистецтва є різні, автора наукова інтуїція шукає Писави, що мусить бути Красою, подібно й артистична його інтуїція шукає Краси, що мусить бути Правдою. Та що ж таке — Краса і Правда? Велика американська поетка Е. Дікінсон у своїй поезії „Я вмерла за Красу” провадить нас до могили, в якій побіч лежать дві людини: одна вмерла за Красу, а друга за Правду. В розмові між собою ті дві людини доходять до висновку, що Краса і Правда — одне й те саме. Кожен свідомий українець сам знає, що для нього є ідеалом Краси і Правди. Мандрика, автор багатьох ліричних інтимних поезій, написав чимало історіософічних творів, де читач бачить його полум'яним патріотом. У збірці „Сонцєцвіт” дає він цьому вираз у кожному циклі.

У Києві хрестився я малий,
Де Володимир всіх хрестив Великий,
І де й тепер Господній Дух Святий
Вітає над Дніпром голуболикий.

Його надхнення чув я з ранніх літ,
Хоч розум мій ще був *tabula rasa*,
Та серцем відчував неправду й гніт
Над рідним краєм я вже з того часу.

Тож гніву дух зростав усе в мені,
Коли ж пізнав Його пророче Слово,
Служити їм „рабам отим німим”,
Я посвятив на все себе самого.

Збірку „Сонцєцвіт” замикає „Мандрівник”, філософська поема про людство. У вступному слові автор дає пояснення: „Поєм я надав формі травелога, але змістом вона не є лише травелог, себто опис подорожування світами. Змістом поема є галерею словесних образів зі світу у трьох вимірах: в минуле, сучасне і проєкцією в майбутнє. Вона не є всеохоплюючою, як міг би бути науковий трактат на подібну тему, наповнений деталями й джерельними доказами”. Поєму „Мандрівник” відкриває заспів, якого зміст передбачує кінець мандрівки ізгоїв.

Ще пах мені чебрець степів херсонських,
Шуміли ще кубанські комиші,
А вже чуже світило з неба сонце,
І сум і радість чув я на душі.

Чого ж тужити? Вернемося знову
Звитяжними, з щитами у руках.
Шумітимуть очерети Дніпрові,
Шумітимуть знамена у степах,

Шумітимуть і пісні перемоги,
Гукатиме великий Лаври дзвін...
З далекої привеземо дороги
З усього світу Києву поклін.

Не можна не схилити голови перед силою духа Манрики. Не кожен поет-емігрант умів на неї здобутися. В листопаді 1964 р. один англійський письменник заявив у журналі "Atlantic Monthly", що покидаючи Канаду, не сміє стрітись з закидом, що зрадив її. Це тільки Канада зрадила його, не давши почуття ідентичности, не давши йому світла мети, що зветься "Patria". Та є різниця поміж письменниками-ізгоями державних і поневолених народів. Це доказав Мандрика, збудувавши на вигнанні свою твердиню духової України. В її основу, крім збірки „Сонцезвіт”, увійшли також поетичні твори: „Золота Осінь” (1958), „Радість” (1959) „Симфонія Віків” (1961) та окремі видання поем „Мазела”, „Канада” і „Отаман Петлюра”. В цьому році автор друкує свою історію української канадської літератури в англійській мові. У його творчій лябораторії напевно родяться ще й нові поезії.

Не один читач міг би подумати: Мандрика мав дуже багато вільного часу, тому його жнива такі великі... Одначе, у передмові до збірки „Золота Осінь” автор щиро признається, що так не було: „Маю лише один жаль, що обставини українського життя весь час відривали мене до іншої праці, тому до поезії я міг вертатися тільки в певні роки і певні моменти”...

Цим неголосним словом рецензії бажаємо додати хоч одну маленьку квітку геліантуса до букету нашої громади, на честь і славу д-ра М. І. Мандрики, якому 28 вересня 1968 р. мине вже 82 роки життя.

Лариса Мурович
„Жіночий Світ”, квітень 1968

ЗАКОН ОДВІЧНОСТІ

(М. І. Мандрика: Сонцецвіт. Поезії. Вінніпег, 1965. 128 ст.).

На четвертій сторінці цієї книжки стоїть присвята: „До мого соняшного вісімдесятиліття”. Незадовго перед цим, четвертим томом поезій, було видано кілька інших збірок і поем. Всі поезії в „Сонцецвіті” — нові, написані, може, протягом останніх двох років. Автор, що любить хизуватися своїм молодечим духом, навмисне поставив у присвяту „вісімдесятиліття”, якого ще нема, але до нього, треба ствердити, не далеко. Прийміть це до уваги, коли читатимете вірші і мою критику!

Як і в попередніх збірках, Мандрика вибирає осінь символом „радости моїх дорослих днів”. Сонцецвіт — геліантус, дикий степовий соняшник, пишно зацвітає саме в пізню осінь і стійко витримує негоду й холоди. Автор любить осінні квіти, а з ними й самого себе за цю стійкість і непоборний оптимізм. Вірші в цій збірці, як і в попередніх — мужні, розважливі, життєрадісні і поосінньому ніжні. Вони також насажені осінньою мудрістю і тримаються однієї, стрункої і непохитної філософської основи, що є в наш дезорієнтований, непевний час немалою рідкістю й цінністю. Основна думка поета, що просякає кожен поетичний рядок, та й попередніх збірок, та ж сама: Всесвіт — це мудра й гармонійна цілість, побудована й керована „одвічним мистцем” — Богом. Бог у розумінні М. І. Мандрики — це Одвічність, всесвітній розум і справедливість, краса і мистецтво. А що Бог — мистець, то поети найближчі до Нього. Поет більше розуміє і відчуває таємниці всесвіту, ніж „вчений хробак”, що не має віри. В цій книзі Мандрика наголошує, що правда не нову вже тезу про надхнення — Божий дар, а геніїв і мистців він вважає „даром Одвічності” людству.

Бог — Одвічність не десь у абстракті чи в недосяжних висотах. Бог живе в природі, серед людей, у мистецтві, в коханні і навіть у еротичності. Гроза, наприклад — то вінчання Землі із Сонцем, і вранці земля „тремтить, як жінка впоена коханням” (ст. 13). Образ дуже земний і дерзко-еротичний.

Бог говорить до людей, якщо вони хочуть і вміють слухати. Коли іде дощ, то Бог до людей говорить „в словах-дощах”: „Живіть, цвітять в коханні...”

Глибока релігійність Мандрики підкреслюється його непримиренністю до забобонів. Він наважується навіть критикувати окремі твердження із Святого Письма, а, може, і не саме Святе Письмо, а його хибну інтерпретацію, підкреслену неточностями перекладу з мови на мову.

„Мені належить пімста, і я чиню”,
Ніби Господь сказав. Неправда!

То звір із п'їтьми духа,
Отруйний гад з багна юрби...

(„Сестри”, ст. 35)

Україна, як і треба було сподіватися, займає у Мандрика почесне місце на покуті. Мандрика розглядає питання долі й державности України не окремо, бо так і бути не може, а в нерозривнім зв'язку з усіма іншими країнами світу і з цілим всесвітом. Україна — органічна ланка Одвічности, що дає нам героїв і мистців. Закон Одвічности — це перемога Правди. Тому то Мандрика вірить у звільнення України і лишається завжди оптимістом.

Лікує рани час, найтяжчі кривди
Вирівнює Одвічности рука.
І хоч не зразу, неминуче прийде,
Кінець неволі і кінець катам.

Звичайно, хотілось би знати, як і коли це станеться, але цього Мандрика, навіть у своїх пророцтвах в поемі „Мандрівник” не пояснює...

Як і в житті, в поезії М. Мандрика — завзятий і актуальний політик. Він не боїться виступати із досить радикальними доктринами, що їх більшість „дипломатів” прикриває фіговим листком. Автор „Сонцєцвіту” возвеличує цивілізацію, прогрес і ті держави, що „лад дали народам одичілим”. Це твердження ґрунтовно правильне, але треба тільки пригадати поему Шевченка „Кавказ”, щоб побачити, як подібною фразою прикриваються і такі людожери, як російські імперіялісти. Поет заступається за честь України та її героїв перед тими „самокритиками”, що дорікають за наші невдачі: „Коли б їм (іншим народам, Г. Ч.) так, вони би перші впали” (ст. 57). Далі поет пригадує, що іншим народам бувало багато гірше безслав'я, ніж українцям:

Я бачив розпад в прах і забуття
Прославлених владик — імперій сили,
Срамітні відступи без опертя
Блiskучих армій — тих, що ми хвалили... (ст. 58)

Саме згідно з своєю філософією всесвітньої гармонії і взаємодійности Мандрика в недолі України обвинувачує не її саму, а цілий світ:

Народе мій! То світ отой, що звав
Себе захисником усіх народів,
Пустив звірів на тебе, нацькував,
На ярмарку продав твою свободу.
І доки світ, я прокурор його,
Перед судом судів стояти буду,

Доки не згине звір, доки життя мого —
І вимагати праведного суду. (ст. 58)

Життєва філософія поета також базується на законах справедливості і краси. Хоч історія не повторюється, то кращі її надбання лишаються безсмертними і передаються із покоління в покоління. І в своїм особистім житті Мандрика бачить якщо не безсмертність, то принаймні довгу духову молодість. Вірш „До мого другого я” — маленький шедевр. Молодий духом поет бачить в люстрі „старого дивака”, але не хоче погодитися, що це його подоба. „Сиди там мовчазний і не ходи зо мною впарі!” — наказує поет своєму „я” у люстрі, молодечим кроком іде в життя, але ввечері повертається до свого фізичного „двійника”, що колись був роками молодий і складав одне ціле із духовим „я” поета. (Ст. 69-70).

Велику частину збірки займає тема кохання. Вік поета не зупиняє його перед цим законом Одвічності:

І вбогий той, хто цвіт свого буття
Окутує у буднів павутину
І райський дар короткого життя
Закопує в дочасну домовину,

виголошує автор (ст. 60).

На закінчення розмови про любов наведу зразок гарного вірша про кохання:

Не питав — ти сказала, що любиш
І дивилася в очі мені...
Чи не пізно ти в серці голубиш
Сни, що сняться лише на весні?
Бо вже сонце моє в небі низько,
Хоч мій вечір, як ранок для нас.
Але ніч десь за обрієм близько,
І біжить, і минає мій час.
Та ніхто ще не виміряв часу
Наперед, як одержу кравець —
Може все, що лишилося наше —
Ясний вечір, кохання вінець.

Найсериозніша, програмова поема „Мандрівник” (понад 36 сторінок) написана формою тревелога, але змістом переростає цю форму. Ця поема — підсумок поетового життя і світогляду.

В цій поемі поет провадить читача шляхом своїх скитань. Україну він залишив після розгрому визвольних змагань, без великої туги, бо всі вірили тоді в швидкий поворот. Через Туреччину автор мандрує до Єгипту, а звідти до Африки. Згадуючи полювання на чорних

рабів, Мандрика „пророкує”, що колись будуть „чорні потентати тебе, людино біла, продавати”. (Ст. 88).

Зміст, тематика, ідеї, філософія творчості Мандрики розумні й цікаві. З ними можна не згоджуватись, але не можна лишитися байдужим.

Мандрика може малювати широкі пейзажі (прекрасний його вірш „Наша весна”, про Канаду, де, замість солов’їв, співають робіни), але він також уміє давати короткі і влучні характеристики. Ось Японія — країна „скупих поетів, лисих малярів”. А Китай „Вогнем сичить в москзовські вікна й двері і б’є хвостом в старий кремлівський мур”. Схиляючись у глибокій пошані перед кращими синами України, Мандрика знаходить для них такі порівняння й метафори, що могли б бути викарбувані на монументах: „Співець страшної чорної години” (Осьмачка), „Усе життя, як той плугатор в полі, орав серця і сів дух надій” (М. Погорецький).

Найбільше образності помітно в ліричних віршах. Ось як поет відтворив короткий зимовий день у Канаді:

„А день блисне, як в сутінках ліхтарик,
Та й згубиться в тумані хмарних меж”. (Ст. 15).

Серед міріад думок, що можуть виникнути під час дощу, поет знайшов таку, як „Прощальний лист дощами осінь пише”. І тоді згадуються „дні протоптані, прожиті без пуття”. Та коли прийшла весна, то „забилася зелена кров в цвітах і травах”... „І десь за горами вітри весну кують”. Мандрика — поет, що базується на канонах поезики, але він не старомодний. Як у своїх ідеях, так і в деталях, і в образах він іде пліч-о-пліч із добою. Він часто згадує такі блага цивілізації, як телевізор і телефон, без лицемірних нарікань багатьох „ідейних емігрантів”. Телевізор знаряддя, над яким людина панує і може до кімнати запросити повно людей, коли того бажає. А коли набридне дивитися на „електронічні радощі й кохання, на продаж препаратів любов”, можна вимкнути апарат і лишитися вдвох із коханою або й самому.

Досягнення цієї книжки великі, а помилки, хоч їх немало, на зміст діють мало, і їх можна було легко уникнути. Автор, це добре видно, у відставку не збирається і, за прикладом великого Гете, готується ще не одним твором нас порадувати. Він навіть ще не брався за мемуари, що здебільшого увічнюють кар’єру письменника, отже, треба побажати йому нових і свіжих досягнень.

Ганна Черінь
„Овид”, ч. 1, 1966.

(Скорочено)

НОВА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ „СОНЦЕЦВІТ”

МИКИТИ МАНДРИКИ

(„Сучасність”, лютий 1967, Мюнхен)

Минулого року в Вінніпегу, в Канаді, вийшла нова збірка поезій відомого українського поета Микити Мандрики під назвою „Сонце-цвіт”. Як видно з приписки автора „До мого соняшного вісімдесяти-ліття”, збірка має ювілейний характер. А рік 1965, в якому вийшла ця збірка відзначає певні етапи в житті й діяльності поета.

Микита Мандрика походить з роду запорозьких козаків. Він народився в 1886 р. Учився в Києві, Софії, Празі, де вивчав право і згодом дістав звання професора міжнародного права. До літературної діяльності став дуже рано, але серйозні його писання датуються 1905 роком. Починаючи з 1917 року, у праці весь час мав ширу поміч своєї дружини Ганни, теж з козацького роду. Він присвятив їй багато своїх поезій.

У 1905 році Микита Мандрика виступив перший раз у пресі: в революційному журналі „Южныя записки”, що виходив в Одесі, була надрукована його стаття. Таким чином, минулого року завершилося шістьдесят років журналістичної і літературної праці Микити Мандрики.

У 1925 році була надрукована його наукова розвідка в „Записках Всеукраїнської Академії Наук у Києві” (том 5). З того часу датується його наукова праця, що також 1965 року відзначалася круглою датою, її сорокаліттям. Крім того, Микита Мандрика співпрацював у газеті „Громадська Думка”, яка почала виходити українською мовою в 1906 році і пізніше змінилась на „Раду” та „Нову Раду”.

„Цей же 1965 рік, — як пише у своїй післямові автор, — підводить мене під двері мого вісімдесятиліття. І я зустрічаю його „сонцецвітом”.”

У полях золотих пишається мій дім,
Де цвіт звиває вже левкой і кактус, —
Тож — символ радості моїх дорослих днів —
Розцвівся золотом мій геліантус,
Цвіт соняшний в житті саду моїм.

Майже вся збірка має автобіографічний характер, крім окремих розділів, присвячених іншим поетам і письменникам та діячам, живим чи померлим. На тлі природи поет згадує свої перші роки кохання. Сама природа є символом радості й кохання.

Ще в збірці „Пісні про Анемону” 1917, перевиданій у 1958 році в збірці „Золота Осінь”, поет подає симфонію кохання, а саму збірку він присвятив своїй дружині Ганні, яку в ранній молодості за її

ніжне серце називали Анемоною — квіткою, що боїться навіть ніж-ного дотику руки. Вона любила природу, природа любила її. У своїй згадці про Анемону в річницю її смерті (вона померла 5 червня 1957 року) поет пише: „Під вікнами моєї Анемони мільйонами цві-ту — рожевого й червоного — зацвіла, як ніколи, красуня яблуня, і коли вона примушена була відпочивати в ліжку, рясні пахучі віти яблуні говорили до неї своїм шелестом, немов вимовляючи: ми цві-темо для тебе, бо любимо тебе”.

Тепер у збірці „Сонццевіт”, 1965 року, поет знову згадує про свою Анемону та про молоді роки кохання, як були вони вдвох:

І ти прийшла до мене в дні осінні,
Щоб разом йшли ми в соняшнім промінні.

Поет переживає тепер ті щасливі хвилини, що й за молодости, бо він не сам:

...образ твій так близько коло мене —
Він береже мене від ночі самоти,
І я не сам; я чую на раменах,
Як горнешся до мене ніжно ти.

Ці настрої поета особливо яскраво помітні в розділі „Лірика”, де він згадує про незабутні щасливі дні:

Бо будеш ти в моєму серці завжди,
Як спомин-біль про ті щасливі дні,
Коли були ми горді і відважні
У замку нашому — самі, одні.

Під цим враженням Мандрика пише окремий вірш, присвячений пам’яті покійного президента Кеннеді:

На цвинтарі, що зветься Арлінгтон,
Над гробом Кеннеді, зрошеним кров’ю,
Невгасним полум’ям горить вогонь,
Запалений безмежною любов’ю;
Любов’ю жінки, чистою, як сніг,
Гарячою як сонце на зеніті.

Під заголовком „Портрети” Микита Мандрика пише ряд віршів, присвячених Лесі Українці, поетці Ганні Черинь, поетові Яр Славути-чові, Марусі Бек, — цій, за словами поета, „заморській дитині Укра-їни”, та іншим. Крім того, він присвячує ряд віршів іншим поетам, як Осьмачка, Багряний та інші.

Збірка закінчується поемою „Мандрівник”, яку він написав під враженням подорожей по світу. Він був у Туреччині, Єгипті, Сама-лії, Сирії, жив деякий час у Греції, Болгарії, Чехії, а в 1928 році

прибув до Канади. У цій поемі підводяться підсумки історіософії поета, висловлені ритмічним словом. Це пісня про людство та різні події, що відбуваються в різних частинах світу, почавши від „ворот Босфору” і кінчаються Еспанією, країною „Кармен капризних, мате-дорів”. Не обминув наш мандрівник і „Зеленої України”, що виросла

Без війн, інвазій — тихих діл шляхом:
Тяжким трудом і потом селянина,
Що йшов в ці землі з плугом і серпом;
Що кидав рідний край — сади квітучі,
Пшеничні руна, соняшні поля;
Міняв їх рідних на звірині пуші,
Де сонця мало й не цвіте земля.

Але епілогом мандрівника стала вільна Америка:

Люблю тебе, Америко людяна,
Розбещена багатством і добром.
Твій культ життя без холопа і пана
Ніде не купиш злотом-серебром.
Люблю тебе, Америко кохана,
Твій культ свободи, дружби й простоти.
Коли б могла ти — вбрана, чи не вбрана —
Красу дівочу зберегти!
Здоровий будь, Нью Йорку, коштубатий,
На цім кінці нових часів Магог,
Мандрівників таких, як я, приятель,
Моїх мандрівок епілог!

Пантелеймон Ковалів

ДО 40 РОКОВИН ТРАГІЧНОЇ СМЕРТИ С. ПЕТЛЮРИ

(Поема про Петлюру: М. І. Мандрика. „Вік Петлюри”,
В-во „Тризуб”, Вінніпег, 1966)

Щойно вийшла з друку нова поема М. І. Мандрики під назвою „ВІК ПЕТЛЮРИ” (за мотто автор узяв речення з „Слова о Полку Ігоревім” — „Були віки Трояні, літа Ярославлі”). Мандрика проводить паралелю між віком Богдана, Мазепи, Петлюри. Описуючи боротьбу України за власну державність під проводом Петлюри, від початків до його смерті, Мандрика викриває весь комплекс причин поразки України, а головною знаходить безкомпромісову ворожість до визвольних змагань України збоку французького прем'єра, тоді всесильного, Клемансо. Він знаходить приклади неуспіхів і ус-

пів у боротьбі Італії за визволення, в поразках Олександра Македонського, Наполеона, Богдана Хмельницького і інших.

Через усю поему проведено основні ідеї Петлюри в його власних словах, його непохитність, незломність у найтяжчих переживаннях. Радісні моменти знайшли яскравий вислід, як от у розділі про звільнення Києва, де вступ українських військ у столицю порівняно зі звільненням Єрусалиму Хрестоносцями:

Так входили колишні Хрестоносці,
Побивши Сарацин, в Єрусалим,
Шоломи знявши на пекучім сонці,
Співаючи побідний Богу гимн.

Закінчення поеми Мандрика дає таке:

Петлюра Симон спить на Мон'парнасі,
У Пантеоні спить Наполеон.
Він повернувся в країну, де вінчався
У сьйві слави на французький трон.
Петлюра не вернувся... В чужій країні
Спочив його дочасно тлінний прах,
А дух його вітає в Україні,
А дух його живе, горить в серцях.
І крізь усі декрети й заборони
Гнобителів з чужої сторони,
В мовчанні чорному він дзвоном дзвонить,
Як з Києва святого, з чужини.
І чує дзвін його вся Україна,
І буде чути безконечні дні,
Доки народ ярма й наруг не скине,
Не знищить ворога в повстань огні.
Колиж утхне повстань побідна буря,
У Києві збудують Пантеон,
Тоді повернеться і прах Петлюри,
Як повернувся в Париж Наполеон.

„Укр. Вісті”, Новий Ульм, Німеччина, ч. 22. 1966).

“VIK PETLIURY” — 36 POEMS

M. I. Mandryka, “*Vik Petliury*.” Winnipeg. Trident Press, 1966.
47 pages. \$1.50.

“*Vik Petliury*,” a poem, describes the first quarter of the twentieth century in Ukrainian history. The historical material, convincing and realistic, is a framework inside which Mandryka set his poem.

The poem is essentially composed of three elements: personal expression of the poet and his view of the revolution of 1917-20, Petliura's historic expressions which Mandryka set in poetic form, and the general material which can be found in any history of this period.

Petliura, a national hero, grows in this poem politically and spiritually, making use of reason to eliminate human vices. His political foes are sometimes satirized in order to diminish their stature and to undermine their position. However, it is not a political satir but rather a skillful reflection of the author's attitude to those who were bringing into Ukraine hatred, misery, cruelty, and malice.

The author's love is directed not only toward his hero and his people but toward all who respect Ukraine's natural aspiration for freedom and independence.

Each of the thirty-six short poems that compose "Vik Petliury" presents Mandryka's mature thought and experience. He is not disillusioned despite the long exile, but he is manly and inspiring. He speaks in figure and images, and the music of his verses reflects his poetical growth. In each poem he is governed by ideal rather than by practical interests. His poetic and philosophical reasoning prove that he has studied history and searched for justice. His Petliura is not an ideal figure, but he has all the characteristics of a man destined to govern his nation in the crucial years of war and revolution, and whose supreme objective was not a temporary success, but a justice between the nations which would bring about peace and agreement. But Petliura did not achieve this justice, since his untimely death at the hand of a murderer terminated his aspirations.

Being deeply involved in historical truthfulness and philosophical reasoning, Mandryka did not provide for his work a suitable poetical background for the play of human emotions. Therefore most of the short poems became too intellectual, some even too prosaic. The poet tried forcibly to use precision in polishing his poetical lines, which in some instances deprived them of feeling.

But despite these shortcomings Mandryka proved to be versatile, original, and a firm believer in the principle of justice.

W. T. Zyla
Texas Technological College
Svoboda, 26.XII.1967

HISTORY OF UKRAINIAN LITERATURE IN CANADA

Книга має 247 сторінок, близько 50 знятків і робить враження солідної монографії. Написано її англійською мовою з огляду на те, що автор мав наукову стипендію від Канадської Радн. Крім того, настала невідкладна потреба детально познайомити англomовного читача з літературними осягами Канадської України.

Своє завдання М. Мандрика виконав дуже добре. Будучи діяльним поетом непересічної міри, літературознавцем за освітою та ще більше з практики, проживши в Канаді понад сорок років, М. Мандрика був безумовно найкращим кандидатом для написання цієї праці. Суворий плян книги, чіткий виклад думок, багатий фактичний матеріал та шедрі цитати зразків творчості (в перекладі англійською мовою), — все це задовольняє вимоги, що їх ставлять перед фаховим дослідником.

М. Мандрика ділить українську літературу в Канаді на чотири основні періоди: 1) початки, 2) пізня піонерська доба (властивий початок літератури), 3) нові обрії та нові осяги і 4) наплив нових інтелектуалів (після другої світової війни). Було б краще, якби перші два періоди об'єднати в один, як це ми зробили в нашій "Ukrainian Literature in Canada (1966). Адже Сава Чернецький, особливо як автор оповідання „з глибини пропасті" (1900), ані трохи не гірший за С. Ковбля, який у Мандрики починає другий чи пак властивий початок української літератури в Канаді. Поза цим періодизація цілком вірна, вона відзеркалює дійсний стан. Зокрема, дуже подобається те, що період нових обріїв та осягів починає дослідник І. Данильчуком, поезію якого власне й треба вважати новим, оригінальним словом в історії нашої тутешньої літератури. Належно схарактеризовано О. Іваха, І. Кмету-Ічнянського, Т. Шевчук, особливо ж І. Киріяка та О. Лугового. Про останнього можна було б сказати більше — з огляду на його велику й різноманітну продуктивність, хоч не вся вона високої якості. Добре, що є в книзі Д. Дорошенко, Л. Білецький, Митрополит Іларіон, Яр. Рудницький, К. Біда.

Чи є недотягнення в монографії М. Мандрики? Гадаємо, що так. Недооцінено Уласа Самчука. Справді, ще недавно цей письменник не включався в суто канадське життя, але після появи роману „На твердій землі" не можна вже називати його письменником-гостем у Канаді.* Треба було б згадати журналіста Д. Лобая, що займався такою літературною критикою. Дуже мало сказано про М. Ірчина, визначного письменника, хоч і комуніста. З інших недоліків зазначимо

* Роман Самчука з'явився на світ, коли вже книжка М. Мандрики була надрукована. — Редакція.

такі: у транслітерації українських книжок треба писати з великої букви лише перше слово, місцеві назви, імена та прізвища, а не конче слово, як це робимо в англійських творах; збірка „Світає день” І. Данильчука вийшла в світ не 1920, а 1929 р.; Івахова англомовна антологія української лірики — не 1931, а 1933. Крім того, треба нарешті усталити дату смерті І. Данильчука — одні подають 1942, інші — 1944. Яка дата правильна?

Поза цими дрібними огріхами книга М. Мандрики — великий і цінний вклад у вивчення української літератури в Канаді. Це перший вагомий внесок у важливу ділянку мозаїчного, як слушно твердить сенатор П. Юзик, культурного життя цієї країни. Ми повинні бути вдячні дослідникові, що показав нас перед англомовним світом у правдивому світлі — зі знанням справи та з великою любов'ю.

Яр Славутич

„Лівнічне Сяйво”, т. IV, 1969.

В англ. мові “Canadian Literature”, No. 42, 1949. Vancouver

FINE CONTRIBUTION TO STUDY OF UKRAINIAN LITERATURE IN CANADA

“History Ukrainian Literature in Canada,” By M. I. Mandryka, 247 pages, published by the Ukrainian Free Academy of Sciences, Winnipeg, Man.

— — —

The study by M. I. Mandryka is the first comprehensive historical survey of Ukrainian Canadian literary pursuits. It commences with the beginning of the first Ukrainian settlement in Canada, with emphasis on the characteristic features of Ukrainian Canadian literature, as distinct from the literatures of other Canadians, but nevertheless truly Canadian. The study is not purely literary for it also views other cultural developments and therefore is a welcome account on the occasion of Canada's centennial to the Canadian general cultural treasury.

In the opinion of this reviewer, M. I. Mandryka is correct in emphasizing the love of Ukrainian for the cultural heritage of their pioneer forefathers, as is common with Canadians of British, French and other origins.

FOUR PERIODS

M. I. Mandryka in his study distinguishes the following four periods in the history of Ukrainian literature in Canada: (1) First pioneer period (end of the 19th century); (2) Late pioneer period (beginnings of the 20th century); (3) Period between the two

World Wars, and; (4) Period after the Second World War. Correspondingly, the book consists of an introduction, four chapters, and concluding remarks.

The introduction is limited to the historical background of the Ukrainian people and gives a brief account of Ukrainian literature in general. The first chapter, "Beginnings of Ukrainian Letters in Canada," stresses pioneer folklore and introduces distinctive authors. This period carries the imprints of nostalgia for sunny Ukraine and is permeated with hope for a brighter future.

Poets Chernetsky and Fedyk are the most representative of this period in their search for consolation with reality. Chapter two serves as the dividing line between the period of the folkloristic songs and writings of early pioneer poets and the period of a distinct advance in literary mastery. The First World War and its aftermath opened new horizons and introduced new achievements in Ukrainian Canadian literary production.

BORN IN CANADA

On the stage appeared a number of new authors born in Canada or educated there, who laid new foundations for the Ukrainian Canadian literary process. Significant cultural impact was also made by the Ukrainian intellectual political immigration which found a sanctuary in Canada. During this period a literary development of great significance was made by Illia Kiriak who in his "Sons of the Soil" eloquently presented for the first time the Ukrainian settlement in Canada with all its social, spiritual, and cultural problems and gave evidence of Ukrainian integration into Canadian society without losing its identity nor cultural heritage. The major literary achievements in poetry in this period belong to M. I. Mandryka and are represented by his outstanding five volumes of poetry published in Canada. Critical commentaries have evaluated the work of our author and have shown its literary value.

Watson Kirkconnell in the University of Toronto Quarterly in 1960 wrote: "The death of his wife, Hanna, has unlocked the fountains of inspiration yet again, and the old springs have flowed in freshet, especially in the sections of the book entitled "Elegies," "Happiness," and "Beauty," where recollections of the past sanctify the present." In this period the author also mentions learned men of letters of Ukrainian and non-Ukrainian origin as well as writers-musicologists.

Chapter four considers the period after the Second World War which saw a strong influx of new intellectual forces to Canada. In his concluding remarks M. Mandryka stress the general characteristics of Ukrainian Canadian literature and gives reasons why

the history of Ukrainian literature in Canada cannot be written on the basis of chronological changes of literary currents, styles, schools, and abstract searches. This literature some 75 years ago began with folkloristic verses and reached its present position where its quality can be compared with the literatures of leading civilized nations.

The author is to be commended for his degree of objectivity displayed in the subject. Mandryka has made a very fine and judicious selection of the material which appears for the first time in English. Several literary excerpts are translations by the author himself and are valuable for any one who does not know Ukrainian.

STRUCTURAL APPROACH

The author in his work does not answer theoretical questions and his volume does not advance controversy for its own sake. On the contrary, it presents a great variety of deep literary and philosophical questions where the author is specific and gives the reader a good taste of the best literary scholarship. His approach in the study is structural, but also includes social and historical factors.

The book itself is remarkably free of prejudices. It is written in a clear style and supported by adequate quotation. In addition, the author has provided a selected bibliography and an index of authors. As a whole, this is a historical monograph and as such can be considered as a most useful contribution to understanding Ukrainian literary developments in Canada.

Mandryka's work has been published on the occasion of the Centennial of the Canadian Confederation with the help of a grant from the Humanities Council of Canada using funds provided by the Council and with subsidies from the Centennial Commission.

W. T. Zyla

Texas Technological College
Svoboda, 8.XI.68.

„Вільне Слово”, 30. XI. 68.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КАНАДІ

В середині серпня 1968 р. появилася у Вінніпегу в видавництві Української Вільної Академії Наук книжка д-ра М. І. Мандрики „Історія Української Літератури в Канаді”. Ця книжка появилася в англійській мові з нагоди відмічування 100-ліття Канади і її виготовлення було субсидйоване Сентеніальною Комісією.

В першій частині своєї праці д-р І. Мандрика обговорює ранній, піонерський період канадійської української літератури, а саме піо-

нерський фолклор із перших замітніших авторів того періоду таких як Т. Федик, М. Говда, І. Дрогомирецький, Сава Чернецький, К. Новосад, П. Чайківський, М. Адамовська, Я. Ясенчук, А. Пруска.

Дуже цінні є замітки до того періоду подані автором книжки.

В другій частині своєї праці д-р Мандрика обговорює пізню-піонерську добу, що припадає на початках ХХ століття і в якій на літературній сцені появляються такі автори як С. Ковбель, Д. Гункевич, А. Новак, П. Крат, М. Кумка, С. Фодчук, Я. Майданик, П. Божик, С. Савчук, В. Кудрик і інші. Щоб проілюструвати цю добу і її авторів, д-р Мандрика подає цілий ряд цікавих цитат з творчості авторів.

Дуже важливий є розділ третій праці д-ра Мандрики, в якому він обговорює період між двома світовими війнами. Цей розділ складається із п'яти підрозділів, а саме: нові горизонти й нові осяги, науковці, автори неукраїнського походження, працівники пера в різних ділянках і музикологи. Цей розділ доволі обширний, бо на нього складається 85 сторінок. В цьому розділі д-р І. Мандрика креслить силуети таких авторів, як І. Данильчук, О. Івах, Тетяна Шевчук, І. Киріак, М. І. Мандрика, Г. Мазурик, М. Петрівський, о. С. Семчук, О. Луговий, Т. Волохатюк, М. Ічнянський, А. Господин, С. Дорошук, Д. Солянич, Міра Лазечко, В. Палюк, Віра Лисенко, М. Ірчан, Я. Крет, Д. Янда, К. Андрусишин, П. Юзик, Т. Павличенко, І. Глинка, Ю. Стечишин, М. Стечишин, А. Гантер, П. Канді, І. Сімпсон, В. Кірконнел, Савеля Стечишин, Стефанія Бубнюк, Наталія Когуська, Ганна Мандрика, К. Продан, О. Кошиць, П. Маценко і Є. Турула.

Творчість деяких вичислених вище авторів теж проілюстрована уривками з їх творів, або цитатами з відзвітів різних коментаторів і літературознавців про їх творчість.

Четвертий і останній розділ книжки д-ра Мандрики присвячений періодові після другої світової війни. Цей розділ має знаменний заголовок, а саме: „Приплив нових інтелектуальних сил”. Цей обширний розділ, на який складається 88 сторінок, має 5 розділів, а саме: науковці, поети, новелісти і есеїсти, літературні критики, дослідники, сусідські автори і автори на гостинних виступах.

В цьому дозділі між іншим подано довші чи коротші силуетки таких осіб: Д. Дорошенко, Л. Білецький, Я. Рудницький, І. Огієнко, С. Килимник, Яр Славутич, К. Біда, Б. Білаш, Ф. Хороший, Л. Ромен, О. Черненко, Л. Мурович, Б. Олександрів, Р. Рахманний, І. Боднарчук, О. Гай-Головко, В. Мартинець, Зиновій Книш, Ірена Книш, В. Іванис, М. Шарик, І. Лобода, І. Шанковський, В. Мазепа, В. Скорупський, П. Волинняк, В. Жила, С. Волинець, В. Кисілевський, М. Марунчак, Я. Пастернак, Ольга Войценко, М. Боровський, М. Пастернак, І. Скварок, А. Горохович, Н. Мудрик-Мриц.

З поміж тих українських авторів, що постійно живуть в Америці, але часто виступали на сторінках українських канадійських часопи-

сів чи журналів, або друкувалися в українських канадійських видавництвах д-р Мандрика вчислєє таких як О. Неприцький-Грановський, Святослав Гординський, Ганна Черінь, Докія Гуменна, О. Костюк, Н. Григоріїв.

До групи письменників, що гостинно виступали на сторінках українських канадійських часописів і журналів д-р Мандрика зачислєє таких авторів як Тодось Осьмачка, Улас Самчук, Анатоль Курдидик.

Взагалі ж в іменному показнику поданому автором при кінці його праці подано 118 прізвищ. В праці подано теж 42 світлин.

Книжка д-ра Мандрики кінчиться його заключними заввагами. В тих синтетично уйнятих заввагах схоплєє суть і значєєня української літератури в Канаді. Там між іншим читаємо:

„Починаючи фолклєорними віршами першого десятиріччєє, через другу декаду постійного росту, українська канадійська література осягнула нову, виїняткову позицію в часі між двома світовими війнами. Вкінці вона осягнула свій теперішній рівєнь літератур передових цивілізованих країн. Вона зробила поступ від обмежєєних піонерських спостережних точок зору та туги за рідним краєм, що були притаманні піонерам, до найвищих ідеалів і проблем людства і до загально-людського думання, до місії служіння справі свободи людини і народів”.

В іншому місці тих заключних завваг читаємо:

„Український автор у відрізнєєнні від своїх колег, членів інших націй, що його оїружають, не має часу шукати за чимсь невідомим в поезії і літературі. Його пригорщі повні великих відомих речей, як от безсмертна прометєєйська ідеєє визволення людини і народів з рабства і піднесєєння їх до духової досконалости до радості життєєя і щастєєя”.

При кінці книжки подана обширна бібліографія, що нею користувався автор при її писанні. Ця книжка написана так, що вона стає цінним підручником, з якого може користати так англомовний як і український читач, з тим, що для англомовного читача вона перший раз відкриває двері у світ української канадійської літературної творчості. Від неї, за словами автора, можна вже, як від печі танцювати, як дотєєпно сказано у відомій українській пословиці. Тепер після кропїткої і забарної праці д-ра Мандрики, протоптаним ним шляхом, можуть вже легко йти інші дослідники української літератури.

„Укр. Голос”, 21. VIII. 68.

С. В(олинєєць)

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КАНАДІ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Нарешті вийшла з друку праця д-ра М. І. Мандрики *History of Ukrainian Literature in Canada* (By M. I. Mandryka. Published by Ukrainian Free Academy of Sciences. Winnipeg-Ottawa, 1968, 248 p.p.).

Автор почав писати цю працю, як спеціальний проєкт до століття Канади, на початку 1966 року, за ухвалою „Комісії Століття Канади” і з її субсидією. Праця була майже готова в першому кварталі 1967 р., коли автор мусів перебути поважну операцію. Коли ж після його видужання праця була закінчена, виникли труднощі з друком через перевантаження друкарень. Все це переможено, і в кінці серпня 1968-го року, багата змістом і гарно видана, при фінансовій допомозі Гуманістичної Ради Канади, книжка вийшла в світ. Це одне з цінних видань Української Вільної Академії Наук в Канаді.

Праця д-ра М. І. Мандрики призначена головню для університетських бібліотек, публічних бібліотек вільного світу, вищих шкіл та наукових освітніх інституцій, як і для широкого кола англомовних читачів. Вона є одним з важливих джерел поширення знання про українську культуру в англомовному світі та серед українського молодшого покоління, що знає англійську мову.

Ця праця — це історична синтеза українського письменства в Канаді за весь час поселення українців у цій країні. В ній подано критичну оцінку поперх 100 авторів. Після вступу, написаного проф. Я. Б. Рудницьким, автор подав коротку історію українського народу та української літератури: основну ж частину праці він поділив на чотири періоди: початковий піонерський, пізніший піонерський, письменство між двома світовими війнами і період після другої світової війни. Кожний період має свою характеристику. Авторів автор поділив на групи: повістярі й поети, автори наукових праць, музикологи, дослідники, критики й ін. В тексті подано поперх сорока портретів авторів, що прикрашає книжку.

В останньому розділі — „Висновки” — д-р Мандрика висвітлює різницю між письменниками англомовної та французької літератур в Канаді й української. Український письменник, як в Україні так і у вільному світі, має за провідне гасло слово Т. Шевченка: „Возвеличу малих отих, рабів німих, я на сторожі коло їх поставлю Слово”. Правдивий український письменник, за словами автора, служить народові під цим гаслом і ставить своє Слово на сторожі його Волі й Гідности. М. І. Мандрика підкреслює, що 80% сучасних українських письменників в Канаді — колишні активні борці за свободу свого народу. Він ставить високо досягнення українського письменства в Канаді: „Від піонерських віршів, першої декади — каже він, і через повільний, але сталий зріст до кращого в другій декаді, українська

канадійська література досягла подивугідного високого рівня в період між першою та другою світовими війнами", щоб нарешті досягти тієї висоти, на якій вона стоїть тепер.

Будучність українського письменства в Канаді, на думку автора, залежатиме від конституційного признання української мови в програмах шкіл, про що тепер стараються провідні українські установи й діячі в Канаді. Автор каже, що закриття в 1916 році двомовних англо-українських публічних шкіл в Канаді манітобським урядом тяжко пошкодило не тільки розвиткові, але самому задержанню української мови, бо розірвало систему навчання і користання українською мовою двох поколінь, і коли тепер навчання в школах української мови відновляється, то той розрив на протязі півстоліття зробив ненаправну шкоду тим поколінням, що в цьому півстолітті формувалися.

З подякою треба відмітити ту матеріяльну й моральну допомогу, яку такі важливі інституції Канади, як Комісія Століття та Гуманістична Рада, уділили д-рові Мандриці для видання його праці.

М. Л. Б.
„Свобода”, 25. I. 69.

З М І С Т

	Стор.
ВСТУП	5
ПОЧЕСНИЙ ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ	6
ХРОНІКА ЮВІЛЕЮ:	
Президія Комітету Українців Канади	7
Українська Вільна Академія Наук	8
ПУБЛІЧНЕ ВШАНУВАННЯ:	
Промова д-ра М. Г. Марунчака	11
Фотографії Ювілейного вечора	16
Привіти — листи й телеграми	24
Доповідь д-ра В. Т. Жили	45
Слово Ювілята	52
ЮВІЛЕЙНІ СТАТТІ:	
Яр Славутич — Метафора в поезії М. І. Мандрики	56
В. Сварог — Життя в поезії	59
Передрук статті М. І. Мандрики — „Останні дні моєї дружини”	64
Дещо з преси	69
З РЕЦЕНЗІЙ І КРИТИКИ:	
„З о л о т а О с і н ь” —	
Яр. Рудницький	73
О. Івах	75
С. Н. Andrusyshen	79
Р. Yuzyk	80
Watson Kirkconnell	81
Яр Славутич	81
В. Л(евицький)	85
„Р а д і с т ь” —	
Ганна Черінь	86
Яр. Рудницький	89
О. Гай-Головко	91
„С и м ф о н і я В і к і в” —	
С. Н. Andrusyshen	93
К. Г. Андрусишин	95
Ватсон Кіркконелл	97
Яр. Рудницький („Мазепа”)	97

W. T. Zyla ("Canada")	103
С. Волинець	105
Яр. Рудницький („Канада")	106
С. Волинець („Мазепа")	108
W. T. Zyla ("Mazepa")	110
Й. Печенюк („Мазепа")	112
Д. Бучинський	114
„Сонце віт", „Вино Життя" і ін. —	
К. Г. Аандрусишин	117
С. Волинець	119
М. Г. Марунчак („Вино Життя")	123
Яр Славутич („Вино Життя")	124
С. Н. Andrusyshen	126
Лариса Мурович	128
Ганна Черінь	133
П. Ковалів	137
„Українські Вісті", Мюнхен („Вік Патлюри")	139
W. T. Zyla („Vik Petliury")	139
“History of Ukrainian Literature in Canada” —	
Яр Славутич	142
W. T. Zyla	143
С. Волинець	145
М. Л. Б.	148

180

ПОЕЗІЇ М. І. МАНДРИКИ

Том I. ЗОЛОТА ОСІНЬ (176 стор.)	\$3.00
" II. РАДІСТЬ (146 стор.)	3.50
" III. СИМФОНІЯ ВІКІВ (216 стор.)	4.50
" IV. СОНЦЕЦВІТ (128 стор.)	4.00
" V. ВИНО ЖИТТЯ (176 стор.)	5.00
МАЗЕПА — Поема (86 стор.)	3.00
КАНАДА — Поема (40 стор.)	2.00
УКРАЇНА — Поема (52 стор.)	2.00
МАНДРІВНИК — Поема (46 стор.)	2.00

ВІК ПЕТЛЮРИ — Поема (розійшлася)

БЛАЖЕННІ ЧИСТІЇ СЕРЦЕ — Поема (розійшлася)

ЗБАРАЖ — Історична поема (готовиться до видання)

HISTORY OF UKRAINIAN LITERATURE IN CANADA

248 pp.: soft cover \$6.00, hard cover \$7.50

Головне бюро для замовлень:

UKRAINIAN SERVICE

250 Scotia St., Winnipeg, Manitoba
R2V 1V8
